

 Utdanningsdirektoratet

Årsrapport 2014

Utgiver:

Utdanningsdirektoratet

Ansvarlig redaktør:

Helge Lund

Redaksjonen:

Doris Amland (redaktør)

Angela Kreher

Anne Hauglid

Anne Kristine Larsen

Hallvard Thorsen

Line Mork

Marit Helen Bakken

Marit Solvoll

Morten Haug Frøyen

**Design, redaksjonell rådgivning
og grafisk produksjon:**

Dinamo AS

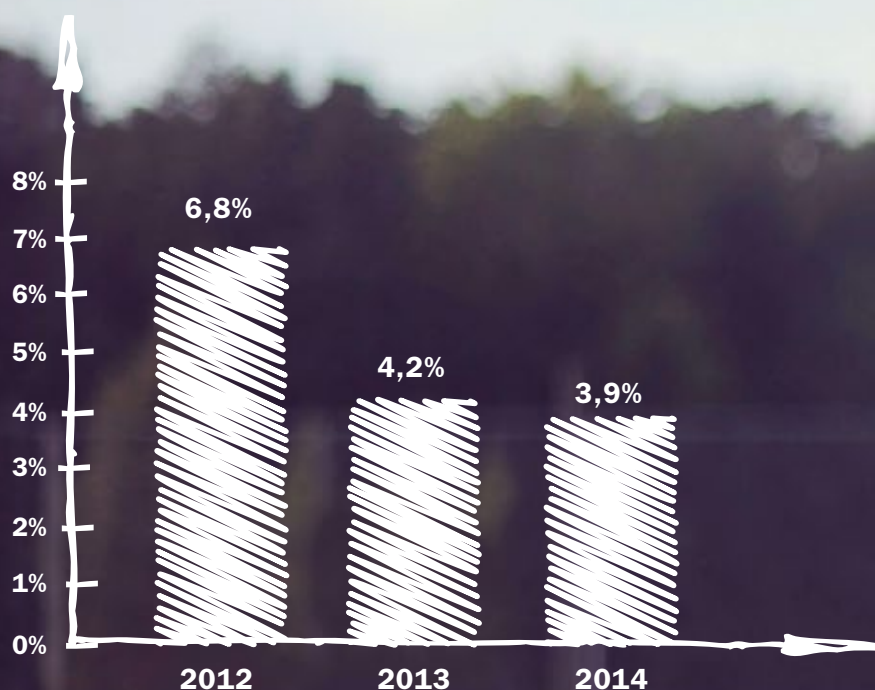
Trykk:

Kai Hansen Trykkeri Stavanger AS

Foto:

Getty Images

DEL I	LEDERS BERETNING	4
DEL II	INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	8
DEL III	ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	18
DEL IV	STYRING OG KONTROLL I VERKSEMDA	58
DEL V	VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	68
DEL VI	ÅRSREGNSKAP	72

Andelen elever som blir mobbet går ytteligere ned i Elevundersøkelsen 2014. Nedgangen fra 2012-2013 er signifikant, men kan ha metodiske forklaringer.

**MESTRING =
UTVIKLING**

Del I

Leders beretning

VI BYGGER KOMPETANSE

FOR FRAMTIDEN

«I møte med kommuner og skoler har jeg sett konkrete eksempler på at det er mulig å snu dårlige resultater til gode resultater.»

I 2014 rundet Utdanningsdirektoratet 10 år, og det ga oss en fin anledning til å vurdere hvordan vi har påvirket utviklingen i norsk skole i et lengre perspektiv enn vi vanligvis gjør i årsrapporten.

Selv om vi ser positiv utvikling på en rekke felt, er utfordringene som lå til grunn for reformen Kunnskapsløftet, fortsatt like aktuelle i dag som i 2004.

De internasjonale undersøkelsene viser at elevene på barnetrinnet gjør det bedre i lesing, matematikk og naturfag. Våre 15-åringere har snudd en negativ trend i de samme fagene, men er tilbake på samme nivå som i PISA 2003. Frafallet i videregående ser ikke ut til å gå vesentlig ned, til tross for massiv satsing og innsats fra myndigheter på alle nivåer. Det har blitt mer arbeidsro i skolen, og læringsmiljøet ser ut til å bli bedre. Men selv om elevene trives og opplever mestring, er det fortsatt for mange som får utdanningen ødelagt av mobbing.

Vi vet svært mye mer om norsk skole nå enn det vi gjorde for 10 år siden. Utdanningsdirektoratet har bidratt til å øke kunnskapen om tilstanden, og vi har sett hva som må til for å skape en positiv utvikling. Både forskning og erfaringer fra land som lykkes med å skape gode opplæringsystemer, viser at vi satser på de riktige områdene.

ENDRINGENE I KUNNSKAPSLØFTET var store, og vi var forberedt på at det ville bli både vanskelig og tidkrevende å realisere ambisjonene som lå i reformen. Vi måtte være endringsvillige, udogmatiske og kunne tenke nytt underveis. Mye har derfor blitt endret – til dels radikalt – gjennom årene. Dette har også ført til at staten i dag er tungt inne med virkemidler som kanskje ikke så mange tenkte på for ti år siden.

Årets årsrapport illustrerer på mange måter hvordan kompetanseutvikling på alle nivåer har blitt et viktigere virkemiddel enn tidligere. Den historiske satsingen på etter- og videreutdanning viser gode resultater. Deltakere fra skoler og barnehager er fornøyde med tilbudet, og vi har i 2014 økt antall tilbud og antall deltakere fra barnehager og skoler.

Det er ikke bare gjennom etter- og videreutdanning vi bygger kompetanse. Regelverket er et viktig virkemiddel, men vi ser at mange har utfordringer med å

etterleve kravene i opplæringsloven, barnehageloven og privatskoleloven. Prosjektet *Regelverk i praksis* skal øke kompetansen om regelverket og hindre brudd på kravene. Vi ser flere gledelige tegn til økt motivasjon for regeletterlevelse.

Endring krever at vi involverer oss, og at vi er tett på praksis i barnehager, skoler og kommuner. En stortingsmelding eller handlingsplan fører ikke nødvendigvis til endring i seg selv. Dersom det statlige utviklingsarbeidet skal treffe, er vi helt avhengige av engasjement fra alle nivåer i barnehagen og skolen. Derfor er satsingen på kompetanseutvikling et riktig og viktig virkemiddel.

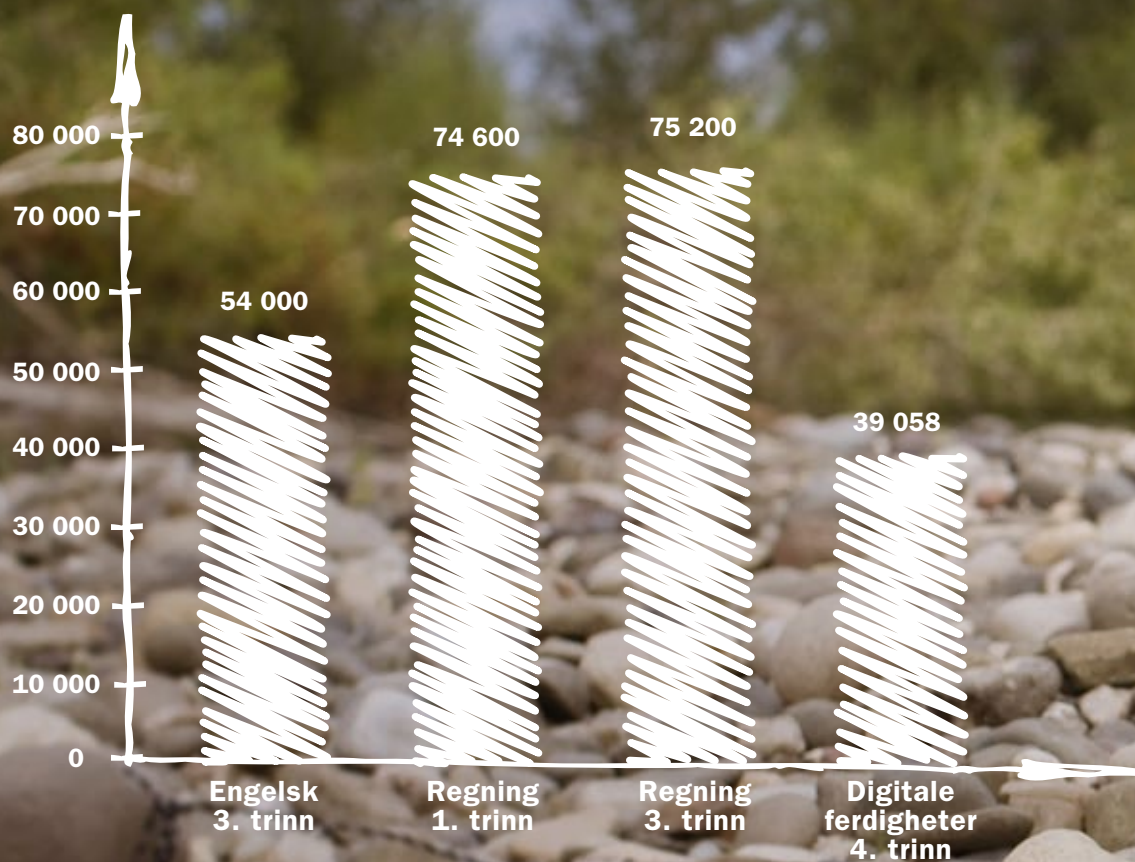
JEG ER OPTIMIST på vegne av norsk barnehage og skole, og jeg tror vi vil se en positiv utvikling fremover. I møte med kommuner og skoler har jeg sett konkrete eksempler på at det er mulig å snu dårlige resultater til gode resultater. Selv om de store tallene viser relativt liten endring på nasjonalt nivå, vet vi at det finnes en rekke eksempler på skoler og barnehager som lykkes med kvalitetsarbeid. Vår erfaring er at de som lykkes, klarer å se på skolen eller barnehagen som en helhet. De har et felles blikk og involverer hele organisasjonen.

Som nasjonal myndighet må vi bruke erfaringene fra dem som lykkes, og skape en positiv snøballeffekt som får med seg skoler og barnehager som strever med utviklingsarbeid. Mange av våre viktigste tiltak egner seg til å skape en slik effekt. Veilederkorpset og rektorutdanningen er gode eksempler på dette.

Vi har fortsatt en jobb å gjøre for å få på plass et system som gjør at vi kan vurdere tilstanden i barnehagene. Det viktigste innsatsområdet på barnehagefeltet har vært å tilby studieplasser som skal gi flere pedagoger i barnehagene. Studietilbudene får positiv tilbakemelding, og vi har nådd målet om antall studieplasser.

Min konklusjon – i et tiårsperspektiv – blir derfor at selv om vi på noen viktige sektormål tilsynelatende står på stedet hvil, er det lagt ned betydelig med ressurser og entusiasme i tiltak som vi vil ha glede av fremover. Vi står langt bedre rustet til å løse problemene nå enn for få år siden.

Petter Skarheim

Antall gjennomførte frivillige kartleggingsprøver på 1.-4. trinn i 2014

**PRØVING =
UTVIKLING**

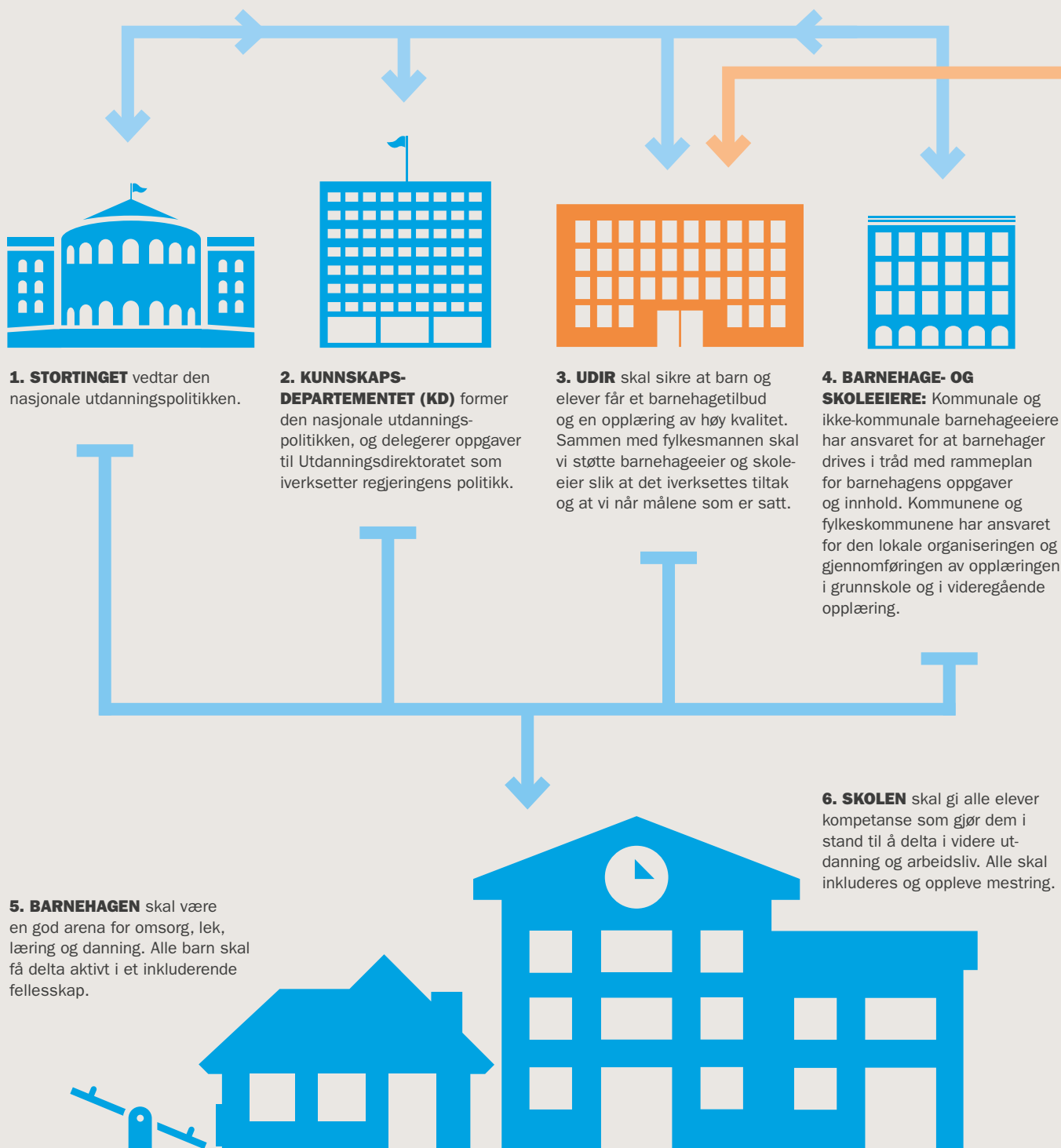
Del II

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

OM FORVALTNINGEN

– Hvem gjør hva og hvordan henger det sammen?

OM UDIR

– Hvem er vi, og hva gjør vi?

VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG

Udir skal bidra til å gjennomføre og utvikle den nasjonale utdanningspolitikken, slik at alle barn og unge får et likeverdig og tilpasset tilbud i et inkluderende fellesskap.

LIK MULIGHET TIL LÆRING

Regjeringen har som mål at alle barn, unge og voksne skal få like muligheter til å utnytte sine evner og nå sine mål, uavhengig av sosial bakgrunn. Utdanningsdirektoratet skal bidra til å gjennomføre og videreutvikle den nasjonale utdanningspolitikken, slik at alle får et likeverdig og tilpasset tilbud i et inkluderende fellesskap. Som fagdirektorat har vi også en rådgiverrolle overfor departementet og den politiske ledelsen.

NASJONAL UTDANNINGSPOLITIKK OG MÅL FOR SEKTORENE

De viktigste prioriteringene i den nasjonale utdanningspolitikken innenfor barnehage og skole i dag handler om å gjøre en særskilt innsats for å redusere frafall i videregående opplæring. Det er viktig å gi alle barn og elever et best mulig utgangspunkt for videre valg i livet som arbeidstaker og samfunnsborger. Barnehagen og opplæringen skal også bygge opp sosial kompetanse og gi et fundament for videre læring gjennom hele livsløpet. En av forutsetningene for å lykkes med dette er at Norge sikrer høy kvalitet i barnehage og opplæring gjennom godt kvalifiserte barnehagelærere og lærere. Lærerløftet er en av regjeringens store satsinger på utdanningsfeltet. Både sektormål og Udires virksomhetsmål er knyttet til disse prioriteringene.

SEKTORMÅL

Udir skal sammen med andre aktører bidra til å nå sektormålene for barnehage og grunnopplæring. Stortinget har formulert disse målene på følgende måte:

- › Eit tilgjengeleg barnehagetilbod av høg kvalitet, og som gjennom tidleg innsats medverkar til sosial utjamning og livslang læring.
- › Rett til barnehageplass blir innfridd.
- › Likeverdig og høg kvalitet i alle barnehagar.
- › Alle barnehagar skal vere ein god arena for leik, omsorg, læring og danning.
- › Alle barn skal få delta aktivt i eit inkluderande fellesskap.
- › Prisen skal vere så låg at alle som ønskjer det, skal ha råd til å ha barn i barnehage.
- › Grunnopplæring av høg kvalitet, som gir den einskilde og samfunnet naudsynte føresetnader for framtidig velferd, og for demokratisk deltaking og ei berekraftig utvikling.
- › Alle elevar som går ut av grunnskolen, skal meistre grunnleggjande dugleikar som gjer dei i stand til å delta i vidare utdanning og arbeidsliv.
- › Alle elevar og lærlingar som er i stand til det, skal gjennomføre vidaregåande opplæring med kompetanseprov som kan verdsetjast for vidare utdanning eller i arbeidslivet.
- › Alle elevar og lærlingar skal inkluderast og oppleve meistring.

VIRKSOMHETSMÅL

Utdanningsdirektoratet har fem virksomhetsmål:

- › Øke kompetansen til ansatte i barnehagen og til lærere og ledere i skole og opplæring.
- › Øke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen.
- › Utvikle et godt kunnskapsgrunnlag og systemer for å

vurdere og styrke kvaliteten i barnehagen og i grunnopplæringen.

- › Sørge for at regelverk blir forstått, og at det blir fulgt.
- › Bidra til at barn, unge og voksne med særskilte behov får tilrettelagte tilbud til rett tid.

SAMARBEID ER VIKTIG FOR AT VI SKAL LYKKES

På mange områder har vi ingen direkte innflytelse på hverdagen i barnehagene eller på skolene. For å nå virksomhetsmålene samarbeider vi med andre aktører som jobber tettere opp mot barnehager og skoler og nærmere barnehageeiere og skoleeiere. I noen sammenhenger samarbeider vi med virksomheter på tvers av fagfelt, f.eks. med helseforetak og barnevern.

Vi løser oppgavene ved å bruke våre egne faglige ressurser og fagkompetanse i virksomheter vi har styringsansvar for. Det gjelder Statped, styrene til de statlige samiske skolene, utdanningsadministrasjonen hos fylkesmennene og de nasjonale sentrene.

Statped

Statped er en nasjonal virksomhet som gir spesialpedagogiske tjenester, først og fremst til kommuner og fylkeskommuner. Statped skal støtte barnehageeiere og skoleeiere til å gi barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov tilpasset og inkluderende opplæring. Tjenestene kan også være individrettet i spesielle tilfeller.

De statlige samiske skolene

Styrene til de statlige samiske skolene har som hovedmålsetting å opprettholde og videreutvikle samisk identitet, språk og kultur.

Fylkesmannen

Fylkesmannen er statens representant i fylket. Fylkesmannen har viktige styrings- og veiledningsoppgaver overfor kommunene og skal føre tilsyn med den kommunale forvaltningen og den kommunale økonomien.

De nasjonale sentrene

Vi har ansvar for den faglige styringen av de nasjonale sentrene:

- › Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

- › Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen
- › Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
- › Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning
- › Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen
- › Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen
- › Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa
- › Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning
- › Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet
- › Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning

I 2014 har vi arbeidet med å videreutvikle styringen av sentrene ved å justere det årlige oppdragsbrevet til de nasjonale sentrene og ved å forenkle maler for rapportering. Vi har startet arbeidet med å utvikle styringsparametre slik at vi enklere kan vurdere sentrenes måloppnåelse.

Høy aktivitet ved sentrene i 2014

Sentrene har hatt et høyt aktivitetsnivå i 2014 og har redusert akkumulerte ubenyttede midler. Dette er et resultat av styringsdialogen og et målrettet arbeid fra sentrene.

Oppdragsbrev om sentrenes formål, økonomi og styringsstruktur

Våren 2014 fikk vi i oppdrag fra KD å vurdere de nasjonale sentrenes formål, økonomi og styringsstruktur. Udir leverte en rapport med foreløpige analyser og alternative modeller i november 2014, og 15. januar 2015 leverer vi en sluttrapport med våre anbefalinger. NIFU-evalueringen danner grunnlaget for våre anbefalinger rundt en fremtidig modell for de nasjonale sentrene.

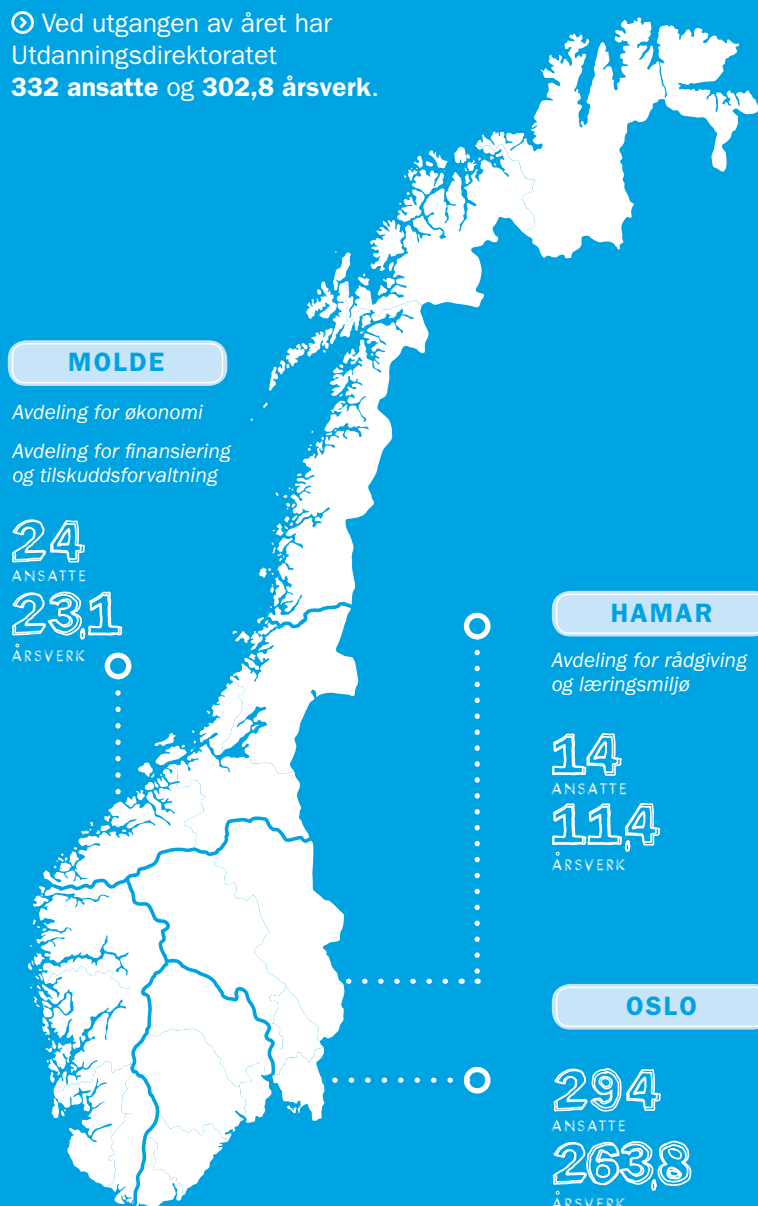
Andre direktorater

I tillegg jobber vi sammen med Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og arbeids- og velferdsetaten på områder som krysser faggrensene. I det daglige er det utfordrende for brukere av offentlige tjenester å forholde seg til flere ulike tjenesteleverandører med en og samme utfordring. Det kan f.eks. handle om å sikre barn og unge likeverdig opplæring selv om de er på en barnevernsinstitusjon eller har et langvarig sykehus-/rehabiliteringsopphold. ☉

NØKKELTALL 2014

	2012	2013	2014	Endring i % siste året
Eksamen og prøver				
Antall avholdte sentralt gitte eksamener i grunnskolen	76 296	77 443	76 664	- 3,05
Antall avholdte sentralt gitte eksamener i grunnopplæringen for voksne	1 491	1 632	Inngår i tallet ovenfor	
Antall avholdte sentralt gitte eksamener for elever i videregående opplæring	141 852	143 473	149 535	4,23
Antall avholdte sentralt gitte eksamener for privatister i videregående opplæring	73 078	74 943	72 931	- 2,68
Antall avholdte kartleggingsprøver i digitale ferdigheter 4.trinn	-	35 895	39 058	8,81
Antall avholdte prøver fra prøvebanken	-	450	2 800	522,22
Etter- og videreutdanningstiltak				
Antall lærere som deltok i videreutdanning (Kompetanse for kvalitet)	1730	1800	3408	89,33
Antall skoleledere som deltok i rektorutdanning (Kompetanse for kvalitet)	400	496	497	0,20
Antall skoleeiere knyttet til Veilederkorpset	26	19	20	5,26
Antall skoler knyttet til Veilederkorpset	76	69	51	- 26,09
Antall kommuner som har deltatt i <i>Ungdomstrinn i utvikling</i>	22	123	131	6,50
Antall private skoleeiere som har deltatt i <i>Ungdomstrinn i utvikling</i>	-	7	18	157,14
Antall skoler som har deltatt i <i>Ungdomstrinn i utvikling</i>	37	252	309	22,62
Utgivelser og antall besøk på nettstedene våre				
Antall publiserte forsknings-, evalueringsrapporter og kartleggingsrapporter	39	36	47	30,56
Antall besøk på udir.no	5 061 000	5 872 731	6 124 493	4,29
Antall besøk på skoleporten.no	336 488	283 580	348 044	22,73
Nøkkeltall fra årsregnskapet				
Antall årsverk	280	276	290	
Samlet tildeling post 01-99 i kr 1000	-	-	9 315 433	
Utnyttelsesgrad post 01-29 i prosent	-	-	97,6	
Driftsutgifter i kr 1000	-	-	946 706	
Lønnsandel av driftsutgifter i prosent	-	-	22,7	
Lønnsutgifter pr årsverk i kr 1000	-	-	741	
Konsulentandel av driftsutgifter i prosent	-	-	26,9	
Tilskuddsbevilgninger i kr 1000	-	-	6 200 524	
Tildeling til Statped i kr 1000	567 277	595 514	612 977	
Tildeling til Styrene for de samiske statlige skolene i kr 1000	84 743	81 473	84 995	

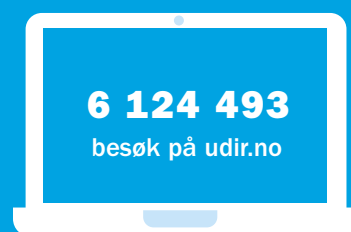
⊙ Ved utgangen av året har Utdanningsdirektoratet **332 ansatte** og **302,8 årsverk**.

461 000

gjennomførte nasjonale prøver

47
 publiserte rapporter i 2014

⊙ Indikator og nøkkeltall 2014:

« Jeg er optimist på vegne av norsk barnehage og skole, og jeg tror vi vil se en positiv utvikling framover. Det er mulig å snu dårlige resultater, og vi må formidle de positive erfaringene slik at flere lykkes.»

DIREKTØR

Petter Skarheim

« Vi kan ikke nå våre mål uten god kommunikasjon i alle kanaler. Vi skal være lyttende og fange opp hva ansatte i barnehagen, elever, lærere og ledere mener om virkemidler og utfordringer. Vi skal være klare og tydelige i vår dialog med sektorene.»

KOMMUNIKASJONS-DIREKTØR

Helge Lund

« Flere og flere voksne har rett til og behov for grunnskole og videregående opplæring. Denne gruppen er en viktig ressurs for samfunnet, og vi må legge til rette for en god kvalitet i voksenopplæringen.»

STABSDIREKTØR

Voksenopplæring

Dag Johnsen

« Barn og elever skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger slik at de opplever mestring og bidrar til fellesskapet. Nøkkelen til å heve læringskvaliteten går gjennom samarbeid og dialog med barnehage-sektoren og skole-sektoren.»

DIVISJONSDIREKTØR

Innhold og utvikling

Erik Bolstad Pettersen

« Kvalitetsutviklingen i barnehage og skole avhenger av at vi har god kjennskap til utfordringer og styrker. Kunnskapsgrunnlaget vårt øker fra år til år. Dette sikrer at vi velger de riktige virkemidlene slik at sektorene kan løse sine utfordringer på en god måte.»

DIVISJONSDIREKTØR

Analyse og vurdering

Kjersti Flåten

« Alle barn og unge har rett til en trygg og likeverdig opplæring av høy kvalitet. Vi utvikler og formidler sektoren sitt regelverk og kontrollerer at det blir etterlevd. Vi jobber for at barnehagebarn, skoleelever og lærlinger skal bli møtt med tillit, respekt og krav.»

DIVISJONSDIREKTØR

Regelverk og finansiering

Annemarie Bechmann Hansen

« Viktige oppgaver som gjennomføring av eksamen og nasjonale prøver er avhengig av gode og stabile systemer. Alle våre IT-tjenester skal ta utgangspunkt i brukerens behov og framstå som relevante og brukervennlige.»

DIVISJONSDIREKTØR

Styring og administrasjon

Finn Skogum

95 prosent av lærerne i grunnskolen har godkjent pedagogisk utdanning i 2014

SAMSPILL = UTVIKLING

Del III

Årets aktiviteter og resultater

Virksomhetsmål	20
Faste oppgaver	22
1. Kvalitetsutvikling	22
Bedre læringsmiljø	22
Kompetanseutvikling	24
Fag- og yrkesopplæringen	29
2. Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse	32
Kunnskap om barnehagen og grunnsopplæringen	32
Kvalitetsvurderingssystemet	32
Prøve- og eksamensordningen	33
Statistikk	35
Faste undersøkelser	35
Evaluering og forskning	37
Internasjonale studier og samarbeid	37
3. Regelverk, tilskott og tilsyn	40
Regelverk	40
Tilskott	43
Private skolar	43
Tilsyn	44
Tilskottsforvaltning	46
Rettferdsvederlag	49
Særskilte aktiviteter	50
Status oppdragsbrev	54

VÅRE VIRKSOMHETSMÅL

Her gir vi vår vurdering og evaluerer i hvor stor grad vi har lykkes med gjennomføringen av satsinger og prioriterte tiltak.

⊙ VIRKSOMHETSMÅL 1

Sektorens kompetanse til å løse de prioriterte utfordringene har økt

Vi har satset betydelig på kompetanseutvikling de siste årene, og tiltakene viser gode resultater. Stadig flere får tilbud om kompetanseutvikling, og tilbudene har god kvalitet.

Rektorutdanningen har vært en vellykket satsing. En evaluering foretatt av NIFU og NTNU Samfunnsforskning viser at kvaliteten på utdanningen har vært god.

Deltakerundersøkelsen viser at de som deltar på vårt videreutdanningstilbud, er fornøyde, og de mener studiene bidrar til forbedring på skolen. Vi har i løpet av 2014 økt både antall tilbud og antall deltakere fra barnehager og skoler.

Det har vært en utfordring å fylle plassene til videreutdanningstilbudet for lærere, samtidig som kapasiteten skal utvides. For studieåret 2014/2015 var det registrert 3408 deltakere i det statlige etter- og videreutdanningstilbudet. Dette er bare 142 unna målet om 3550 deltakere. Vi ser blant annet at mangel på kvalifiserte vikarer kan være en utfordring for enkelte skoler.

⊙ VIRKSOMHETSMÅL 2

Økt kvalitet i fag- og yrkesopplæringen

Det er satt i gang en rekke tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen. Flere skal få lære plass, flere skal gjennomføre, og innholdet i fag- og yrkesopplæringen skal samsvare med kompetansebehovet i virksomhetene. Det vil ta tid før vi ser vesentlige forbedringer, og vi må samarbeide tett gjennom treparts-samarbeidet for å lykkes.

Av totalt 27 000 søkere til lære plass hadde 18 600 fått godkjent lærekontrakt per 1. januar 2015. Det er 560 flere lærekontrakter enn på samme tidspunkt i fjor. Gjennomføringsbarometeret viser at de fleste fylkene har hatt en økning i andelen som fullfører og består, men nasjonalt ligger vi bak målet om 75 prosent gjennomføring. Andelen som fullfører og består yrkesfaglige utdanningsprogram, ligger på 58 prosent. Til sammenligning er andelen som fullfører og består studieforbereende utdanningsprogram, 86 prosent.

Mange av virkemidlene for en mer praktisk og variert fag- og yrkesopplæring er beskrevet i Meld. St. 20 (2012-2013) *På rett vei*.

⊙ VIRKSOMHETSMÅL 3

Et godt kunnskapsgrunnlag og systemer for å vurdere og styrke kvaliteten i barnehagen og i grunnopplæringen

Vi bidrar i stor grad til ny kunnskap om barnehager og skoler. Gjennom forskning, statistikk og analyser har vi opparbeidet et betydelig kunnskapsgrunnlag for skoler og myndigheter. Vi har fortsatt vesentlig mer kunnskap om skolesektoren enn barnehagesektoren.

Det har vært en økning i antall små og mellomstore forskningsoppdrag fra 2013 til 2014. Omfanget av slike oppdrag er stort, og det er usikkert om myndigheter, barnehager og skoler klarer å bruke all informasjon fra evalueringene. Mange små undersøkelser kan gjøre kunnskapen fragmentert, og det krever mye ressurser fra dem som skal svare på undersøkelsene.

For at barnehager og skoler skal få nytte av forskning og statistikk, legger vi vekt på formidlingstiltak. I 2014 har vi hatt spesielt gode erfaringer med barnehagemagasinet

Vetuva, som formidler praksisrelevant forskning til barnehager.

Vi har utviklet en rekke verktøy som hjelper skoleeiere og skoler med å drive kunnskapsbasert kvalitetsutvikling lokalt. Disse verktøyene blir stadig videreutviklet. I 2014 ble resultatene fra nasjonale prøver presentert på en ny måte, som gjør det enklere å følge opp resultatene.

🕒 VIRKSOMHETSMÅL 4

Regelverket forstås og etterleves

Etter få års forsterket innsats ser vi allerede flere indikasjoner på at forståelsen for og etterlevelsen av regelverket har blitt bedre.

- › Oppfølgingstilsyn fra skoler som tidligere har hatt tilsyn, viser færre brudd på regelverket om psykososialt miljø. Dette betyr at skolene endrer praksis etter tilsyn, og at tilsynet har en positiv effekt.
- › Private skoler som går gjennom tilsyn, setter i verk tiltak og endrer praksis når det avdekkes lovbrudd.
- › Brukerne er fornøyde med måten vi har endret informasjon om regelverket på.

Regelverk er et viktig virkemiddel, men vi ser at mange har problemer med å etterleve kravene i opplæringsloven, barnehageloven og privatskoleloven. Prosjektet *Regelverk i praksis* skal øke kompetansen om regelverket og hindre brudd på regelverket.

Vi opplever at det fortsatt er variasjoner mellom fylkesmannsembetene når det gjelder regelverkskompetanse på våre områder. Vi har fra 2013 endret måten vi driver opplæring av embetene. Tilbakemeldingene på opplæringen har vært gode.

Antall klagesaker knyttet til opplæringslovens § 9a som sikrer elevenes psykososiale miljø, har økt de siste årene. Vi mener dette ikke er et resultat av dårligere regelverksetterlevelse, men at nasjonale tilsyn har økt oppmerksomheten om regelverket.

🕒 VIRKSOMHETSMÅL 5

Barn, unge og voksne med særskilte behov får et tilrettelagt tilbud til rett tid

For at barn, unge og voksne med særskilte behov skal få den hjelpen de trenger, må det finnes et solid tilbud lokalt. Derfor arbeider vi systematisk med å styrke Statped, PP-tjenesten og de nasjonale sentrene. Vårt mål er også økt samarbeid mellom Statped og PP-tjenesten i kommunene.

Vi har laget veiledere og støttemateriell til PP-tjenesten. Alle ledere og ansatte i PP-tjenesten får tilbud om etter- og videreutdanning. Vi har organisert oss internt slik at vi kan se tiltakene i sammenheng.

Samarbeidet mellom Statped og PP-tjenesten er videreutviklet i løpet av 2014. Regionale nettverk for ledere av PP-tjenesten er videreført, og nye nettverk etablert. Statped har i 2014 inngått samarbeidsavtaler med 72 prosent av landets kommuner. Dette er en økning på 21 prosent fra 2013.

I mars 2014 fikk Statped på plass et nytt fag- og tjenestetilbud. Dette vil tydeliggjøre hvilke tjenester Statped gir, og hvilken rolle Statped har i utdanningssektoren. 🕒

Faste oppgaver 1

KVALITETSUTVIKLING

Vi skal støtte barnehager og skoler ved å løfte fram de virkemidlene som vi ser gir positive resultater.

☉ BEDRE LÆRINGSMILJØ

Vi etablerte satsingen *Bedre læringsmiljø* i 2009, og den varer ut 2014. Enkelte av tiltakene i satsingen viderefører vi i 2015 i påvente av rapport fra Djupedal-utvalget og resultater fra pågående forskning.

Læringsmiljø har blitt et mer konkret begrep, og nettressursene er mye brukt

Med *læringsmiljø* mener vi de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel. For å lykkes med dette må skolene utvikle seg ved å bruke et kunnskapsgrunnlag som omfatter skoleledelse, klasseledelse, skolekultur, skole-hjem-samarbeid og gode relasjoner mellom alle aktørene på skolen. Fra å være et diffust begrep som kunne inneholde det meste, er begrepet *læringsmiljø* blitt mer konkret for skolene.

Vi prioriterer utviklingen av nettressursene på udir.no hvor kunnskapsgrunnlaget vårt blir formidlet. Svar fra *Spørsmål til Skole-Norge* viser at nettressursene våre er svært godt kjent, og 2/3 av skolene bruker dem aktivt i sitt utviklingsarbeid, særlig til å forbedre klasseledelsen.

Elevenes rettigheter er bedre ivaretatt

Bedre forståelse og etterlevelse av kapittel 9a i opplæringsloven har vært en viktig del av satsingen. Tilsynet viser at regelverksforståelsen har blitt bedre, og at elevenes rettigheter blir bedre ivaretatt. Det er imidlertid fortsatt altfor mange skoleledere som ikke etterlever regelverket godt nok.

I arbeidet mot krenkelsers og mobbing har det vært viktig å utvide kunnskapsfeltet gjennom ny forskning, og å stille spørsmål ved den etablerte forståelsen av at mobbing skyldes enkeltindividets personlighet. Ifølge

Elevundersøkelsen 2014 har det vært en gradvis nedgang i mobbetallene de siste årene, men på grunn av endringer i Elevundersøkelsen er vi usikre på om dette er reelt.

Utviklingsprosjektene har ført til bedre læringsmiljø på mange skoler

Vi har også avsluttet et utviklingsarbeid med over 130 skoler. Utviklingsprosjektene har ifølge kartleggingen ført til et bedre læringsmiljø på mange skoler, men de har også ført til at vi vet mer om hvordan skolene arbeider med læringsmiljøet. Vi har gjennomført et utviklingsprosjekt om skole-hjem-samarbeidet i de tre nordligste fylkene. Prosjektet har synliggjort utfordringer knyttet til å få til godt skole-hjem-samarbeid på skolenivå, skoleeiernivå og hos nasjonale myndigheter.

Vi har dessuten satset på det fysiske miljøet på skolen. Her har vi formidlet at elevene ikke først og fremst trenger nye skoler, men skoler som er rene og har mye dagslys og god luftkvalitet. Vi møter forståelse i kommunene, men for lite handling.

Satsingen har vært vellykket

Satsingen for å forbedre elevenes læringsmiljø har så langt vært vellykket. I løpet av 2014 har vi fått inn skolerapporter, evalueringer og forskningsrapporter om satsingen. Internasjonalt er også store rapporter om læringsmiljø blitt publisert. Gjennomgående støtter alle rapportene opp under viktigheten av og innholdet i satsingen *Bedre læringsmiljø*. Det er gjennom langvarig, systematisk og bredt arbeid at vi oppnår resultater. Smale innsatser gir begrensede og kortvarige forbedringer. Det er skoler med god ledelse, gjerne med god støtte fra skoleeier, som lykkes best i arbeidet med læringsmiljøet. Skoler som har utviklet en kollektiv

Faste oppgaver

Under «Faste oppgaver» beskriver vi hvordan vi har prioritert og løst oppgavene som Kunnskapsdepartementet ga oss i Tildelingsbrevet 2014. Vi gir våre anbefalinger og vurderinger til departementet.

kultur, greier best å skape en inkluderende skole med et godt læringsmiljø. Gode lærere blir enda bedre i en god skole, og selv relativt svake lærere gjør det ganske bra i en god skole. Skal vi endre kulturer og bygge gode organisasjoner, er god skoleledelse helt nødvendig.

Læringsmiljøet har blitt bedre

Læringsmiljøet har blitt bedre i løpet av de siste fem årene, når vi legger Elevundersøkelsen, PISA og TIMSS til grunn. Tilsynet viser at elevenes rettigheter blir bedre ivaretatt. Rokkansenteret fant i sin evaluering av satsingen at det har skjedd en stor endring i sektorens forhold både til kunnskap om læringsmiljøet og til hvilke tiltak som er mest virkningsfulle. De fant at svært mange skoler arbeider med å forbedre klasseledelsen sin, at relasjonen mellom lærer og elev får mye oppmerksomhet, og at mange, både skoleledere og lærere, ser sammenhengen mellom en god relasjon til elevene og *Vurdering for læring*. «Skolene er blitt mer systematiske, de har bedre systemer, skoleeiere og skoleledere arbeider tettere sammen og skolene er mer analytiske i sitt arbeid,» sier evalueringen.

Hva bør vi videreføre?

Det gjenstår fortsatt mye arbeid. Det er for mange skoler som ikke har et tilfredsstillende læringsmiljø. Forskning om norsk skole viser at det er store forskjeller mellom skolene. Mye tyder på at dette handler om ledelse og kultur, og at det derfor er nødvendig med en sterkere innsats rettet mot skoleeiere og skoleledere. Vi anbefaler at vi viderefører og utvider satsingen *Bedre læringsmiljø*, der vi setter et sterkere lys på relasjonen mellom lærer og elev og skole-hjem-samarbeidet og øker innsatsen for hvordan skolene skal arbeide med elevenes sosiale utvikling.

En videreføring av satsingen skjer ved at vi har opprettet en målrettet innsats mot mobbing i form av *Læringsmiljøprosjektet* som retter seg spesielt mot de kommunene og skolene som trenger det mest. I tillegg kommer innsatsen *Psykisk helse i skolen* i samarbeid med Helsedirektoratet. Den handler om hva skolen, lærerne og støtteapparatet kan gjøre for bedre elevenes psykiske helse.

Det er fortsatt et stort behov for å utvikle klasseledelse, særlig på barneskolene og i de videregående skolene. Det er også nødvendig å følge opp lærer- og rektorutdanningen slik at vårt kunnskapsgrunnlag blir sterkere integrert i utdanningene. Det er for lite forskning om hvordan IKT påvirker læringen og læringsmiljøet til elevene. Her er det behov for mer kunnskap og flere forsøk.

Vi ser også at skolene har behov for en ny verdidebatt. Skolene må diskutere hvordan de skal verdsette og sikre alle elevs rettigheter, og det er viktig å diskutere hvilket lærings- og kunnskapssyn som skal prege skolen i framtiden.

Læringsmiljøarbeidet bør ha høy prioritet i årene som kommer. Et godt læringsmiljø har ikke bare stor betydning for elevens læringsutbytte. Det betyr også et godt forebyggende helsearbeid og er en forutsetning for en god vurderings- og undervisningspraksis.

Læringsmiljø i barnehagen

Vi ønsker å få et bedre kunnskapsgrunnlag om læringsmiljøet i barnehagen, om pedagogisk ledelse, om relasjoner, om hjem-barnehage-samarbeid og organisasjon og ledelse. Kunnskapsgrunnlaget kan gi oss muligheten til å se helhet og sammenheng i arbeidet mot barnehagesektoren og opplæringssektoren. Det kan også gi oss et grunnlag for å anbefale hva som bør

vektlegges i arbeidet med et godt læringsmiljø, hvilke tiltak vi bør sette i gang for å støtte barnehagene, og hvilke behov vi har for ny kunnskap.

🕒 KOMPETANSEUTVIKLING

Kompetanse for framtidens barnehage og Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020

Sentrale suksessfaktorer for å kunne tilby kompetanseutvikling i tråd med sektorens behov, er institusjonenes kompetanse, et godt samarbeid og fleksibilitet.

For å nå målet med kompetansestrategien er det vår erfaring at alle aktører må bidra aktivt og være bevisst egne oppgaver, roller og ansvar for gjennomføringen. Våre nærmeste samarbeidspartnere i implementeringen av kompetansestrategien for barnehage er Fylkesmannen og UH-institusjoner. Fylkesmannsembetene fordeler midler til individuelle og kollektive kompetansetiltak for alle barnehageansatte. Med sin kjennskap til kompetansebehovene i egne fylker bidrar de aktivt med informasjon, motivasjon og rekruttering til tiltakene. UH-institusjonene utvikler og setter i gang studietilbudene.

Antall studieplasser har økt

Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning er et studium som har stor etterspørsel og høy prioritet. Vi arbeider målbevisst for å øke antall studieplasser og sikre nasjonal spredning av studietilbudet.

I 2014 ble det igangsatt 71 nye studieplasser. For 2015 har vi inngått avtaler om til sammen 369 studieplasser.

Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk bidrar til å øke antall kvalifiserte pedagoger i barnehagen. Seks fylker deltar i arbeidet. I 2014 ble det, i tillegg til stedlige studier, også satt i gang et nettbasert studium.

Lederutdanningen for styrere

Lederutdanningen for styrere er videreført, og antall studieplasser økt fra 300 til 450 plasser. Følgeevalueringen fra Oxford Research og Aarhus universitet viser god utvikling av studiet og svært fornøyde studenter.

Rekruttering er en utfordring

Det er en risiko for manglende rekruttering til enkelte

kompetanseutviklingstiltak for barnehageansatte. En årsak kan være at tilbudene er for lite synlige og kjente. Vi har allerede satt i gang tiltak for å gjøre tilbudene bedre kjent i barnehagesektoren. En annen årsak er sannsynligvis at mange ansatte unnlater å søke eller ikke gjennomfører studiene, når det ikke er noe system for økonomisk tilrettelegging eller støtte. Dersom arbeidsgivere får dekket frikjøp/vikarutgifter og deltakere får stipend, vil det bidra til å gjøre tiltakene langt mer attraktive og bidra til økt rekruttering. Vi utreder og vurderer støtteordninger som tilsvarer ordningene for lærere og skoleeiere i *Kompetanse for kvalitet*.

Kompetanse for kvalitet og stipendordningen

Kompetanse for kvalitet er en strategi for etter- og videreutdanning og et nasjonalt samarbeid mellom KS, arbeidstakerorganisasjonene, lærerutdanningene og statlige utdanningsmyndigheter. Fra studieåret 2014/2015 ble det i tillegg innført en stipendordning for lærere som tar videreutdanning.

Deltakerne er fornøyde, og det er høy deltakelse

Deltakerundersøkelsen for studieåret 2013-2014 viser, som i fjor, at svært mange av deltakerne opplever at studiene har høy kvalitet. Denne andelen har økt fra 2010 til 2014. Mange forteller at de har endret eller skal endre egen undervisning. For i underkant av halvparten har det vært krevende å jobbe og studere samtidig. Et klart flertall opplever tilretteleggingen ved arbeidsstedet som god.

Fylkesmennene har vurdert og meldt tilbake om arbeidet med kompetanseutvikling i fylket, som samlet sett viser høy deltakelse og godt samarbeid om etter- og videreutdanning. Søkningen på videreutdanning har økt i nesten alle fylker. Endring av vikarordningen med prioritering av matematikk og naturfag ser ut til å ha hatt effekt.

Vi har økt kapasiteten for studietilbudene i matematikk, naturfag og regning

I alt 125 studietilbud er opprettet særskilt for ordningene, og før studieåret 2014/2015 ble 41 nye tilbud opprettet for å øke kapasiteten i matematikk, naturfag og regning som grunnleggende ferdighet. Totalt fikk 3662 lærere tilbud, av disse 963 i stipendordningen.

På grunn av frafall før studiestart, spesielt i stipendordningen (13 prosent), var det per 15. oktober registrert 3408 deltakere, noe som gjorde at målet om 3550 deltakere ikke ble nådd.

Det regionale samarbeidet har økt

Vi har tildelt midler til koordinerende institusjoner i regionene. Hensikten er samordning og arbeidsdeling mellom institusjonene. Det regionale samarbeidet om statlige innsatsområder har økt, og vår samhandling med UH-sektoren kanaliseres i betydelig grad gjennom regionene.

Kompetanse for kvalitet har til en viss grad satt seg som system. Dette skyldes blant annet et nært samarbeid med partene i strategien og med tilbyderne. I tillegg kommer innsatsen til LU-regionene og fylkesmennene. Strategien er forlenget med ett år. For studieåret 2015/2016 har vi gitt tilbyderne i oppdrag å utvikle nye tilbud, særlig i norsk og engelsk, som følge av satsingen *Lærerløftet*.

Informasjonen om ordningen er bedre

Informasjon om ordningen har gradvis blitt bedre, og vi har utviklet et søknads- og oppfølgingssystem som gjør søkningen enklere for lærere og administreringen enklere for oss.

Det er likevel fremdeles utfordringer knyttet til videreutdanningen, f.eks. manglende tilgang på kvalifiserte vikarer.

Når kapasiteten skal bygges ut, må vi ikke redusere på kravet til kvaliteten på tilbudene. En ressursgruppe for matematikk er etablert. De skal følge opp tilbyderne, bidra til å videreutvikle kvalitet og relevans i tilbudene og være en faglig inspirator for matematikkmiljøene. Vi har holdt flere seminarer med tilbyderne av regning og naturfag, og seminar for alle tilbyderne om bruk av IKT som pedagogisk verktøy og innholdselement i fagene.

Hvor mange søkere vil kommunene godkjenne?

Utfordringen vil imidlertid også neste studieår være knyttet til å få tilstrekkelig antall søkere og kommunenes godkjenning av disse. En særskilt utfordring, utover at kapasiteten øker kraftig, er å få fylt kapasiteten i norsk og engelsk. Det kan bli krevende å motivere for at søkere til disse fagene bør prioriteres lokalt i og med at

de ikke har den samme finansieringen som matematikk og naturfag.

Informasjon om ordningen gjennom Udir-magasinet med studiekatalog

Informasjon om ordningene og prioriterte fag er også krevende, blant annet fordi det er to ordninger for finansiering og ulike satser i vikarordningen. Dette ivaretas gjennom Udir-magasinet (for grunnopplæringen med studiekatalog) som sendes alle skoler og skoleeiere, på udir.no og i informasjon fra fylkesmennene. Direktoratets søknadsbehandling etter 15. april er kompleks ut fra søknadsomfang, søknadsprofil (oversøking til enkelte tilbud) og ivaretagelse av kriteriene for behandlingen. Vi må følge stipendordningen nøye, siden ordningen er ny og frafallet har vært høyere enn for vikarordningen.

REKTORUTDANNINGEN ER EN VELLYKKET SATSING

Rektorutdanningen har vært en vellykket satsing. En evaluering foretatt av NIFU og NTNU Samfunnsforskning viser at kvaliteten på utdanningen har vært god. Den har dekket viktige behov hos norske skoleledere, blant annet behov for økt ledelseskompetanse og for å bygge nettverk.

Vi mener derfor det er riktig og viktig at rektorutdanningen nå videreføres for en ny femårsperiode fra 2015 til 2020, og med samme innhold og form som den har hatt i prøveperioden. Vi mener også det er av betydning å ha andre tilbud til skoleledere som har fullført rektorutdanningen. Derfor har vi for andre året på rad stimulert tilbyderne av rektorutdanningen til å gjennomføre alumni-samlinger. Dette tilbudet er blitt godt mottatt, og kan bidra til å forsterke effekten av rektorutdanningen.

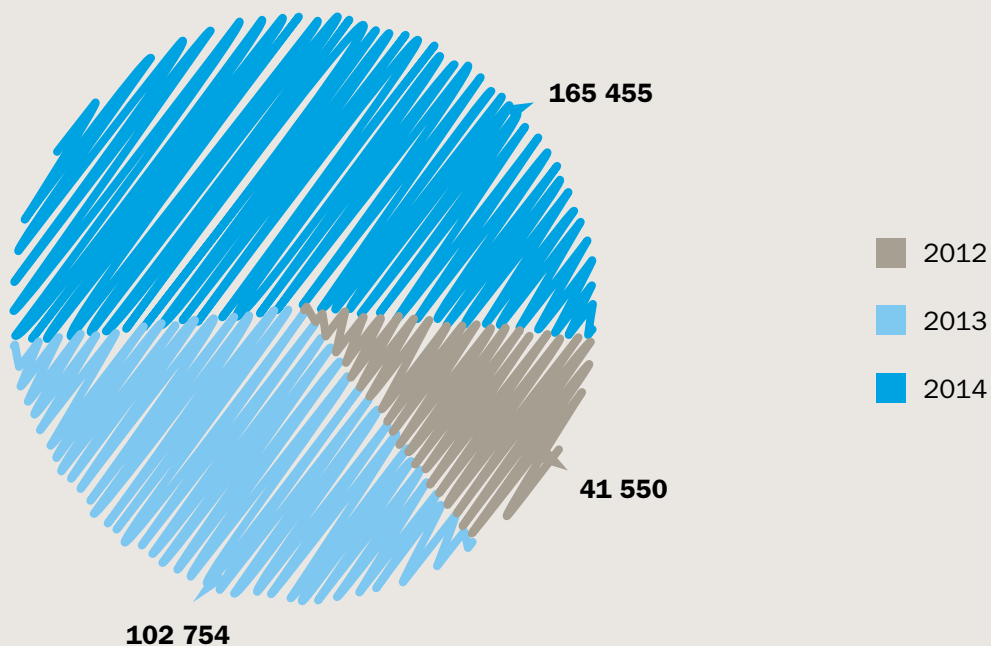
Felles samlinger med svenske rektorer

Et annet og nytt tilbud for tidligere deltakere på rektorutdanningen er et benchlearning-samarbeid med Sverige i 2014-2015. Der møter 22 norske rektorer som har fullført rektorutdanningen, 22 svenske rektorer. Gjennom to felles samlinger, skolebesøk og kontakt gjennom ett år skal de øke sin kompetanse i å skape innovative læringsmiljøer på egen skole. Vi mener dette konseptet er spennende og bør vurderes i større skala dersom erfaringene tilsier det.

FIGUR 1

UNGDOMSTRINN I UTVIKLING – 2012-2017

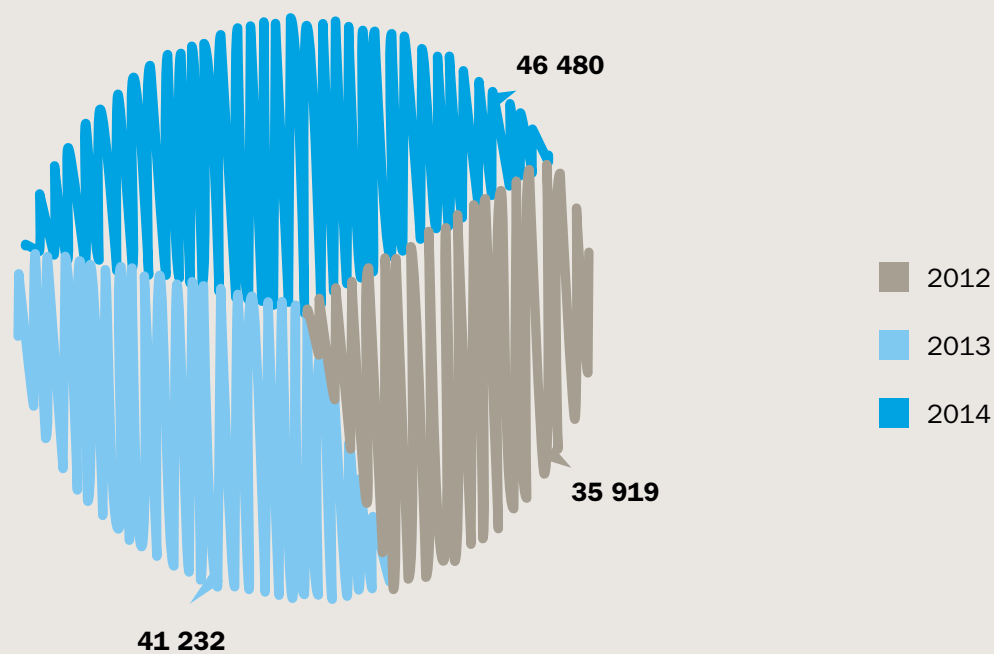
NOK I HELE 1000

FIGUR 2

KOMPETANSE FOR KVALITET – REKTORUTDANNINGEN

NOK I HELE 1000

VEILEDERKORPS

Veilederkorpset skal følge opp skoleeiere som har særskilte utfordringer i skolesektoren. For perioden 2014-15 har vi inngått avtale om veiledning med 20 skoleeiere fra ni fylker. Til sammen 50 skoler inngår i veiledningsavtalene. Nytt i denne porteføljen er at vi også har avtale med en privat skoleeier i tillegg til kommuner og fylkeskommuner.

Veiledningen handler i stor grad om en systemisk tilnærming til kvalitetsutvikling hos skoleeiere og skoler. Veiledningen tar sikte på å mobilisere og styrke kompetanse og kapasitet med det formål å bygge et varig system for kvalitetsutvikling. Verktøyene våre for kvalitetsutvikling, f.eks. ståstedsanalysen, ekstern vurdering og mal for tilstandsrapporten, er sentrale elementer i utviklingsarbeidet. Vi arbeider også med en videreutvikling av tilbudet i tråd med en ny oppdragsbeskrivelse fra KD. Vi skal legge særlig vekt på at tilbudet rettes mot kommuner med særskilte utfordringer knyttet til kapasitet og kompetanse, og i nært samarbeid med fylkesmannsembetene.

SATSINGEN UNGDOMSTRINN I UTVIKLING 2012-2017

Svar fra *Spørsmål til Skole-Norge* våren 2014 viser at skoleledere (68 prosent) og skoleeiere (74 prosent) har tro på at satsingen totalt sett blir vellykket, blant annet i form av mer praktisk og variert undervisning, og ved at den pedagogiske praksisen bedres. Størst tro på effekter har skoleeiere og skoleledere som deltar i de nettverkene som er en del av satsingen. Det tyder på at lærende nettverk, ett av tre hovedvirkemidler i satsingen, er en viktig læringsarena som vi må understreke betydningen av i det videre arbeidet.

Å lede utviklingsprosesser er en utfordring for rektor

Alle rapporteringer i satsingen påpeker at det å jobbe skolebasert med rektor som leder av et utviklingsarbeid på egen skole felles for hele personalet, er en viktig del av statens bidrag til kompetanseutvikling og bør fortsette. Men det er utfordrende og krever god kompetanse i å lede utviklingsprosesser, både hos rektor og hos de som har fått midler til å støtte skoleeierne og skolene i arbeidet - universiteter, høyskoler, utviklings-

veiledere og ressurslærere. Vi sørger for tilbakemeldinger fra alle aktørene underveis i satsingen, og erfaringene våre så langt baserer seg på arbeidet med klasseledelse, regning, lesing og skriving i pulje 1 og 2.

Et komplekst aktørbilde

Det store statlige støtteapparatet i denne satsingen gir et komplekst aktørbilde som fungerer ulikt for dem som er involvert. Selvrapporing fra universiteter og høyskoler forteller at det blant annet er store forskjeller i hvor stor grad UH-ansatte samarbeider med andre aktører. Det generelle inntrykket deres i 2014 er imidlertid at de mange aktørene i større grad oppleves som en styrke i utviklingsarbeidet, enn tilfellet var i 2013. I tillegg til at det er blitt økt bevissthet om verdien av lagbygging i skolen, melder universiteter og høyskoler om betydningen av å jobbe i tverrfaglige team på egen institusjon. Flere gjør det som et resultat av satsingen, men det er et mindretall. Vi mener derfor det er viktig at nasjonale myndigheter fortsetter å initiere kompetanseutvikling som legger til rette for at ansatte i lærerutdanningen jobber sammen om å støtte god praksis i skolen.

TILTAK FOR Å ØKE KOMPETANSEN I SEKTOREN

Gjennom forskning, *Spørsmål til Skole-Norge*, tilbakemeldinger fra fylkesmennene om felles nasjonalt tilsyn og kontakt med sektoren vet vi at det er behov for mer kompetanse på flere områder for at opplæringen skal være mer i tråd med læreplanverket. Det er også behov for tiltak rettet mot barnehagesektoren. For å bidra med kunnskap og kompetanse har vi arbeidet med ulike støttetiltak i form av konferanser, samlinger, støttmateriell og veiledninger.

VEILEDNING I LOKALT ARBEID MED LÆREPLANER

Evalueringen av Kunnskapsløftet viste behov for økt kompetanse på alle nivåer i utdanningssektoren i arbeid med og oppfølging av læreplanverket. Derfor har vi også i 2014 arrangert fylkesvise samlinger i samarbeid med fylkesmennene om ulike temaer knyttet til lokalt arbeid med læreplaner, sett i sammenheng med

3408

lærere deltok i videreutdanning i 2014

497

skoleledere deltok i videreutdanning i 2014

nasjonale prøver og *Vurdering for læring*. Målgruppen for samlingene har vært skoleeiere, skoleledere og ledere av PPT. Deltakelsen ved samlingene har vært enda større i alle fylker enn i 2013. Evalueringen av fylkesvise samlinger høsten 2013 viste at over 80 prosent av deltakerne mente de fikk økt kunnskap om temaene, og at 60 prosent hadde planlagt eller iverksatt tiltak på bakgrunn av samlingene høsten 2013. Samlet sett tyder dette på at samlingene har fylt et behov for å sette lokalt arbeid med læreplaner på agendaen, og tilbakemeldingene viser at sektoren opplever det som positivt at Udir selv reiser ut til fylkene.

Med utgangspunkt i kunnskap fra evalueringen av Kunnskapsløftet har vi også revidert veiledningen i lokalt arbeid med læreplaner, som kan være en ressurs i det lokale arbeidet. Vi skal videreutvikle veiledningen i 2015.

TILBUD OM ETTER- OG VIDEREUTDANNING FOR PPT

Vi har fortsatt oppmerksomhet på kompetansen i PP-tjenesten, blant annet PPTs kunnskap om læreplanverket og vurdering.

Ledere og ansatte i PPT har fått tilbud i tråd med strategien for etter- og videreutdanning. I første søknadsperiode var det god oppslutning om tilbudene. Fylkesmannen har fordelt midler til etterutdanning på prioriterte områder.

I november 2014 gjennomførte vi Landskonferansen for PPT i samarbeid med KS, Utdanningsforbundet og Psykologforeningen. Det var stor interesse for konferansen i de relevante fagmiljøene. Vi vurderer de siste års landskonferanser med tanke på om dette er noe vi skal videreføre i 2015.

REFLEKSJONSVERKTØY FOR ARBEID MED SPRÅK OG SPRÅKMILJØ I BARNEHAGEN

Vi har utviklet et refleksjonsverktøy for arbeid med språk og språkmiljø i barnehagen. Dette ses i sammenheng med ståstedsanalysen for barnehage, rammeplanen for barnehagen og veilederen *Språk i barnehagen mye mer enn bare prat*. FAFO fulgte seks barnehager som prøvde verktøyet. I følge evalueringen, førte verktøyet til at den enkelte ansatte har reflektert mer over egen praksis og over barnehagens praksis. Verktøyet skal sendes ut til alle landets barnehager i januar 2015. Det skal inngå som en tilleggsmodul til den reviderte ståstedsanalysen for barnehager når den er klar for lansering høsten 2015.

URFOLK OG NASJONALE MINORITETER

Med bakgrunn i de reviderte læreplanene der det samiske har fått større plass i kompetansemålene, har vi revidert ressursheftet *Gávnos*, et hefte om samisk innhold i Kunnskapsløftet.

Informasjonsmateriellet om våre nasjonale minoriteter gir en innføring i historie, språk og levestil til jøder, kvener/norskfinner, skogfinner, rom og romanifolket/tatere. Vi utarbeidet materiellet i tett samarbeid med organisasjonene for våre nasjonale minoriteter. Forankringen var avgjørende for å få en kvalitet på materiellet og en tekst alle kunne stå for. NAFO har utarbeidet undervisningsmaterieell som er knyttet opp mot kultur, tradisjoner, språk og levemåter før og nå. Materiellet ligger på nettstedet minstemme.no, et nettsted for læring om demokrati og deltagelse.

SPRÅKLIGE MINORITETER

Forskning og erfaring viser at både barnehager og skoler fortsatt har utfordringer knyttet til hvordan minoritets-språklige barn, elever og voksne best kan ivaretas i utdanningssystemet. De har behov for kompetanse særlig innenfor andrespråksopplæring, flerkulturell kompetanse og regelverksforståelse. Vi følger opp satsingen *Kompetanse for mangfold 2013-2017* som skal bidra til at barn, elever og voksne med minoritetsbakgrunn får et tilbud tilpasset sitt behov og et godt læringsutbytte. Sju fylker har igangsatt satsingen. UH bidrar med faglig støtte til barnehager og skoler med utgangspunkt i lokale kompetansebehov innenfor rammen av de nasjonalt prioriterte områdene.

Vi har lansert nye nettsider for barnehagen og grunnopplæringen. Film er et medium for formidling som generelt viser seg å fungere godt. Nettsidene er vår viktigste kanal for formidling av regelverk, læreplaner, veiledningsmaterieell og pedagogiske ressurser.

📌 FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN

Udir har i 2014 jobbet for å styrke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen. Vi er med på å følge opp Regjeringens yrkesfagløft gjennom arbeidet med Samfunnskontrakt for flere læreplasser og implementeringen av tiltakene i Meld. St. 20 (2012-2013) *På rett vei*. Målet vårt er å øke gjennomføringen og sørge for at innholdet i fag- og yrkesopplæringen i størst mulig grad samsvarer med kompetansebehov i virksomhetene.

ØKE GJENNOMFØRINGEN I FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN

Vi er sekretariat for oppfølgingsgruppen for Samfunnskontrakt for flere læreplasser, og har igangsatt en rekke tiltak og utprøvinger.

Motivere flere bedrifter til å ta inn lærlinger

Rekrutteringen av lærebedrifter finner sted på fylkeskommunalt nivå og på skolenivå. Statlige myndigheter er vanligvis ikke direkte involvert i dette, men i 2014 har vi gitt Østfold fylkeskommune kommunikasjonsfaglig bistand i rekrutteringsarbeidet. Erfaringene fra piloten i Østfold, «Østfolds største jobbintervju», viser

at forskjellige kommunikasjons- og PR-tiltak kan være nyttige virkemidler i arbeidet med å skaffe flere læreplasser, og at et samarbeid mellom statlig og lokalt nivå kan gi en god effekt. Per 1. november 2014 hadde 800 personer i Østfold signert lærekontrakt, 90 flere enn i 2013. I 2015 skal vi videreføre samarbeidet med Østfold og bistå tre nye fylkeskommuner i arbeidet med å skaffe flere læreplasser. Slik det ligger an, vil vi ikke oppfylle målet om en økning av antall lærekontrakter med 20 prosent fra 2011 til 2015. Utviklingen til og med 2014 viser at det har vært en vekst på fem prosent siden 2011. Det er store forskjeller fylkene og utdanningsprogrammene imellom, og mellom offentlig og privat sektor. Finnmark kommer best ut med en vekst på 26 prosent. Tre fylker har hatt en nedgang i perioden. Seks av ni utdanningsprogram har en økning i antall lærekontrakter, blant annet helse- og oppvekstfag (20 prosent fra 2011 til 2014). Antall lærekontrakter i privat sektor har økt med 4 prosent, 16 prosent innen statlig offentlig sektor og 14 prosent innen kommunal sektor.

ALTERNATIV VG3 I SKOLE FOR ELEVER SOM IKKE FÅR LÆREPLASS

Vi ønsker at elever som ikke får læreplass, skal få et godt alternativt tilbud i skole. Derfor har vi igangsatt en utprøving av alternativer på Vg3-nivå for dem som ikke får læreplass. Med denne utprøvingen ønsker vi å bedre tilbudet til elever som ikke får læreplass, og på den måten øke gjennomføringen i fag- og yrkesopplæringen. Fem fylkeskommuner prøver ut et forsterket alternativt Vg3 med minst et halvt år ekstra tid. Dette gjør de i samarbeid med skole og arbeidsliv. Utprøvingen hadde oppstart skoleåret 2013/2014 og avsluttes våren 2015.

Fylkeskommunene rapporterer jevnlig til oss, og de deltar på nettverkssamlinger hvor de blant annet diskuterer felles utfordringer. En bieffekt ved utprøvingen ser ut til å være at flere elever får læreplass underveis, men dette varierer fra fylke til fylke. Fordi det er flere likhetstrekk med andre pågående tiltak, og fordi flere fylkeskommuner har rapportert om at dette er forvirrende, bør vi, når de ulike utprøvingene er ferdige, ta en samlet vurdering av hvilke tiltak vi ønsker å videreføre.

UTPRØVING AV MODELLER FOR KVALIFISERING MELLOM VG2 OG VG3

I oppfølgingen av Meld. St. 20 (2012-2013) *På rett vei* har vi, sammen med representanter fra forskjellige fylkeskommuner, utviklet fire modeller som grunnlag for å kvalifisere elever mellom Vg2 og Vg3.

Hensikten med to av modellene er at elever får tett oppfølging av skolene for å skaffe seg læreplass i bedrift. Modellene består av kurs av ulik lengde, et kort kurs før sommerferien som skal gi elevene en rask og intensiv innføring i hvilke krav bedrifter stiller til lærlinger, og et langt kurs etter sommerferien hvor skolene kan jobbe systematisk med elevene over tid for på sikt å skaffe elevene læreplass. Hensikten med de to siste modellene er å bidra til at elever som begynner på Vg3 påbygg, gjennomfører og består.

Det er stor interesse fra fylkeskommunene i å delta i utprøvingene. Utprøvingen skal bidra til større oppmerksomhet rundt formidlingsarbeidet og sørge for at fylkeskommunene i større grad kan tilpasse formidlingen til den enkelte elev.

LOKALT SAMARBEID MELLOM SKOLER OG ARBEIDSLIV

Vi ønsker å øke gjennomføringen og skape flere læreplasser og varige samarbeidsarenaer på lokalt nivå, slik at bedriftene i større grad blir brukt som læringsarenaer. Derfor har vi høsten 2014 bevilget midler til prosjekter som fremmer samarbeid mellom skoleeier, skole og lokalt arbeidsliv. Samlet sett omfatter prosjektene alle utdanningsprogrammene, og de foregår i alle fylkeskommuner. Midlene støtter allerede igangsatt arbeid i fylkeskommunene, men også helt nyskapende arenaer for samarbeid får støtte.

DE FAGLIGE RÅDENES REDEGJØRELSER

Ifølge mandatet for de faglige rådene skal hvert råd levere inn en utviklingsredegjørelse to ganger per oppnevningssperiode. Formålet med redegjørelsene er at vi får en samlet oversikt over endringer i bransjene som kan ha betydning for opplæringstilbudet. Rådene ferdigstilte redegjørelsene for første gang våren 2014. De reiste viktige problemstillinger som vi blant

annet vil bruke i gjennomgangen av tilbudsstrukturen (oppdragsbrev 11-14).

FYR - FELLESFAGENE, YRKESRETTING OG RELEVANS

Det er et mål for Udir at alle videregående skoler med yrkesfaglige utdanningsprogrammer ved utgangen av 2016 jobber aktivt og systematisk med yrkesretting av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogrammer, og at dette preger skolens samarbeidskultur, tilrettelegging og organisering av opplæringen.

Et overordnet mål for FYR er at det skal bidra til å øke kvaliteten på opplæringen, for derved å øke gjennomføringen i videregående opplæring. En viktig suksessfaktor for FYR er derfor at prosjektet ses i sammenheng med andre statlige og lokale tiltak for å øke gjennomføringen i videregående opplæring. Dette gjelder i særlig grad *Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring*, som er KDs oppfølging av Ny GIV.

Høsten 2014 arrangerte vi tre skoleringssamlinger for fellesfaglærere og yrkesfaglærere. De nasjonale sentrene og FYR-koordinatorene har fortsatt arbeidet med å produsere læringsressurser for skolene.

HOSPITERINGSORDNINGER

Hospiteringsordningen har som hovedhensikt å utvikle nødvendig faglig og oppdatert kompetanse for lærere på skolen og instruktørene i bedrift. Ordningen skal videreutvikle samarbeidsarenaen mellom skole og bedrift for å etablere flere læreplasser som ett av flere tiltak i Samfunnskontrakten. Fylkeskommunene får midler til å organisere hospiteringsordningen etter nasjonale føringer og egne behov og ønsker. I skoleåret 2013-2014 var det totalt 725 hospitanter, hvorav 63 prosent var programfaglærere. I tillegg til denne gruppen deltok også fellesfaglærere og rådgivere i skolen, samt instruktører og faglige ledere i bedrifter. Vi er fornøyd med at de forskjellige nettverkene i fylkene videreutvikles. Det viser at samarbeidet mellom skole og arbeidsliv øker. Dette tiltaket fortsetter ut 2015 og skal være en varig ordning i fylkeskommunens kompetanseplaner fra 2016.

KVALITET OG UTVIKLING

NOK I HELE 1000

	2012	2013	2014
Bedre læringsmiljø 2009-2014	26 389	21 847	35 820
Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020			160 069
Kompetanse for kvalitet - videreutdanning	250 328	294 372	483 362
Kompetanse for kvalitet - Rektorutdanningen	35 919	41 232	46 480
Veilederkorps	47 771	40 385	34 319
Ungdomstrinn i utvikling 2012-2017	41 550	102 754	165 455
Samfunnskontrakten for flere læreplasser		18 524	30 709
FYR - fellesfagene, yrkesretting, og relevans			17 610

VEKSLINGSMODELLER

En fellesnevner for vekslingsmodeller er at opplæringen veksler i en definert og forpliktende form mellom skole og lærebedrift. Målet er at dette vil motivere elevene og skape bedre sammenheng mellom fellesfagene og programfagene og opplæringen i skole og bedrift. Vekslingsmodellene vil kunne lette overgangen fra skole til arbeidsliv, og gjøre utdanningene mer relevante for arbeidsgiverne.

I 2013 inviterte vi fylkene til å prøve ut vekslingsmodeller i helse- og oppvekstfag fra skoleåret 2013/2014. Utprøvingen ble utvidet i 2014 og omfatter nå seks utdanningsprogrammer. 13 fylker prøver ut vekslingsmodeller med støtte fra oss.

De fleste fylkeskommunene rapporterer om stor interesse for vekslingsmodellen. Utprøvingene har bidratt til å styrke samarbeidet mellom skoler og virksomheter, og skolene får i større grad innblikk i og eierskap til helheten i den fireårige opplæringen.

FLEKSIBILITET, FORDYPNING OG ELEVENES ØNSKER

Vi ønsker å gjøre fag- yrkesopplæringen mer relevant ved å tilby faglig fordypning, øke fleksibiliteten både for opplæring i skole og i bedrift, og innrette de enkelte utdanningsprogrammene mer etter elevenes ønsker og gjennomføringsmønstre. Derfor har vi foreslått endringer i prosjekt til fordypning slik at mer av opplæring foregår i bedrift, omgjøring av utdanningsprogram for medier og kommunikasjon fra et yrkesfaglig til et studie-

forberedende program, samt mulighet for fleksibilitet i fag- og timefordelingen.

Vi iverksetter også endringer i tilbudsstrukturen etter forslag fra partene i arbeidslivet. Dette omfatter blant annet navneendring av utdanningsprogram, kryssløp og nye lærefag. ☉

Faste oppgaver 2

KVALITETSVURDERING, DOKUMENTASJON OG ANALYSE

Vi skal samle inn data og utvikle gode verktøy som barnehage og opplæring kan bruke i arbeidet med kvalitetsutvikling.

🕒 KUNNSKAP OM BARNEHAGEN OG GRUNNOPPLÆRINGEN

Udirs aktiviteter er først og fremst knyttet til kunnskapsinnhenting gjennom

- › evalueringer av nasjonale tiltak og forsøk
- › mindre kartlegginger og analyser
- › større analyseprosjekter som går over flere år
- › brukerundersøkelser og faste årlige spøringer i sektoren
- › internasjonale komparative studier
- › årlige datainnsamlinger, statistikk og analyse

Hensikten med kunnskapsinnhenting er todelt: å bidra til kunnskapsbasert arbeid i barnehagene og i grunnopplæringen og å skaffe et best mulig kunnskapsgrunnlag for å utvikle og iverksette tiltak. Vi ser at det er en økning av små og mellomstore oppdrag fra i fjor til i år. En årsak til dette kan være at det er blitt viktigere å kunne vise til et konkret kunnskapsgrunnlag når man skal videreføre eller videreutvikle satsinger i sektoren.

SEKTORENE MELDER AT DET ER KREVENDE Å DELTA I MANGE UNDERSØKELSER

Vi mener imidlertid at omfanget av mindre evalueringer er blitt for stort. Anskaffelsesprosedyren er ressurskrevende både for forsknings- og instituttsektoren og for Udir, og det er usikkert om Udir/KD og sektorene har kapasitet til å nyttiggjøre seg av informasjonen fra alle evalueringene. Vi har fått klare tilbakemeldinger fra sektorene om at de mener det er krevende å delta i mange ulike undersøkelser. Mange små undersøkelser kan også gjøre at kunnskapen blir fragmentert. Sammen

med KD bør vi derfor vurdere om vi har de riktige undersøkelsene, og drøfte om og hvordan vi kan få ned antall små oppdrag.

🕒 KVALITETSVURDERINGSSYSTEMET

Udir arbeider med å tydeliggjøre hvordan kvalitetsvurdering kan styrke kjernevirksomheten i skolen. I 2014 har vi derfor i vår fylkesvise turné hatt sammenhengen mellom lokalt arbeid med læreplaner, nasjonale prøver, vurdering for læring og skolebasert vurdering som tema.

Evalueringen av årlige tilstandsrapporter som verktøy for kvalitetsutvikling (Rambøll 2013) viste at det var behov for å videreutvikle den frivillige malen i Skoleporten. Den ble opprinnelig laget for å senke terskelen for å rapportere. Evalueringen viste at malen kan ha medvirket til at drøfting av rapportene ikke har bidratt til kvalitetsutvikling slik hensikten var. Som et svar på evalueringen reviderer vi den frivillige malen for den årlige tilstandsrapporten i Skoleporten slik at den blir et bedre prosessverktøy. Vi oppdaterer samtidig utvalget av indikatorer på områdene læringsresultater, læringsmiljø og gjennomføring.

KVALITET I FAGOPPLÆRINGEN

Arbeidet med å etablere og implementere system for kvalitet i fagopplæringen pågår. Beskrivelsen av systemet er justert etter en omfattende høringsrunde. Vi har satt i gang en rekke aktiviteter: forskning på kvalitet i fagopplæringen, utvikling av et digitalt verktøy for arbeidet med kvalitet i samarbeid med en fylkeskommune, lærlingundersøkelse og lærebedriftsunder-

Faste oppgaver

Under «Faste oppgaver» beskriver vi hvordan vi har prioritert og løst oppgavene som Kunnskapsdepartementet ga oss i Tildelingsbrevet 2014. Vi gir våre anbefalinger og vurderinger til departementet.

søkelse, samt utvikling av nye indikatorer og en egen fane for fagopplæringen i Skoleporten.

KVALITETSUTVIKLING I BARNEHAGEN

Udir er godt i gang med å utvikle et system for å følge med på og utvikle kvaliteten i barnehagen. I 2014 har vi arrangert fire regionale konferanser med kvalitetsvurderingsverktøy som tema. Det har i alt vært om lag 300 deltakere fra barnehager, eiere, kommuner og interesseorganisasjoner. Formålet med konferansene har vært å få oversikt over lokale kvalitetsvurderingsverktøy som benyttes i barnehager og kommuner, og å få innspill på om det er behov for å utvikle nye verktøy. Konferansene har òg vært en arena for å gjøre sektoren kjent med arbeidet med utviklingen av systemet.

BARNEHAGEFAKTA.NO FOR FORELDRE

Udir er også i gang med å utvikle en nettportal, Barnehagefakta.no, som skal gi foreldre lett tilgjengelig nøkkelinformasjon om barnehager, basert på statistikk og indikatorer fra BASIL, Nasjonalt barnehageregister og Utdanningsdirektoratets statistikkssystem. Barnehagefakta blir lansert i 2015.

🕒 PRØVE- OG EKSAMENSORDNINGER

EKSAMEN

Våren 2014 ble det gjennomført ca. 76 000 eksamener i grunnskolen, inklusive voksne deltakere. I videregående opplæring ble det gjennomført 180 000 eksamener

for elever og privatister. Våren 2014 utarbeidet vi eksamensoppgaver i ca. 400 koder. Eksamen om høsten har like mange koder, men betydelig færre kandidater. Høsten 2014 ble det gjennomført 40 000 eksamener. Det er ikke eksamen i grunnskolen om høsten.

Vi ser at eksamensresultatene i noen av matematikkfagene varierer en del fra år til år. Vi ønsker derfor å evaluere et utvalg eksamensoppgaver, og samarbeider med Senter for matematikk i opplæringen for blant annet å vurdere om eksamensoppgavene har rimelige krav til vanskegrad og arbeidsomfang.

Vi har startet arbeid med å utvikle et rammeverk for eksamen som skal bidra til en åpnere og tydeligere formidling av utforming og gjennomføring av eksamen.

IKT-basert eksamen og prøver

Alle eksamensoppgavene blir publisert elektronisk i prøveadministrasjonssystemet (PAS) før eksamensdagen, slik at skolene kan hente ut oppgavene her. Dette øker sikkerhetsnivået i eksamensgjennomføringen, fordi alle skolene da får oppgavene tilgjengelig digitalt, i tillegg til på papir. Det er nå normalordning å gjennomføre eksamen IKT-basert i PAS. Det vil si at elevene henter og leverer eksamen digitalt. Andelen eksamener som gjennomføres på denne måten, er ca. 65 prosent, men i flere eksamener er andelen over 90 prosent. For sensorene gjør dette sensurarbeidet langt mer effektivt og sikkert, fordi begge sensorer får tilgang til alle besvarelsene samtidig, og vi unngår sen postgang o.l.

Unntak fra IKT-basert eksamen

Matematikk og realfag er unntatt fra ordningen om å gjennomføre IKT-basert eksamen. Disse fagene har

todelt eksamen, hvor den ene delen gjennomføres på papir uten tilgang til hjelpemidler utover vanlige skrivesaker. Mange privatistkontorer gjennomfører fremdeles eksamen på papir.

Ingen problemer med gjennomføring

Nasjonale prøver i engelsk og regning gjennomføres elektronisk, og alle prøveresultater formidles og analyseres gjennom prøveadministrasjonssystemet. Både trykking, pakking og forsendelse av eksamensoppgaver har gått som normalt, og gjennomføringen av IKT-basert eksamen er gjennomført uten nevneverdige problemer. Vi har høy beredskap under eksamen som håndterer alle hendelser fortløpende, noe som fungerer svært godt.

Nytt system for eksamens- og prøvegjennomføring

Direktoratet har siden 2012 jobbet med å utvikle et nytt system for eksamens- og prøvegjennomføring. Det vil innebære at også lokalt gitt skriftlig eksamen kan gjennomføres elektronisk gjennom Udirs systemer. Det nye systemet skal også være mer brukervennlig, sikrere og gi en mer effektiv eksamens- og prøvegjennomføring. Utviklingen av systemet har tatt lenger tid og får høyere kostnader enn planlagt, blant annet fordi omfanget av nødvendige endringer har vært større enn tidligere forutsatt.

Muntlig eksamen etter nye regler

Våren 2014 ble lokalt gitt muntlig eksamen gjennomført etter nye regler. De kom etter en høringsrunde som skapte svært stort engasjement, og Udir mottok mer enn 800 høringsuttalelser. Hensikten med de nye reglene var å legge til rette for en mer felles nasjonal praksis. Tilbakemeldingene på endringene er i all hovedsak gode, men det er fortsatt deler av regelverket som skaper debatt. Dette dreier seg først og fremst om særskilte problemstillinger i fremmedspråk og organisering og gjennomføring av den obligatoriske forberedelsesdelen og presentasjonen.

Forsøk med Internett på eksamen

Mange skoler som bruker Internett og nettbaserte læringsressurser i opplæringen, har ønsket at elevene skulle ha tilgang til Internett som hjelpemiddel også

på eksamen. Siden våren 2012 har vi gjennomført forsøk med tilgang til Internett på eksamen. Våren 2014 deltok 54 skoler i forsøket. Det er evaluert av Rambøll Management, og alle rapporter er publisert på udir.no. Evalueringen viser at elever og lærere som deltok i forsøket, i det store og hele er positive til eksamen med Internett, og at holdningene har blitt mer positive for hvert år. Særlig gjelder dette lærerne, mens sensorene er mer delte. Vi mener at evalueringen understøtter at Internett kan være et godt hjelpemiddel til eksamen. Forsøket fortsetter våren 2015.

NASJONALE PRØVER

I 2014 har Utdanningsdirektoratet gjort endringer i nasjonale prøver i regning og engelsk, slik at resultatene kan brukes til å måle utviklingen over tid. Det betyr at vi i 2015 for første gang har mulighet til å sammenligne resultater med året før. Vi arbeider også med å legge til rette for å måle trenden på nasjonale prøver i lesing. Dette forutsetter elektroniske leseprøver som tidligst kommer i 2016. Skoler og skoleeiere kan i dag kun sammenligne seg selv med andre det samme året. Det er et nyttig perspektiv å kunne sammenligne egne resultater over tid.

Nytt analyseverktøy

For å kunne sammenlikne resultater fra Nasjonale prøver over tid trenger vi en fast skala som presenterer resultatene. Elevenes resultater presenteres på en ny poengskala, der gjennomsnittet er 50.

Som en del av denne revisjonen har vi laget en ny analyserapport som skal gjøre det lettere å bruke prøvene som en del av undervisvurderingen og å følge opp prøveresultatene på den enkelte skolen og med den enkelte eleven. En analyse av bruken av Udirs ulike verktøy i prøveadministrasjonssystemet viser at det nye analyseverktøyet er mye brukt av skolene.

Høsten 2014 gjennomførte vi nasjonale prøver ut fra elevenes klassetrinn i stedet for hvilken ferdighet som prøves. Hensikten er at gjennomføringen skal berøre en mer begrenset del av skoleåret. Denne endringen har blitt godt mottatt på skolene.

Antall kartleggingsprøver i digitale ferdigheter 4. trinn, 2014:

39 058

REVIDERTE KARTLEGGINGSPRØVER

Våren 2014 fikk skolene reviderte kartleggingsprøver i lesing og regning på 1.-3. trinn. De har fått ny layout, noen nye oppgaveformater, og det meste av innholdet er endret. Veiledningsmateriellet er også forbedret.

LÆRINGSSTØTTENDE PRØVER I SKRIVNING

Udir har offentliggjort de fire første læringsstøttende prøvene i skrivning, to på femte og to på åttende trinn. Prøvene er frivillige og skal være til støtte i undervisningsvurderingen. Skolene rapporterer ikke til oss om og hvordan de bruker prøvene, men vi ønsker på sikt å evaluere omfanget av bruken av frivillige læringsstøttende og karakterstøttende prøver.

STATISTIKK

Arbeidet med å ferdigstille nytt statistikkssystem har tatt mye oppmerksomhet.

Mot slutten av 2014 nærmet vi oss lansering av en pilotversjon, dvs. en testversjon av statistikkssystemet som skal være tilgjengelig også for eksterne brukere.

Endelig versjon vil være klar i løpet av 2015. Samtidig har vi begynt å vurdere hvordan de forskjellige systemene hvor vi tilrettelegger data, statistikk og indikatorer for sektoren, bør innrettes i forhold til hverandre. Målet er at sektorene enkelt skal få tilgang til relevant informasjon.

STATISTIKKGRUNNLAGET FOR BARNEHAGENE

I tillegg til arbeidet med nytt statistikkssystem har vi prioritert videreutvikling av datainnsamlingene fra barne-

hagene gjennom BASIL for å forbedre statistikkgrunnlaget for prosjektet *Kvalitet i barnehagen*. På barnehagefeltet har vi også endret innsamlingen av regnskapstall fra private barnehager for å legge til rette for bedre oppfølging av finansieringsordningen. Samlet mener vi dette gir både sentrale og lokale myndigheter bedre mulighet til å følge med på kvaliteten i barnehagene.

BARN OG UNGE MED SÆRSKILTE BEHOV

På statistikkområdet før øvrig har vi prioritert å forbedre datagrunnlag og statistikk om barn og unge med særskilte behov både i barnehage og skole, og om fag- og yrkesopplæringen. Sistnevnte som en del av prosjektet *Kvalitet i fagopplæringen*.

FASTE UNDERSØKELSER

REVIDERTE BRUKERUNDERSØKELSER FOR SKOLENE

Den reviderte Elevundersøkelsen ble tatt i bruk høsten 2013, og høsten 2014 tok vi i bruk de reviderte utgavene av Foreldreundersøkelsen og Lærerundersøkelsen. Innholdet i de tre brukerundersøkelsene er nå i stor grad i samsvar med definisjonen av et godt læringsmiljø og de prioriterte satsingene i Meld. St. 22 *Motivasjon Mestring Muligheter*. Skolene kan nå skreddersy brukerundersøkelsen etter eget behov.

Resultater fra elevundersøkelsen 2014

Elevundersøkelsen 2014 var andre gang elevene svarte på seks spørsmål om ulike former for krenkelses. 15,1 prosent svarer at de har opplevd en eller flere typer

«Våren 2014 ble lokalt gitt muntlig eksamen gjennomført etter nye regler. De kom etter en høringsrunde som skapte svært stort engasjement, og vi mottok mer enn 800 høringsuttalelser.»

krenkelser to til tre ganger i måneden eller mer. Det er en nedgang på seks prosentpoeng siden 2013.

Elevene svarer mer positivt på spørsmålene om arbeidsro sammenliknet med i 2013. 64 prosent er litt eller helt enig i at det er god arbeidsro i timene, en oppgang på 12 prosentpoeng siden 2013. 14 prosent er litt eller helt uenig i påstanden om at det er god arbeidsro i timene. I 2013 var denne andelen 25 prosent.

Nøkkeltall:

- 3,9 prosent mobbes to til tre ganger i måneden eller mer
- 15,1 prosent opplever en eller flere krenkelser to til tre ganger i måneden eller mer.
- 64 prosent er litt eller helt enig i at det er god arbeidsro i timene

Andelen elever som svarer at de blir mobbet

Analysene fra elevundersøkelsen 2013 viste at revisjonene som ble gjort, kan ha påvirket andelen elever som svarer at de blir mobbet, til tross for at selve spørsmålet ikke ble endret. Dette illustrerer at det er nødvendig å vurdere konsekvenser av alle endringer nøye. På den andre siden kan ikke hensynet til å beholde en mest mulig pålitelig trend innebære at endringer som ellers blir ansett som nødvendige, ikke blir gjennomført.

Elevundersøkelsen, Foreldreundersøkelsen og Lærerundersøkelsen

I høstsemesteret er det obligatorisk for skolene å gjennomføre Elevundersøkelsen for elever på 7. trinn, 10. trinn og Vg1. Undersøkelsen inneholder da en rekke spørsmål som alle skolene må ha med. I tillegg kan skolene velge å legge til enkelte tilleggsspørsmål hvis det er relevant. I høstsemesteret kan skoleeiere og

skoleledere også velge å ta i bruk Foreldreundersøkelsen og Lærerundersøkelsen. I disse to undersøkelsene er det nå lagt til rette for at skoleeiere og skoleledere kan velge fritt mellom alle læringsmiljøtemaene som finnes i undersøkelsene. I vårsemesteret er det mulig å velge fritt blant alle læringsmiljøtemaene i samtlige tre brukerundersøkelser.

Skoleeier får valgfrihet

Formålet med denne valgfriheten er å gi skoleeiere og skoleledere mulighet til å skreddersy brukerundersøkelsene til lokale behov. Ved å involvere elever, lærere og foreldre i valg av læringsmiljøtema som skal kartlegges, kan skoleeier og skoleleder nå i større grad enn tidligere inkludere og derved motivere sentrale aktører i skolens arbeid med kvalitetsutvikling.

LÆREBEDRIFTSUNDERSØKELSEN OG LÆRLINGUNDERSØKELSEN

Lærebedriftsundersøkelsen ble gjennomført for første gang høsten 2014. Faglige ledere i åtte fylkeskommuner svarer på denne undersøkelsen i år.

Lærlingundersøkelsen har fått en viktig rolle i kvalitetsarbeidet i fagopplæringen. Antallet fylker som bruker undersøkelsen, har vært stigende fra 2007/2008. Høsten 2014 gjennomførte 18 fylkeskommuner undersøkelsen. Økende svarprosent tyder på at flere fylkeskommuner har bedret rutinene for gjennomføring og oppfølging etter undersøkelsen.

🕒 EVALUERING OG FORSKNING

FORMIDLING AV FORSKNING

Forskningsresultater spres gjennom Utdanningspeilet og udir.no og i nye satsinger som barnehagemagasinet *Vetuva* og artikkelserien *Forskning viser*. *Vetuva* ble lansert våren 2014 og blir videreført som en årlig utgivelse. *Forskning viser* ble lansert våren 2013 og formidler primært funn fra forskning og evalueringer med Utdanningsdirektoratet som oppdragsgiver. Hensikten med *Vetuva* og *Forskning viser* er å formidle forskning i en tilgjengelig og kortfattet form til ansatte i barnehager og skoler. Evalueringer og tilbakemeldinger viser at tiltakene blir godt mottatt i sektoren. En hovedutfordring fremover blir å sørge for større spredning og tilgjengelighet slik at resultatene fra forskningen når ut til flere. Utdanningsdirektoratet vil også arbeide for bedre utnyttelse av synergien mellom formidlingstiltakene og øvrige satsinger, for å styrke sin rolle som forskningsformidler.

SPØRRINGENE

Spørsmål til Skole-Norge har vist seg å fungere godt, og Udir bruker informasjonen for å tilrettelegge ulike typer virkemidler. I 2014 har vi blant annet fått tilbakemeldinger på hvilket syn skolene og skoleeierne har på *Vurdering for læring*, forsøk med praksisbrev og bruk av og kjennskap til de nasjonale sentrene. Vi samler opp spørsmål til to årlige undersøkelser med spørsmål fra åtte til ti ulike temaer hver gang.

NY SPØRRING TIL BARNEHAGENE

Nytt i 2014 er årlige spørringer til barnehagesektoren. Den første ble gjennomført høsten 2014 med følgende tema:

1. Kompetanse for mangfold
2. Kvalitetsverktøy i barnehagesektoren
3. Evaluering av barnehageforskningsmagasinet *Vetuva*
4. Tidsbruk og prioritering i barnehagen
5. Overgang fra barnehage til skole
6. Bruk av rammeplanen og støtteressurser til den
7. Psykososialt miljø
8. Barnehageansattes kompetanse
9. Barnehagens fysiske miljø

10. Barnehagespegelen (særtrykk av barnehagekapitlet i Utdanningspeilet 2014)

11. Kartlegging av opptakspraksis i private barnehager

Resultatene er klare i 2015.

🕒 INTERNASJONALE STUDIER OG SAMARBEID

INTERNASJONALE STUDIER

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å følge opp deltakelse i en rekke internasjonale, komparative studier av læringsutbytte og læringsmiljø i regi av OECD og IEA. Dette innebærer både å representere Norge i de internasjonale styringsgruppene og å følge opp nasjonal gjennomføring, rapportering og formidling av resultater i samarbeid med de norske forskningskoordinatorene.

Det omfattende internasjonale samarbeidet har stor betydning for å kunne utvikle norsk kompetanse på prioriterte områder i utdanningssektoren, og for å bidra til samarbeid, erfaringsutveksling og nettverksbygging på tvers av ulike utdanningssystemer. Samtidig er det en viktig utfordring å relatere det internasjonale arbeidet til nasjonale utfordringer og satsinger.

I 2014 har hovedfokus vært på formidling av resultatene fra de to undersøkelsene TALIS og ICILS.

TALIS 2013

TALIS ble gjennomført for annen gang våren 2013 og er en undersøkelse rettet mot et bredt utvalg av lærere og rektorer i deltakerlandene. TALIS kartlegger lærernes og rektorenes oppfatning av viktige forhold ved undervisning og læring, skoleledelse, profesjonsutvikling, arbeidsforhold og tilbakemeldingskultur i skolene.

Resultatene fra TALIS 2013 viste en positiv utvikling når det gjelder tilbakemeldinger og oppfølging av lærernes arbeid, og når det gjelder pedagogisk ledelse. Men fortsatt er det liten systematisk oppfølging av tilbakemeldingene. Norske lærere trives fortsatt godt i arbeidet og har gode relasjoner med elevene, men vi ser også at lærerne opplever det som utfordrende å motivere faglig svake elever og å holde ro og orden i klasserommet. Tross stor satsing på etter- og videreutdanning er norske lærere blant de deltakerne i undersøkelsen som bruker minst

INTERNASJONALE UNDERSØKELSER

NOK I HELE 1000

Internasjonalt arbeid	2010	2011	2012	2013	2014
ICILS	21	1915	4055	4202	4 236
PISA	5558	8214	8876	6167	6 595
TALIS	708	1010	1048	2536	968
TIMSS and PIRLS	9730	12 870	7245	9018	11 573
Annet Internasjonalt samarbeid og studier	7434	5726	5642	9165	12 469

tid på kompetanseheving. Lærerne rapporterer spesielt om behov for kompetanseheving innen IKT-ferdigheter for undervisning, elevvurdering, fagkunnskap (kunnskap i og forståelse av mitt fagområde) og didaktikk (kunnskap om og forståelse av didaktikk innen mitt fagområde). De største hindringene mot å delta i kompetanseutvikling er at aktivitetene kolliderer med arbeidsplanen, og at de opplever vansker med å skaffe vikar.

Siden TALIS ble gjennomført første gang i 2008, har det vært en betydelig satsing på skoleledelse og klasseledelse gjennom innføring av rektorutdanningen, nasjonal satsing på læringsmiljøet, ungdomstrinnssatsingen og vurdering for læring. Resultatene fra TALIS 2013 tyder på at denne innsatsen har hatt betydning for lærernes undervisningsarbeid.

De to gjennomføringene av TALIS har gitt et verdifullt bilde av lærerne og deres arbeidssituasjon sett gjennom lærernes øyne, men som spørreundersøkelse gir den ikke et objektivt bilde av læringssituasjonen. En viktig utvidelse vil derfor være kvalitative observasjoner av klassesituasjonen som kan vurdere samspillet mellom lærere og elever, og vurdere effekten av ulike undervisningsmåter. Dette er planlagt gjennom en komparativ videostudie i regi av TALIS, som Norge vil vurdere å delta i.

ICILS

Den andre hovedsatsingen i 2014 var lanseringen av resultatene fra IEA-studien ICILS, som er den første internasjonalt komparative studien av elevers digitale ferdigheter. Studien ble gjennomført i over 20 land i 2013, og resultatene ble lagt fram høsten 2014. Resultatene viser at norske elever på ungdomstrinnet har en relativt høy digital kompetanse sammenlignet med elever i de

andre landene, men at omtrent en fjerdedel av elevene likevel har så svake ferdigheter at de vil ha problemer med å mestre en hverdag som blir stadig mer digitalisert. Videre viser studien at norske ungdomstrinns-lærere er positive til å bruke IKT i undervisningen, men at de mangler kompetanse på feltet, og de ser ut til i liten grad å utnytte det potensialet digitale læringsressurser gir for å styrke undervisningen. Dette samsvarer med resultatene fra TALIS, der IKT er et av de områdene hvor lærerne etterlyser mer kompetanseheving.

Northern Light on TIMSS and PIRLS

Med støtte fra Nordisk Ministerråd har det nordiske evalueringsnettverket gjennomført et samarbeidsprosjekt for å utvikle en nordisk artikkelsamling «Northern Light on TIMSS and PIRLS». Der har forskere fra alle de nordiske landene bidratt med utdypende analyser av resultatene fra TIMSS og PIRLS 2011. Utdanningsdirektoratet hadde redaktøransvaret for rapporten, og den ble lagt fram på en stor nordisk konferanse i Oslo i mai. Det er nå satt i gang arbeid med en ny Northern Light-rapport som blir ferdig i 2015, og som skal baseres på nordiske analyser av PISA 2012 og TALIS 2013. Arbeidet med Northern Light er et viktig bidrag for å få bedre utnyttelse av det store datamaterialet som knyttes til de internasjonale undersøkelsene. Dessuten for å få bedre innsikt i de særlige utfordringene de nordiske landene har.

Deltakelse i internasjonale studier har hatt stor betydning for utviklingen av norsk skole helt siden de første PISA-resultatene kom i 2000. Samtidig har kritikken mot studiene vært økende fordi mange mener at studiene får for stor betydning, og at de ikke fanger opp alle sider ved norsk skole.

«Deltakelse i internasjonale studier har hatt stor betydning for utviklingen av norsk skole helt siden de første PISA-resultatene kom i 2000. Samtidig har kritikken mot studiene vært økende fordi mange mener at studiene får for stor betydning, og at de ikke fanger opp alle sider ved norsk skole. »

INTERNASJONALT SAMARBEID

I tillegg til de internasjonale studiene deltar Utdanningsdirektoratet i en rekke nettverk og komiteer på ulike fagområder, f.eks. knyttet til læreplan, vurdering, tilsyn og evaluering i Norden, Europa og OECD-landene. Slik deltakelse har stor betydning for å få faglige impulser til det norske kvalitets- og utviklingsarbeidet, og bidrar til viktig nettverksbygging og kompetanseheving for deltakerne og for direktoratet som helhet.

I 2014 har det vært omfattende aktivitet på de fleste områdene, og vi kan trekke fram noen av de prosessene som har vært prioritert:

CIDREE

CIDREE består av et nettverk av medlemmer som representerer europeiske utdanningsinstitusjoner. Medlemmene samarbeider og deler erfaringer rundt utviklingen av læreplaner og relevant forskning.

I 2014 var Udir ansvarlig for utgivelse av CIDREEs årbok og generalforsamling. Tema for årboka er implementering – fra politisk beslutning til forandring. Gjennom arbeidet med årboka har Udir fått god innsikt i hvordan ulike land i nettverket arbeider med implementering, og dette vil ha betydning for videre utvikling og implementering av norske satsinger.

SICI

Utdanningsdirektoratets har siden 2008 vært medlem i SICI (Standing International Conference of Inspectorates). Målet med organisasjonen er å styrke opplæringssystemet gjennom å utvikle tilsynsprosessene, sørge for erfaringsutveksling mellom medlemslandene, støtte opp under profesjonalisering av tilsyn og gjennomføre felles tilsyn og vurderingsprosjekter. Deltakelse i SICI gir viktige impulser til utviklingen av det norske tilsynsarbeidet. ☉

Faste oppgaver 3

REGELVERK, TILSKOTT OG TILSYN

Regelverk i praksis og *RefLex* skal føre til ein enklare kvardag for dei som leier skolen og bidra til å sikre elevane si læring og trivsel.

⊙ REGELVERK**EI TRYGG OG LIKEVERDIG OPPLÆRING AV HØG KVALITET**

Formålet med regelverket er å ha felles minimumsrammer for alle som tek imot opplæring, og alle som driv med opplæring. Alle skal bli møtt på ein god måte og bli inkluderte. Alle skal få utfordringar og ha noko å strekkje seg etter, og alle skal føle seg trygge. Å forstå og etterleve regelverket handlar ikkje om lydriad eller om byråkrati. Det handlar om å finne gode løysingar og utvikle gode tilbod innafor dei rammene som fellesskapet har sett opp.

Regelverket er det viktigaste styringsverkemidlet i utdanningssektoren. Vi har solid dokumentasjon på at implementering av regelverket er utfordrande. Resultat frå tilsyn viser at barnehageeigarar og skoleeigarar framleis i for liten grad etterlever krava i barnehagelova, opplæringslova og privatskolelova. Dette kan komme av manglande kompetanse, kapasitet og motivasjon hos eigarane.

Manglande etterleving av regelverket gir svakare kvalitetsutvikling i skolen, svekkjer rettstryggleiken, er i strid med prinsippet om likebehandling og aukar risikoen for vilkårleg behandling av elevane.

I 2014 ER PROSJEKTET REGELVERK I PRAKSIS ETABLERT

Prosjektet har som mål å styrkje Utdanningsdirektoratets og fylkesmennenes føresetnader til å bidra til elevane si læring og trivsel. Prosjektet er praktisk retta, og tek utgangspunkt i korleis staten på ein betre måte kan bidra til at lokale eigarar og leiarar i opplæringssektoren

forstår og handlar i tråd med regelverket. Prosjektet skal mobilisere og motivere skoleeigarar og skoleleiarar til å følgje, forstå og etterleve regelverket.

Vi forsterkar innsatsen på fleire område. I første fase har vi prioritert fem regelverksområde i opplæringslova:

- 1.** Vurdering og lokalt arbeid med læreplanar
- 2.** Skolemiljø
- 3.** Tilpassa opplæring og tidleg innsats
- 4.** Ordensreglement
- 5.** Krava til vitnemål

Vi har òg valt ut fire gjennomgåande tema som skal vere ein del av arbeidet med alle regelverksområda: formålsparagrafen, forvaltningsmessige aspekt, elev- og foreldremedverknad og i tillegg leiings- og organisasjonsutvikling.

Områda er valde ut etter omfattande dialog med skoleeigarar, rektorar, lærarar, foreldreutvalet (FUG), embeta og departementet. Det var stor semje om områda og tema som vart valde.

Regelverk i praksis skal gi oss innsikt i korleis vi best kommuniserer med sektoren om regelverket, og kva for metodar for implementering som verkar best. Det skal føre til ein enklare kvardag for dei som leier og styrer skolen, fordi det skal bli lettare å innrette seg etter dei spelereglane som Stortinget har bestemt for skolen.

Prosjektet består av fleire delprosjekt og involverer medarbeidarar både i direktoratet og hos fylkesmannen. Lærarar, rektorar og foreldre deltek også i ulike roller. Vi prøver ut nye arbeidsmetodar og formidlingsmåtar. Stikkord er kompetanseheving, nettverk og utvikling av ekspertrolla. Det er Udir som eig og styrer prosjektet,

Faste oppgaver

Under «Faste oppgaver» beskriver vi hvordan vi har prioritert og løst oppgavene som Kunnskapsdepartementet ga oss i Tildelingsbrevet 2014. Vi gir våre anbefalinger og vurderinger til departementet.

og det er utdanningsdirektøren i Sør-Trøndelag som leier det. I løpet av 2014 er det sett i gang prosjekt i Hedmark, Nord-Trøndelag, Nordland og Østfold, og alle utdanningsdirektørane er involverte. Prosjekt og linje arbeider tett saman, slik at vi kan setje i gang gode forslag til forbetringar undervegs.

Vi forventar at effekten av *Regelverk i praksis* fører til at alle aktørane i opplæringssektoren ser regelverk og kvalitetsutvikling i samanheng, og at det aukar forståing av formålet med regelverket og betre implementering. Det skal vere ei betre kopling mellom lokale behov og nasjonal styring.

RESULTAT FRÅ ARBEIDET MED REGELVERKSIMPLEMENTERING

Vi har indikasjonar på at regelverket blir forstått betre, og at etterlevinga er betre i 2014.

Det er avdekt færre brot på regelverket i oppfølgings-tilsyna i det nasjonale tilsynet med elevane sin rett til eit godt psykososialt miljø, enn ved ordinære tilsyn med same tema. Dette viser at tilsyna har hatt effekt på regelverksetterleving på dei skolane som har hatt tilsyn.

TILSYN FØRER TIL ENDRING HOS DEI PRIVATE SKOLANE

Generelt ser vi at tilsyn fører til endring hos dei private skolane. Vi ser at dei fleste skolane set i verk tiltak for å rette opp eigen praksis etter å ha fått ein førebels tilsynsrapport. Fleire skolar begynner på dette arbeidet allereie når dei får varsel om tilsyn.

For enkelte tema ser vi at skolar som har hatt tilsyn, korrigerer praksisen også for dei tilfella som oppstår

etter at tilsynet er avslutta. Eksempel på dette er tilsyna som vurderer gjennomføringa av nasjonale prøver og gjennomføringa av elevundersøkinga.

I årsrekneskapstilsyna ser vi ein markant nedgang i talet på skolar med feil i notekrava sett i høve til tidlegare år. Vi meiner reduksjonen kjem av at vi tidlegare i år sende ut ein mal for føring av notekrav til alle dei private skolane. Notane gir tilleggsinformasjon til årsrekneskapen, slik at lesaren får ei betre forståing av dei ulike delane av rekneskapen. Både av omsyn til den offentlege innsynsretten i rekneskapen til dei private skolane, og til Utdanningsdirektoratets kontrollmoglegheiter, er det viktig at notekrava blir førte korrekt.

Å TOLKE LOVA

Udir er delegert oppgåva med å tolke barnehagelova, opplæringslova, privatskolelova, folkehøgskolelova og vaksenopplæringslova kapittel 4 med tilhøyrande forskrifter når det er behov for avklaring på nasjonalt nivå.

INFORMASJONSTILTAK

I 2014 har vi informert sektoren om regelverksendringar og publisert tolkingsfråsegner på udir.no. Vi har også informert om regelverket på ei rad konferansar. Vi har bl.a. arrangert to nasjonale samlingar om realkompetansevurdering i vidaregåande opplæring og i grunnskolen.

For å auke etterlevinga av regelverket har vi prioritert å utarbeide ei ny side om regelverket på udir.no. Formålet har vore å gjere det enklare å finne frem til relevant informasjon. Vi har òg rydda i det aller meste av regelverksinformasjonen, oppdatert rundskriv og skrive om tekstar i eit enklare språk. Vi har teke i bruk nye former

for formidling, f.eks. nettsida om *Tidlig innsats*, og vi har utarbeidd malar for ulike typar enkeltvedtak. 2/3 av brukarane av udir.no seier at dei finn det dei leiter etter, og at dei er mest fornøgde med malar, rundskriv og rettleiingar. Skoleeigarane finn lettast fram, mens lærarane synest det er noko vanskelegare. Sida om *Tidlig innsats* får også gode tilbakemeldingar og er godt besøkt.

Også i 2014 legg vi vekt på at foreldre får god informasjon, spesielt gjennom ein eigen brosjyre om spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Brosjyren er omsett til mange språk. Udir har også oppdatert materiell som har vore publisert tidlegare. Vi opplever ein relativt stor etterspurnad etter materiell retta mot foreldre.

EMBETA HAR EI NØKKELROLLE

Erfaringar frå land som lykkast med implementering av nasjonale mål for utdanningssektoren, viser at kapasitetsbygging lokalt er eit viktig verkemiddel. Dei juridiske ressursane i kommunane og fylkeskommunane er ofte avgrensa på utdanningsområdet, og vi er derfor spesielt avhengige av høg regelverkskompetanse hos fylkesmannsembeta. Det er rom for å styrkje embeta sin kompetanse på opplæringslova, barnehagelova og privatskolelova. Vi har tidlegare gjennomført regelverkssamlingar med fylkesmennene der vi har teke opp tema som vi meiner er aktuelle. Denne forma for å auke kompetanse har truleg ikkje vore tilstrekkeleg. Det er framleis for stor variasjon mellom embeta når det gjeld regelverkskompetanse på våre område.

Derfor endra vi i 2013 tilnærminga på kapasitetsbygginga. Opplæringa er no meir styrt av embeta sine behov og har ei meir tverrfagleg vinkling. Vi samarbeider mykje tettare med fylkesmennene, og tilbakemeldingane frå dei som har delteke på temasamlingane, har vore gode også i 2014.

KLAGAR PÅ DET PSYKOSOSIALE SKOLEMILJØET

Vi ser at talet på klagesaker i grunnskolen til fleire av fylkesmannsembeta på kapittel 9a i opplæringslova har auka ytterlegare. Dette meiner vi ikkje er eit resultat av dårlegare etterleving av regelverket, men truleg eit resultat av det felles nasjonale tilsynet som hadde

psykososialt miljø som tema, der det bl.a. vart sett på enkeltvedtak. Det er likevel urovekkjande at embeta ikkje har fått klagar på det psykososiale skolemiljøet frå elevar i vidaregåande skolar. Vi bør derfor vurdere å sjå nærmare på kvifor det over tid har vore svært få klagesaker på dette området. Udir har i 2014 jobba for å sikre ei meir einsarta klagebehandling i embeta. Det er bl.a. utarbeidd instruks til embeta for behandling av klagar på det psykososiale skolemiljøet og mal for enkeltvedtak i klagesaker. I instruksjonen er bl.a. barnets rett til å bli høyrte og oppfølging av saker i etterkant av klagebehandlinga vektlagde.

REGELVERKET PÅ BARNEHAGEFELTET

I løpet av 2014 har vi gjort greie for korleis ein skal forstå barnehagelova og tilhøyrande regelverk. Vi publiserer prinsipielle tolkingsfråsegner som er av interesse for fleire på udir.no, sorterte etter tema og dato. Fylkesmennene bruker tolkingsfråsegnene våre hyppig i sitt arbeid på barnehagefeltet.

KOMPETANSEHEVING AV FYLKESMANNSEMBETA PÅ BARNEHAGEREGELVERKET

Vi har hatt regelverkssamling for fylkesmennene om blant anna desse tema:

- › Ikkje-kommunale barnehagar sin bruk av tilskott, økonomiforskrifta og økonomiske reaksjonar
- › Kommunen sitt rettleiings- og tilsynsansvar
- › Kommunen som godkjenningssmyndigheit

I tillegg har vi gjort greie for og drøfta juridiske problemstillingar med embeta på andre samlingar og møte.

Vi meiner at fylkesmennene har bra kjennskap til innhaldet i regelverket, men at forståinga av regelverket kan variere. Hovudvekta av spørsmåla vi får, gjeld tildelinga av tilskott til ikkje-kommunale barnehagar. Det kjem blant anna av at forskrift om tilskott til barnehagar er krevjande å forstå. Vi opplever likevel at behovet for rettleiing og avklaringar har gått ned i år også. Det meiner vi kjem av at mange problemstillingar er avklarte, og at kommunane har fått erfaring med å bruke regelverket.

I 2014 kom det **51 søknader** om etablering av nye skoler. Det ble gitt godkjenning for **21** grunnskoler og seks videregående skoler.

⦿ TILSKOTT

Frå og med 1. januar 2015 blir tilskottet til ikkje-kommunale barnehagar berekna ut frå kommunen sine to år gamle rekneskap. Forskrift om tilskott til barnehagar er derfor endra. På bakgrunn av dette og for å gjøre regelverket lettare å praktisere for fylkesmenn, kommunar og barnehagar har vi revidert rundskriv Udir-6-2014, og utarbeidd eit nytt rundskriv, Udir-7-2014. Sjå vedlegg.

Fylkesmennene, KS og PBL har vore involverte i prosessen med forskriftsendringane undervegs. Faggrupper for likeverdig behandling har også medverka i utforminga av rundskrivet.

Vi har utarbeidd rettleiingsmaterieill til embeta som gjer greie for forskriftsendringane og etterjusteringa som skal gjerast i 2015 for tilskottsåret 2014. Vi har per i dag inntrykk av at regelverksendringa er godt motteken av sektoren, og at ein del av problema knytte til tilhøvet mellom kommunens budsjett og rekneskap blir løyst ved berre å bruke rekneskap som berekningsgrunnlag.

FINANSIERINGSORDNING

Vi har i oppdragsbrev, 23-13 og 19-14, fått i oppdrag å utarbeide forslag til revidert forskrift om tilskott til ikkje-kommunale barnehagar og å greie ut ein finansieringsmodell som baserer seg på nasjonale, gjennomsnittlege utgifter i kommunale barnehagar med høve til lokal justering. Formålet er blant anna å auke det føreseielege i finansieringa i dei ikkje-kommunale barnehagane, og å redusere den administrative byrda.

På bakgrunn av desse oppdragsbreva har vi sett i gang eit omfattande arbeid med å gå gjennom finansieringsordninga til dei ikkje-kommunale barnehagane. Vi har involvert fylkesmennene, KS og PBL i denne prosessen.

FORSKRIFT OM POLITIATTEST

I oppdragsbrev 23-14 går det fram at direktoratet skal revidere forskrift om politiattest etter barnehagelova frå 16. desember 2005 nr. 1509. Formålet med revideringa er å harmonisere forskrifta med endringar i barnehagelova § 19, ny politiregisterlov og ny straffelov. Vi har sett i gang eit arbeid med å revidere forskrifta, og vi har bedt embeta, KS og PBL om innspel.

⦿ PRIVATE SKOLAR

Samanhengande forvaltningssystem for godkjenning, tilskottsutbetaling og tilsyn

Sidan 2009 har Udir arbeidd målretta med å gjennomføre eit kvalitetsutviklingsprogram for å leggje om godkjenninga av private skolar, tilskottsforvaltninga og tilsynet frå manuelle rutinar til ei elektronisk forvaltningsløysing. Løysinga er sett stegvis i drift og omfattar no godkjenningsprosessen, tilskottsforvaltninga og tilsyn etter privatskolelova og folkehøgskolelova. Det er også utvikla sjølvbeteningsløysingar som blant anna omfattar søknadsprosessen for private skolar, elevteljingar og godkjenning av desse, og i tillegg oversikter over kva den enkelte tilskottsmottakaren får utbetalt av ulike tilskott. For 2015 vil løysinga også innehalde sjølvbeteningsløysingar i samband med tilsynsoppgåver.

Formålet med tiltaket er bl.a. å

- › profesjonalisere forvaltninga innafor regelverk og finansiering
- › betre kvalitet og effektivitet på godkjenningar, evalueringar og tilsyn
- › gjere søknadsprosessen for godkjenningar

- og endringar enklare, sikrere og raskare
- › redusere risikoen i berekningar og utbetalingar
- › betre det sporbare frå godkjenningar, grunnlagsdata (for eksempel elevdata) til utbetalingar og grunnlaget for tilsynsaktivitetar
- › heve servicenivået i forvaltninga overfor søkjarar, tilskottsmottakarar, tilsynsobjekt og andre interessentar
- › kunne måle resultat og effektar av tilskott på ein betre måte

PRIVATE SKOLAR

Udir er delegert oppgåva med saksbehandling av søknader om godkjenning av nye skolar og driftsendringar etter privatskolelova, opplæringslova §§ 2-12 og 3-11 og vaksenopplæringslova kap. 4.

Som i 2013 har svært mange søknader vore mangelfulle, og vi har innhenta supplerande informasjon frå søkjarane. Dette krev ressursar frå vår side, og det påverkar saksbehandlingstida. Søknader som vi har motteke før 1. april 2013, er med få unntak behandla før 1. april 2014. Hausten 2014 er det behandla rundt 10 søknader etter privatskolelova som kom innan 1. april 2014.

Stortinget gjorde våren 2014 eit vedtak om ei dispensasjonsføresegn i privatskolelova som skulle gjelde frå 1. juli 2014. Dette førte til at det vart fastsett ein ny søknadsfrist, 1. august.

I 2014 har vi

- › fått 51 søknader om etablering av nye skolar etter privatskolelova – dette er på same nivå som i 2013
- › gitt godkjenning for 21 grunnskolar og seks vidaregåande skolar
- › avslått 24 søknader om å opprette nye skolar
- › behandla i overkant av over 40 søknader om driftsendringar - endringar i læreplanar, elevtal, driftsløyver, dispensasjonar og skolepengar
- › fått 34 klagar på vedtak etter privatskolelova - nokre har ført til endra vedtak, og nokre er sende over til KD for klagebehandling
- › fått to søknader etter vaksenopplæringslova, og begge var søknader om oppretting av ny skole under kap. 4 Diverse skolar. Vi har ikkje godkjent nye skolar etter kapittel 4 i 2014
- › fått 22 søknader om dispensasjon etter «20-dagars-

- regelen». Søknadene omfatta totalt 53 elevar
- › godkjent ein skole etter § 2-12 i opplæringslova

I samband med departementet sitt arbeidet med ny friskolelov har Utdanningsdirektoratet teke del i prosessen.

GODKJENNING AV YRKESKVALIFIKASJONAR

I 2014 har vi behandla 746 søknader om godkjenning som lærar, styrar og pedagogisk leiar frå utlandet. Av desse vart 73 prosent godkjende. Vår gjennomsnittlege saksbehandlingstid har vore 42 dagar, noko som er godt innafor vår frist på fire månader. Frå 2013 til 2014 har det vore ein auke i talet på innkomne søknader på ca. 10 prosent.

🕒 TILSYN

VI HAR EI MEIR HEILSKAPLEG TILNÆRMING TIL KORLEIS FYLKESMANNEN INNRETTAR TILSYNET

I 2014 har vi sett i gang felles nasjonalt tilsyn med temaet: Skolens arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa. Vi har også hatt fokus på utviklinga av Fylkesmannens tilsyn med kommunen som barnehagemyndigheit. Metodehandboka, som vart ferdig i 2013, har medverka til ei styring av Fylkesmannen som i større grad tek omsyn til risikoen i sektoren, og til ressurs- og kompetansesituasjonen i dei ulike embeta.

I Udir meiner vi at vi har oppnådd ei meir heilskapleg tilnærming til tilsynsaktivitetane. Metodehandboka for tilsyn fører til ein meir lik praksis for risikovurderingar for tilsyn, og synleggjer når tilsyn er eit formålstenleg verkemiddel.

Vi har jobba med Fylkesmannens tilsyn med kommunen som barnehagemyndigheit

På barnehageområdet er det ikkje sett krav til tema for tilsyn, men tilsyna skal vere baserte på risikovurderingar. Våre vurderingar av Fylkesmannen sitt tilsyn blir tilgjengelege i løpet av våren 2015.

Hovudsatsinga for Fylkesmannens tilsyn på barne-

hageområdet i 2014 har vore å innarbeide tilsynsmetoden. Det har framleis høg prioritet å sikre likebehandling i tilsyna. Vår erfaring er at vi oppnår større likebehandling både gjennom felles metode for tilsyn og ved å sikre ei felles lovforståing for dei pliktene kommunen har som barnehagemyndigheit. Vi ser at felles arbeidsdokument for konkrete tilsynsområde, ei metodehandbok for tilsyn saman med kursverksemd for tilsette hos Fylkesmannen, fører til ein meir lik praksis i tilsynsarbeidet hos dei ulike embeta. Fylkesmannsembeta gir også tilbakemelding på at dei opplever denne arbeidsforma som konstruktiv og nyttig.

Vi vurderer at vi er nærmare målet om likebehandling embeta imellom, men det er framleis ein veg å gå. Udir vil fortsetje dette arbeidet i 2015.

Fylkesmannens tilsyn med offentlege skolar – 50/50 nasjonale og eigeninitierte tilsyn

I 2014 har Udir stilt krav om at halvparten av tilsyna skal vere felles nasjonale og halvparten skal vere eigeniniterte. Denne prioriteringa er gjort for å gi embeta eit større lokalt handlingsrom. Direktoratet vurderer denne fordelinga som formålstenleg. Vi vurderer samtidig at talet på felles nasjonale tilsyn ikkje kan redusert ytterlegare av omsyn til omfang og kompetanse.

Felles nasjonalt tilsyn: kontroll + læring = sant

I embetsoppdraget for 2014 er det krav om at fylkesmennene skal gjennomføre 115 felles nasjonale tilsyn med dette temaet: Skolens arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa. Talet er lågare enn det talet på tilsyn som vart gjennomført i 2013. Vi har gjort ei bevisst prioritering ved å senke krava til aktivitet for å skape rom for læring i tilsynet. Felles nasjonalt tilsyn er meir ressurskrevjande å gjennomføre ved at det inkluderer rettleingsaktivitetar. Det krev også ein del ressursar frå embeta til å gjere seg kjent med eit nytt tilsynsystema.

I samband med tilsynssatsinga tilbyr Fylkesmannen verktøy for kommunar og fylkeskommunar, slik at dei kan gjere eigenvurderingar av regelverksetterlevinga - uavhengig av om dei får tilsyn eller ikkje. I denne samanheng er det publisert ein eigen rettleiar som omhandlar tema som skal kontrollerast i tilsynet. I tillegg har vi utvikla spørreskjema (med rettleiing) til elevar og foreldre på dei

skolane der det skal gjennomførast tilsyn. Vidare har fylkesmennene hatt rettleiingssamlingar for skoleeigarar og skoleleiarar. Fylkesmennene har i løpet av hausten 2014 gjennomført dei første tilsyna. Våre vurderingar av desse tilsyna vil vere tilgjengelege i løpet av våren 2015.

REFLEX – EIT NETTBASERT EIGENVURDERINGSVERKTØY FOR REGELETTERLEVING

Udir har utvikla eit frivillig nettbasert verktøy som gir skolar og skoleeigarar hjelp til å vurdere eigen praksis opp mot regelverket. Verktøyet blir lansert i januar 2015 og vil i første omgang innehalde tema frå Felles nasjonalt tilsyn 2014-17. Vi legg inn fleire tema etter kvart.

RefLex gir ein nytteverdi for skolar og skoleeigarar ved at

- › verktøyet gir den enkelte skolen (skoleleiarar og lærarar) oversikt over kva for reglar som gjeld for skolen, og eit grunnlag for å reflektere over eigen praksis.
- › det gir skoleeigaren oversikt over korleis skolane vurderer eigen praksis i høve til regelverket.
- › skoleeigaren kan bruke det til å samanlikne skolane for å sjå kva for skolar og tema som treng ekstra oppfølging.
- › skoleeigaren kan bruke det til å sende inn dokumentasjon på ein effektiv måte når Fylkesmannen har opna tilsyn med ein skole.

EIGENINITIERTE TILSYN - LOKALE TILSYNSPRIORITERINGAR UT FRÅ LOKALE RISIKOVURDERINGAR

I 2014 inneheld aktivitetskrava at det skal gjennomførast 136 eigeninitierte tilsyn. Tilsyna fordeler seg på ca. 20 ulike tema. Flest tilsyn omhandlar skolens arbeid med det psykososiale miljøet til elevane. Våre vurderingar av resultat og funn frå desse tilsyna vil også vere tilgjengelege i løpet av våren 2015.

UDIR SITT TILSYN MED PRIVATE SKOLAR ER BASERT PÅ RISIKOVURDERINGAR

I 2014 fokuserer Udir på systematiske og heilskaplege risikovurderingar av dei private skolane. Arbeidet har gjort at vi i våre risikovurderingar bruker informasjon

frå sektoromspennande kjelder (GSI, Basil, PAS, elevundersøkinga osv.) og frå enkeltståande kjelder (meldingar frå elevar, foreldre og andre kjelder knytte til skolen, meldingar frå Fylkesmannen, fylkeskommunen og andre offentlege etatar og frå medieoppdrag). Vi vurderer at vår systematiske og heilskaplege bruk av denne sektorkunnskapen har gitt oss meir treffsikre tilsyn.

MÅLET ER Å AUKE LÆRINGSEFFEKTEN AV TILSYN

Det er eit mål for direktoratet å auke læringseffekten av tilsyn, ikkje berre for skolane som får tilsyn, men også for andre private skolar. I 2014 har vi jobba med fleire tiltak for at tilsyna i større grad bidreg til at regelverket blir forstått og etterlevd. Mange av tiltaka inneber ei tettare kopling mellom tilsyn og rettleiing.

I det felles nasjonale tilsynet har vi gjennomført rettleiingssamlingar for alle privatskolane med gjennomgang av tema for tilsynet. Det er også sendt ut rettleiingsmaterieil og eigenvurderingsskjema. Dette gir skoleeigarar og skolar informasjon om regelverket, moglegheit til å vurdere eigen regeletterleving og gjere endringar før skolen eventuelt blir vald ut for tilsyn. Tilbakemeldinga frå deltakarar på samlinga og respons på rettleiingsmateriellet har vore veldig positiv.

Vi har rettleidd med utgangspunkt i funn frå tilsyna

Vi har også sett i gang rettleiingstiltak for å betre privatskolane si etterleving av regelverket på område der tidlegare tilsyn viser mange lovbrøt. Vi har blant anna utarbeidd rettleiingsmaterieil med utgangspunkt i funn frå tilsyna, og teke opp tema med mangelfull regelverks-etterleving på samlingar for private skolar og fylkesmennene. Dei private skolane har gitt tilbakemelding om at dei opplever formidlinga av tilsynsresultata som nyttig.

Brukarvennleg struktur på udir.no

Vi er i ferd med å strukturere, oppdatere og utvikle udir.no til å bli ein nettstad der skoleeigarar, skoletilsette, foreldre, elevar og andre kan finne relevant informasjon om tilsyn. Ved å publisere tilsynsrapportar og funn frå

tilsyn bidreg vi til meir offentleg innsyn. Vi ønskjer også å formidle tilsynsresultata til skolar og skoleeigarar på ein måte som gir dei konkret informasjon om korleis ein skal forstå regelverket. Udir ser at elevar og foreldre i større grad kan bidra som pådrivarar for regeletterleving. Ei slik pådrivarrolle føreset at elevar og foreldre har informasjon om rettane til elevane, og kva for plikter som kviler på dei private skoleeigarane.

Tema for privatskoletilsyn i 2014

Vi har ført tilsyn med 80 private skolar og gjennomført kontroll av årsrekneskapen for 306 private skolar i 2014. Både tema og skolar for tilsyna er valde på grunnlag av risikovurderingar, og tilsyna omfattar desse tema:

- › Skolens bruk av statstilskott og skolepengar
- › Skolens arbeid med elevane sitt psykososiale miljø
- › Spesialundervisning
- › Skolens forvaltningskompetanse
- › Gjennomføring av Elevundersøkinga
- › Godkjenning av skoleanlegg
- › Styret
- › Gjennomføring av nasjonale prøver
- › Ordensreglement og bruk av disiplinærtiltak
- › Kompetanse hos undervisningspersonalet

Vårt tilsyn med folkehøgskolar

Utdanningsdirektoratet har ikkje gjennomført tilsyn med folkehøgskolar i 2014.

⊕ TILSKOTTSFORVALTNING

Udir er blant landets største tilskottsforvaltarar, og regelverket set krav til effektiv og korrekt forvaltning.

Målet med tilskott er å skape læringsresultat i samsvar med sektormåla der ein ikkje kan forvente at dette blir realisert utan tilskottet. Bruk av statlege tilskott er aukande, og innafor utdanningsfeltet har tilskotta auka både i talet på ordningar og i omfanget av den einskilde ordninga. Vår portefølje har i perioden 2011 til 2014 hatt ein auke i tildelinga på om lag 28 prosent, og utgjør om lag 6,3 mrd. kroner¹ i 2014. Storleiken på tilskotta og bidraga til mangfaldet i opplæringa med omsyn til livssyn,

¹ 6,3 mrd. kroner er regnskapet 2014 på alle tilskuddsordningar som Udir har fått delegert forvaltningsansvaret for i tildelingsbrevet.

FØLGJANDE HOVDGRUPPER HAR FÅTT TILSKOTT I 2014

NOK I HEILE 1000

Ordning	Tilskott
Barnehagar	130 174
Folkehøgskolar	738 219
Internasjonale skolar	74 662
Kommune/skoleeigar	1 367 426
Private skolar	3 780 850
Andre	281 881
Totalsum	6 373 212

pedagogikk og sikring av rettar for utsette grupper, tilseier at vi må ha godt oversyn over bruken av ordningane, av effektiviteten og av dei måla ein skal nå.

I dette arbeidet har vi i 2014 særleg valt å prioritere følgjande område:

- › Heilskapleg elektronisk forvaltningsløysning
- › Tilskottsindikatorar
- › Visualisere og formidle tilskottsdata

ELEKTRONISK FORVALTNING AV TILSKOTTSPORTEFØLJEN

Arbeidet med elektronisk forvaltning er vidareført i 2014. Vi har lagt særskilt vekt på å vidareutvikle sjølvbeteningsløysingar for tilskottsmottakarar både med omsyn til elevteljing, søknader og rapporteringar. Rapporteringsportalen for dei ordningane som Fylkesmannen forvaltar, er også vidareutvikla. Alle tilskottsmidlar er samla i ein felles database, og vi kan «følgje» alle midlane fram til tilskottsmottakaren. Vi får eit betre faktagrunnlag og kan lettare spore og kontrollere at tilskott er gitt i samsvar med godkjenningar og lovverk.

Vi har også utarbeidd ei teneste som illustrerer kva for aktørgrupper som får tilskott, kva for tilskottsordningar dei høyrer til, kor mykje dei får i tilskott, kvar dei held til, og kor mange skolar og elevar tilskotta betener. Tenesta vil bli lansert i løpet av første halvår i 2015, og ho er ein del av den meiroffentlegheita vi praktiserer.

Tilskottsindikatorar

Arbeidet med indikatorane er vidareført i 2014. Metoden er nytta på tre ordningar. Dette har gitt oss god innsikt i bruk av metoden og god kunnskap om styringseffektiviteten i dei ordningane der vi har laga indikatorar.

Vi har delt porteføljen av tilskottsordningar inn i tre grupper etter kor godt vi kan klassifisere dei i høve til risikofaktorane måle- og kontrollproblem, ekstern konkurranse og insentivrisiko.

Inndeling av tilskottsporteføljen

I metoden som er utvikla i samband med tilskottsindikatorar, har vi valt å operere med fire kategoriar som kan nyttast for å kategorisere dei ulike ordningane. Desse fire kategoriane omtaler vi som måleindikatorar, intern kontroll, ekstern marknadskontroll og insentivproblem. Vi har nytta metoden til å dele ordningane inn i ulike risikogrupper, alt etter korleis vi vurderer ordningane i høve til kategoriane. Vi har klassifisert 34 av til saman 45 hovudgrupper av tilskottsordningar. I 2014 var det samla tilskottet på 6,3386 milliardar kroner. Ordningane (11) som ikkje er klassifiserte, utgjer 6 prosent av det samla tilskottet og er anten nye eller av ein slik karakter at det ikkje er naturleg å klassifisere dei (til dømes Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen).

Strategi for forvaltning av tilskott

I 2014 har vi utarbeidd ein strategi for forvaltning av tilskott. Målet er at strategien skal gi den enkelte tilskottsforvaltar eit sett med haldningar, kompetanse og praktiske rutinar. Innføringa av strategien er eit langsiktig

FORDELINGA MELLOM DEI TRE KLASSANE OG DEI ORDNINGANE SOM IKKJE ER KLASSIFISERTE:

	Ordningar i klasse 1	Ordningar i klasse 2	Ordningar i klasse 3	Ordningar som ikkje er klassifiserte
Tal på ordningar	9	20	5	11
Mill. kroner	3 499 566	2 269 750	207 971	358 459
I % av samla tilskott	55 %	36 %	3 %	6 %

arbeid der ulike tiltak blir prioriterte årleg framover. I korte trekk handlar strategien om følgjande:

- › Ei god statleg forvaltning krev forvaltarar med høg fagleg kompetanse, og som i tillegg tek vare på dei etiske sidene. Tilskottsforvaltning er eit eige fagfelt som krev meir enn kunnskap innafor det faglege innhaldet som tilskott skal bidra til å styrkje.
- › God forvaltning handlar om profesjonell kompetanse som bidreg til at forvaltninga blir oppfatta som rett og rimeleg. Ho bidreg òg til å nå dei politiske måla som ligg i dei ulike ordningane.
- › Forvaltninga må ha gode rutinar, reglar og retningslinjer som hjelper mottakarane til å nå dei måla som er sette, på ein effektiv måte.
- › På sitt beste er den statlege tilskottsforvaltninga med på å styrkje kvaliteten og mangfaldet i opplæringa. Målet er å leggje best mogleg til rette for å gjennomføre det Stortinget har vedteke.

Direktoratets tilskottsforvaltning

Alle tilskottsordningane for barnehagesektoren, skolesektoren og andre ordningar blir omtalte i direktoratets årlege rapport om tilskottskontroll. Forvaltninga av tilskottsordningane er delt mellom Udir og fylkesmennene.

Tabellen over vise ei samanfatning av hovudgrupper av tilskottsmottakarar, og kor mykje dei fekk i tilskott i 2014.

For ytterlegare informasjon om tilskottforvaltninga viser vi til Rapport om Tilskuddskontroll for 2014, som er sende departementet i eige brev 28.02.2015.

- › **Ordningar i klasse 1** er kjenneteikna av at det eksisterer mykje relevant informasjon som kan gi eit godt bilete av om tilskottet kjem målgruppa til gode.

Ordningane blir utsett for jamleg kontrollhandlingar i forbindelse med saksbehandling og andre oppfølgingar. For mange av ordningane i denne klassen har vi klare sanksjonsmoglegheiter.

- › **Ordningar i klasse 2** har eit meir usikkert informasjonsgrunnlag, men omfanget av incentivproblem er vurdert som minimale og/eller at tilskottsmidlane er forholdsvis små. Ordningar innanfor denne klassen bør følgjast opp med stikkprøvar for seinare å vurdere om det er behov for fleire kontrollhandlingar eller evaluering.
- › **Ordningane i klasse 3** er kjenneteikna av store måleproblem, få kontrollmekanismer og risiko for at tilskottane ikkje blir brukt etter formålet og kjem målgruppa til gode. Ordningar i denne klassen har behov for forsterka/økt transparens og kontroll for å sikre at ordningane blir forvalta i tråd med intensjonen.

Samla sett ser vi at ordningane i klasse 1 og 2 utgjer til saman 91 prosent av tilskottsmidlane. Ut frå vår kjennskap til ordningane som fell innafor desse to klassane, kan vi seie at styringseffektiviteten er god. Tilskottsordningane i klasse 3 vil vi gjennomføre stikkprøvekontrollar på for sjå om det er tiltak vi kan gjere for å få betre kunnskap om dei. I vedlegget om tilskottskontrollen er det gjort greie for kva for ordningar som er i dei ulike klassane.

Evalueringar

Vi har ikkje fått i oppdrag frå KD å gjennomføre evalueringar i 2014. Vi har brukt dei tilgjengelege ressursane våre i arbeidet med etablering og bruk av tilskottsindikatorar.

FRÅSEGNER OM RETTFERDSVEDERLAG ETTER SAKSGRUPPER:

	2010	2011	2012	2013	2014
Ordinære skolesaker	477	505	340	251	277
Elevar i åtfærdsskolar (St.meld. nr. 24 (2004-2005))	158	91	44	17	22
Samar og kvener (St.meld. nr. 44 (2003-2004))	38	35	15	7	3
Romanifolk/taterar	46	39	19	7	2
Samla tal på fråsegner	719	670	418	282	304

Nye ordningar

Vi har fått forvaltningsansvaret for to nye tilskottsordningar i 2014.

- › Tilskott til opplæring i rusinstitusjonar
- › Kapitaltilskott til friskolar, kapital og husleigetilskott.

Ordningar som går ut

For private grunnskolar i Noreg og utlandet er tilskottet til gratis frukt og grønt og tilskottet til kulturskoletimen avvikla frå hausten 2014.

Ordningane Tilskott til studieopphald i utlandet og Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram er frå 1.1.2015 overførte til Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

Fylkesmennenes tilskottsforvaltning

Udir har delegert ansvaret for forvaltninga av nokre av tilskottsordningane til fylkesmennene. Dette gjeld landsomfattande ordningar, for eksempel opplæring i kriminalomsorga, og samisk i grunnopplæringa som nokre få fylkesmenn forvaltar. Det gjeld også ordningar som alle fylkesmennene har, for eksempel leirskoleopplæring og opplæring av barn og unge asylsøkjjarar.

I 2013 vart det sett i drift ein elektronisk tertialportal for rapportering av tilskottsforvaltning og økonomi. Fylkesmennene skal rapportere mål, tildelingskriterium og kontrollhandlingar på alle tilskottsordningane dei forvaltar. I tillegg rapporterer dei elektronisk på forbruk og prognosar på alle ordningar og prosjekt dei forvaltar. Portalen er godt motteken hos embeta og har letta arbeidet både hos dei og i direktoratet.

Utdanningsdirektoratet meiner at forvaltninga av tilskottsordningane ut hos embeta er god. For

ytterlegare informasjon vise vi til Rapport om tilskuddskontroll for 2014.

⊕ RETTFERDSVEDERLAG

Direktoratet behandlar søknadar om rettferdsvederlag som gjeld grunnopplæringa, og utarbeider innstilling til vedtak. Endeleg vedtak blir gjort av Stortingets rettferdsvederlagsutval.

Sjå tabellen over:

- › Det totale talet på utsende fråsegner i 2014 er noko høgare enn året før.
- › Talet på fråsegner i ordinære skolesaker er noko høgare enn året før. Ordinære skolesaker gjeld mellom anna mangelfull skolegang, manglande varsling om forhold heime og manglande inngrep mot mobbing. Saksbehandlinga inneber eit omfattande arbeid.
- › Talet på fråsegner i dei andre saksgruppene ligg stabilt, og utgjør no ein svært liten del av fråsegnene.

Talet på innkomne søknader er 255, noko lågare enn året før. Den totale restansen var ved årsskiftet 207 saker. Udir har som mål at den gjennomsnittlege saksbehandlingstida for søknader om rettferdsvederlag ikkje skal overskride tolv månader. Dette målet er nådd. ⊕

SÆRSKILTE AKTIVITETER I 2014

Kunnskapsdepartementet gir oss oppgaver i det årlige tildelingsbrevet som ikke kommer under «faste oppgaver». Disse kalles «særskilte aktiviteter». I løpet av året kan vi få flere slike oppdrag. Tabellen viser hvor langt vi har kommet i arbeidet med de ulike aktivitetene.

Udir skal	Status	Kommentar	
Iverksette og følge opp den nye strategien <i>Kompetanse for framtidens barnehage. Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020.</i>	Vi følger opp strategien, og samarbeider tett med fylkesmenn og UH. Se omtale på side 24.		●
Utarbeide forslag til revidert Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og forberede implementering av revidert rammeplan i sektoren.	KD vedtok i februar å utsette revideringen av rammeplanen for å samkjøre med en gjennomgang av barnehageloven.		●
Foreta en helhetlig gjennomgang av forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager i tråd med oppdragsbrev.	I prosess. Deler av oppdrag utlyst eksternt til PWC.		●
Ha ansvar for å iverksette og følge opp regjeringens satsing på lærere i <i>Kompetanse for kvalitet og ordning</i> med stipend til lærere for videreutdanning.	Det er opprettet 41 nye tilbud for å sikre tilstrekkelig kapasitet, og 3662 lærere fikk tilbud om stipend eller vikarordning. Se omtale på side 24-25.	På grunn av frafall før studiestart ble måltallet på 3550 deltakere ikke nådd. Frafallet er størst i stipendordningen med 13 prosent.	●

Udir skal	Status	Kommentar	
Følge opp sluttevalueringen av Rektorutdanningen i 2014 og fremme forslag til mulig videreføring av utdanningen i 2015.	Rektorutdanningen videreføres for en ny femårsperiode fra 2015-2020. Se omtale på side 25.		●
Følge opp <i>Strategi for ungdomstrinnet</i> .	Arbeidet med innfasing og utfasing av puljer går etter planen. Se omtale på side 27.		●
Følge opp Meld. St. 20 (2012-2013) <i>På rett vei</i> i tråd med den avtalte ansvarsdelingen, jf. egen prosess.	Vi følger opp og er i rute med gjennomføringen av tiltakene. Se omtale på side 29-31.		●
Igangsette det nasjonale tilsynet på grunnopplæringsområdet. Det skal vare fra 2014-2017. Temaet for tilsynet i perioden skal være: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.			●
Skal bidra i utviklingen av ny nasjonal satsing for å styrke realfagene etter utløpet av <i>Realfag for framtida 2010-2014</i> med et særlig ansvar for barnehage, grunnopplæring og kompetanseutvikling for lærere. Satsingen skal være klar for iverksetting 1. januar 2015 i samsvar med kommende oppdragsbrev.	Gjennom ekspertgrupper spiller vi inn forslag til oppfølging av matematikkfaget. Vi har etablert en ekspertgruppe for realfagene, som skal levere sine innspill til strategien.		●
Utarbeide en oversikt over de ulike undervisningsmodellene som per i dag er etablert ved/i tilknytning til private og statlige barneverninstitusjoner, både på grunnskolenivå og videregående nivå.	Det er inngått avtale med Rambøll. Oppdraget skal gjennomføres i tidsrommet 1.12.2014-15.3.2015.		●

Udir skal	Status	Kommentar	
<p>Vurdere innhold og kvalitet på alternative opplæringstilbud som eksisterer ved/i tilknytning til private og statlige barnevernsinstitusjoner.</p>	<p>Dette inngår i oppdraget over.</p>		
<p>Vi skal følge opp hovedfunn fra Riksrevisjonens undersøkelse av fagopplæring i bedrift (Dokument 3:6 (2012-2013)).</p>	<p>Vi har utviklet KIF (Kvalitetsutvikling i fag- og yrkesopplæringen) som støtte til fylkeskommunenes arbeid med kvalitetsutvikling av fagopplæringen. Vi har bedt fylkesmennene informere og veilede fylkeskommunene om krav til opplæring i bedrift. Vi har utviklet et tilsynsopplegg som kan brukes ved fylkesmennenes tilsyn med videregående opplæring i lærebedrift. Punktet om behovet for å skaffe flere læreplasser følger vi opp i arbeidet med Samfunnskontrakt for flere læreplasser og flere tiltak i Meld. St. 20.</p>	<p>Riksrevisjonen vil følge oss opp i 2016.</p>	
<p>Gjennomføre kompetanseutviklingstiltak i Ny GIV-regi.</p>	<p>Vi har gjennomført skolerings-samlinger for 420 lærere på 5.-7. trinn i tre fylker (Finnmark, Troms og Nordland) og to skolingssamlinger for 430 lærere på videregående skoler fra hele landet.</p>	<p>Skoleringen for 5.-7. trinn får veldig god tilbakemelding fra deltakerne, mens tilbakemeldinger fra lærerne på videregående viser mer sprikende utbytte av skoleringen. Felles for begge målgruppene er at det har vært stort behov for å nedjustere antall deltakere, da etterspørselen ikke har vært så stor som det ble budsjettert med.</p>	

Udir skal	Status	Kommentar	
<p>Sørge for helhet og framdrift i oppfølgingen av Samfunnskontrakten for flere læreplasser, og ivareta sekretariatsfunksjonen, implementere statlige tiltak på området og samarbeide med andre nordiske land om erfaringsutveksling.</p>	<p>Vi har satt i gang tiltak og utprøvinger i oppfølgingen av Samfunnskontrakten for flere læreplasser, blant annet forsøk med alternativt Vg3 i skole for elever som ikke får læreplass. Vi støtter utprøving av vekslingsmodeller, hospiteringsordningen og tiltak som skal bidra til et tettere samarbeid mellom skole og arbeidsliv, og deltar i det nordiske samarbeidet.</p> <p>Se omtale på side 29.</p>	<p>Vi skal samarbeide med fire fylkeskommuner for å skaffe flere læreplasser og etablere en verktøykasse for alle fylkeskommunene.</p>	
<p>Overta arbeidet med yrkesretting fra departementet etter nærmere avtale med departementet.</p>	<p>Vi følger opp FYR-prosjektet.</p> <p>Se omtale på side 30.</p>	<p>En risiko er at FYR ikke har tilstrekkelig bærekraft til å bli en varig del av opplæringen etter prosjektets avslutning. For å sikre bærekraft på sikt, har vi satt økt fokus på lederansvar og organisasjonsutvikling i forbindelse med prosjektet.</p>	
<p>Arbeide for at andelen elever, lærere og andre som benytter Feide for pålogging til de av direktoratets digitale tjenester som krever pålogging, f. eks. PAS/PGS, øker med 40 prosentpoeng i 2014.</p>	<p>Vi skal arbeide for at Feide-brukerne kan logge seg på Udirs tjenester via Feide.</p>	<p>I styringsdialogen gjennom året har vi meddelt at denne målsetningen ikke lar seg gjennomføre. Vi ser en positiv økning i Feidebruken under våreksamen i 2014, men denne veksten tilsvarer ikke 40 prosentpoeng.</p>	

OPPDRAGSBREV

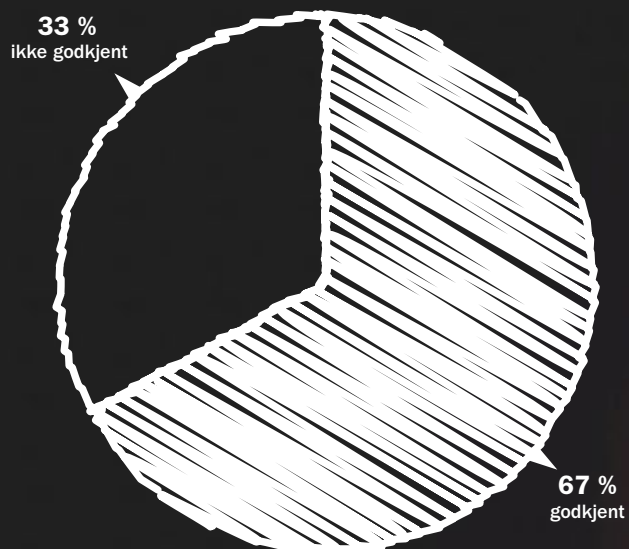
2014

Oppdragsbrev 2014	Kommentarer	Status
35-14		
Kartlegge undervisningstimer med kvalifiserte lærere i videregående skoler	Under arbeid	●
34-14		
Utvikle og gjennomføre ordning med realfagskommuner	Under arbeid	●
33-14		
Ny nasjonal strategi for lesing og skriving 2015-2019 i barnehage og grunnsopplæring	Under arbeid	●
32-14		
Gjennomgang av landslinjeordningen	Under arbeid	●
31-14		
Evaluere stipendordning for lærere som tar videreutdanning gjennom <i>Kompetanse for kvalitet</i> .	Under arbeid	●
30-14		
Samarbeid med Kriminalomsorgsdirektoratet om utredning om kjøp av fengselsplasser i utlandet	Besvart	●
29-14		
Forslag til rammeverk for samisk fjernundervisning	Under arbeid	●
28-14		
Utvikling av læreplaner i fordypning i matematikk	Under arbeid	●
27-14		
Være sekretariat for arbeidsgruppe for lærervurdering, fase 2	Under arbeid	●

Oppdragsbrev 2014	Kommentarer	Status
26-14		
Endring av kompetansemål om svømming i læreplan for kroppsøving	Under arbeid	●
25-14		
Gjennomføre undersøkelser av tilbudet til barn under opplæringspliktig alder med særlige behov for hjelp og støtte	Under arbeid	●
24-14		
Gjennomføre en undersøkelse om tidsbruk i barnehagen	Under arbeid	●
23-14		
Revidere forskrift om politiattest i henhold til barnehageloven av 16 desember 2005 nr. 1509	Under arbeid	●
22-14		
Oppfølging av rapport CI – og hva så?	Besvart 12.12.2014	●
21-14		
Forebyggende tiltak mot radikalisering og voldelig ekstremisme i skolen	Under arbeid	●
20-14		
Utvikle en tydeligere modell for kompensasjon på Veilederkorpsset.	Besvart Se på side 27 under «Veilederkorps».	●
19-14		
Utredning av modeller for finansiering av ikke-kommunale barnehager og utarbeidelse av tilhørende forskrifter	Under arbeid	●

Oppdragsbrev 2014	Kommentarer	Status
18-14		
1) Vurdere en utvidelse av antallet eksamener på 10. årstrinn i grunnskolen, inkludert en oversikt over de nordiske landenes eksamensordninger for grunnskolen 2) Utrede og utarbeide forslag til forskriftsendringer om vurdering og fravær, inkludert forskriftsendringer om grunnlaget for fastsettelse av standpunkt karakter og innføring av en maksimumsgrense for fravær i videregående skole, i forskrift til opplæringsloven kap. 3 og 4 og forskrift til privatskoleloven kap. 3 3) Kartlegge og vurdere nytteverdien av kjennetegn på måloppnåelse.	Under arbeid	●
17-14		
Oppfølgingen av de regionale GLØD-nettverkene fra høsten 2014	Under arbeid	●
16-14		
Evaluering av veiledningsordningen av nyutdannede nyansatte lærere i barnehage og skole, inkludert videreutdanning i veiledning	Under arbeid	●
15-14		
Overføring av oppgaver til Udir i forbindelse med videreføringen av arbeidet med Oppfølgingsprosjektet	Under arbeid	●
14-14		
Vurdere og gi anbefaling knyttet til de nasjonale sentrenes formål, økonomi og styringsstruktur	Under arbeid	●
13-14		
Videreføring av rektorutdanningen for perioden 2015-2020	Under arbeid	●
12-14		
Revidering av retningslinjer for studiehjemler i samisk	Besvart 15.08.2014	●
11-14		
Gjennomgå og foreslå endringer i tilbudstrukturen innen yrkesfaglige utdanningsprogram i samarbeid med partene i arbeidslivet	Under arbeid. Se omtale på side 30.	●

Oppdragsbrev 2014	Kommentarer	Status
10-14		
Utrede og anbefale ordning for godkjenning av utenlandsk fagutdanning	Besvart 09.02.2015	●
09-14		
2. oppdragsbrev til Udir om oppfølging av samfunnskontrakt for flere læreplasser	Under arbeid. Se omtale på side 29.	●
08-14		
Årlig rapportering med oversikt over status for enkeltfag i videregående opplæring. Skoleåret 2012/2013 og 2013/2014	Besvart 12.06.2014	●
07-14		
Tiltak mot antisemittisme i skolen	Under arbeid	●
06-14		
Samarbeid om økt gjennomføring i videregående opplæring Felles oppdrag til direktoratene	Under arbeid	●
05-14		
Kartlegging av opptak og kapasitet i kommunene på barnehageområdet	Besvart 28.03.2014	●
04-14		
Forvalte Stortingets ekstrabevilgning på 10 millioner kroner til læringsmiljøarbeid og innsats mot mobbing	Under arbeid	●
03-14		
Innføring av arbeidslivsfag	Under arbeid	●
02-14		
Departementet ber Utdanningsdirektoratet konkretise og kostnadsberegne forslagene i overordnet strategisk plan for samisk fjernundervisning	Besvart 13.05.2014	●
01-14		
Direktoratet bes vurdere innføring av obligatorisk rektorutdanning for nytilsatte skoleledere	Under arbeid	●

Av 26 500 søkere har 17 900 fått godkjent lærekontrakt i 2014

KUNNSKAP = UTVIKLING

Del IV

Styring og kontroll i verksemda

Verksemdsstyring	61
Etatsstyring, embetsstyring og fagstyring	61
Lærlingar i statsforvaltninga	62
Samfunnssikkerheit og beredskap	62
Likestilling	63
Helse, miljø og sikkerheitsarbeid	63
IKT	63
Informasjonsoppgåver	64
Offentlege innkjøp	66
Skoleval	66

STYRING OG KONTROLL I VERKSEMDA

Vi har blitt meir profesjonelle i vår interne og eksterne styring siste året, og vi vil fortsetje denne utviklinga i 2015.

TILFREDSSTILLANDE STYRING OG KONTROLL

Vi har tilfredsstillande styring og kontroll, og har i år brukt ekstra ressursar på å utvikle og profesjonalisere både den interne og eksterne styringa. Denne utviklinga vil halde fram i 2015 i tråd med retningslinjer frå DIFI og DFØ. Udir er i gang med alle oppdraga Kunnskapsdepartementet som er kommunisert gjennom tildelingsbrev, oppdragsbrev og i etatsstyringsmøta. Vi fekk éin merknad i revisjonsbrevet frå Riksrevisjonen for 2013 knytt til styringa av dei nasjonale sentra. Det vart elles ikkje avdekt nokon vesentlege avvik eller risiki i 2014.

Økonomiforvaltning og intern forvaltning

Økonomiforvaltninga i direktoratet skjer i samsvar med regelverk og instruksar. Vårt system for styring og kontroll er under stadig utvikling. Vi har per i dag system som mellom anna syner Udirs oppgåveportefølje, risikovurderingar, fortløpande utvikling i budsjett og rekneskap, intern kompetanse, fagleg progresjon m.m. Det er eit mål å systematisere og automatisere kopling av sentral informasjon som desse systema leverer, slik at leiinga i Udir får betre styringsinformasjon.

Mål- og resultatstyring

Riksrevisjonen (RR) kommenterte i sin rapport for 2013 m.a. direktoratet si styring av dei nasjonale sentra: «Revisjonen viser at sentrene i årsrapportene beskriver aktiviteter i form av antall oppgaver som er utført, målt opp mot hvilke oppgaver som er gitt. Rapporteringen er i liten grad knyttet til mot mål.»

Vi har i 2014 arbeidd med å vidareutvikle styringa av sentra gjennom mellom anna å justere malar for

Styringsparameter

Omgrepet styringsparameter bruker KD og Udir om eit område innanfor eit verksemdsmål som skal få særskild merksemd. Eit styringsparameter skal gi oss indikasjon på om vi er på rett veg mot våre mål.

rapportering og det årlege oppdragsbrevet. Som ein del av dette utviklingsarbeidet har vi starta arbeidet med å utvikle styringsparameter som skal styrkje vår moglegheit for å vurdere måloppnåing hos sentra. I tillegg har vi forenkla rapporteringsmalane for bruken av midlane frå direktoratet.

I 2014 har vi bistått KD i arbeidet med å utvikle styringsparameter for to av dei fem verksemdsmåla våre for 2015. I 2016 vil det liggje føre styringsparameter for alle verksemdsmåla.

Risikovurdering

Risikovurderinga i Udir knyter seg i all hovudsak til verksemdsmål og dei prioriterte oppgåvene for året. Risiko som oppstår innan andre og mindre arbeidsoppgåver, blir handterte av avdelingar og divisjonar. Risikovurderinga er forankra i den øvste leiinga tre gonger i året og følgjer retningslinjene for god praksis med omsyn til oppfølging av identifisert risiko. Ingen større truslar vart avdekte i 2014. I 2015 vil vi jobbe vidare for å implementere risikovurderinga som ein integrert del av det faglege arbeidet vårt og den interne styringa.

FJERNING AV TIDSTJUVAR

Interne (Udir)	Eksterne (sektor + forvaltninga)
1. Ei rad tiltak for meir stabil drift på alle interne og eksterne system.	1. Elektronisk forvaltning av tilskottsporteføljen (særskilt vekt på vidareutvikling av sjølvbeteningsløysingar for tilskottsmottakarar både med omsyn til elevteljing, søknader og rapporteringar).
2. Digitalisering av skjema (fornyng, forenkling, fjerning, til dømes innføring av elektronisk eigenmeldingsskjema mfl.)	2. RefLex – eit nettbasert eigenvurderingsverktøy for regeletterleving for skolar og skoleeigarar.
3. Fleire integrasjonar og automatiserte koplingar mellom fag- og saksbehandlingssystem.	3. Brukarvennleg struktur på udir.no. - fleire nettbaserte ressursar, auka fokus på deling og beste praksis.
	4. «Regelverk i praksis» - gjere det enklare for eigarar og leiarar å handle i tråd med regelverket

VERKSEMDSSTYRING

Hausten 2013 omorganiserte vi og samla ansvaret for koordinering av styring i éi avdeling. Styringsavdelinga har dermed ansvaret for intern og ekstern styring og for direktoratets samarbeid med sentrale aktørar. Denne endringa har bidrege til at vi i 2014 har jobba meir heilskapleg på det styringsfaglege feltet. I 2014 har vi hatt eit særskilt fokus på vidareutvikling av styringa av den enkelte underliggjande verksemda og Udirs eiga verksemdsstyring. I den samanhengen har vi mellom anna sett i gang eit arbeid for å utvikle eit system for fag- og økonomistyring som skal bidra til ei forenkla og betra samordning av rapporteringa internt og eksternt.

Vi har også sett i gang eit arbeid for i større grad å samordne styringsoppgåvene våre, noko vi forventar skal føre til at våre underliggjande verksemdar i større grad understøttar arbeidet vårt med å nå verksemdsmåla, og trekkjer i same retning.

I samarbeid med KD har vi vidareutvikla innhald og struktur i tildelingsbrevet og årsrapporten i tråd med nye føringar frå Finansdepartementet. Utvikling av styringsparameter er ein sentral del av dette arbeidet.

ETATSSTYRING, EMBETSSTYRING OG FAGSTYRING

Vi arbeider med å profesjonalisere styringa av verk-

semdene som vi har ein styringsrelasjon til. Vi legg vekt på å få ein mest mogleg lik struktur, samstundes som vi tek omsyn til ulikskapar mellom verksemdene.

Ei utfordring er at vi har ulike typar styring:

- › etatsstyring av Statped og dei statlege, samiske styra
- › embetsstyring av fylkesmennene på utdanningsfeltet
- › fagstyring av dei nasjonale sentra

Vi fører vidare arbeidet med ein eigen styringsplattform for Statped (fullført i 2013) til også å gjelde for dei to styra for dei tre statlege, samiske skolane i 2014. Vi held fram arbeidet med å utvikle styringsparameter. Frå 2016 innfører vi også parameter i skriva til verksemdene som vi har ein styringsrelasjon til. Dette gjer vi for å kunne seie noko om korleis det samla verke-middelapparatet bidreg til å nå verksemdsmåla.

Innføring av styringsparameter vil dessutan forenkle rapporteringa og vere meir spissa mot prioriterte oppgåver. På sikt vil dette samordningsarbeidet føre til ein meir effektiv ressursbruk og betre styringa av dei underliggjande verksemdene.

Styring av Fylkesmannen

Vi har ansvaret for embetsstyringa av Fylkesmannen innafør barnehagen og grunnopplæringa.

I 2013 gjorde vi ei etter måten omfattande strukturendring

av embetsoppdraget for 2014. Formålet med endringane var å forenkle og få til ein heilskap som betre kommuniserer oppdraga, og som tydeleggjer forventningar, oppdrag og rapporteringskrav til fylkesmennene. Tilbakemeldingar frå embeta i 2014 er at endringane synest å ha verka etter intensjonen. Kvaliteten på rapporteringa frå embeta er forbetra dei siste åra. Fleire embete gjer no svært gode vurderingar av eiga måloppnåing og eigne tiltak, og vi trur, med dei endringane som no er gjorde i styringsskriva, at rapporteringa frå embeta i 2014 vil vise ei ytterlegare forbetring. Vi arbeider kontinuerleg med å balansere krava til og omfanget av rapporteringa, slik at vi med minst mogleg ressursinnsats kan få eit tilstrekkeleg bilete av dei viktigaste utfordringane, og kva for tiltak som verkar. Denne type kunnskap er vesentleg for å kunne «treffe» med våre framtidige satsingar.

Møta med Fylkesmannen

Styringsmøta, AU- og stormøta er vidareførte med same frekvens som tidlegare. Styringsmøta er ein viktig arena som gir oss innblikk i dei ulike rammevilkåra i fylka, og gir eit grunnlag for felles forståing. Vi erfarer at endringane som vart gjorde på innretninga av styringsmøta i 2013, med vekt på førebuing, har resultert i meir «treffsikke» styringsmøte.

Kva for framtidig rolle fylkesmennene skal ha?

Vårt ansvar for embetsstyringa av Fylkesmannen krev at vi vurderer kva for rolle embeta skal ha, og korleis dei skal bidra inn i den samla innsatsen for best mogleg måloppnåing og auka kvalitet i barnehagen og grunnopplæringa. I 2014 har vi i samarbeid med utdanningsdirektørane sett nærmare på kva for framtidig rolle fylkesmennene skal ha i kompetanseutviklingsarbeidet. Det er utarbeidd ein rapport som gjer greie for hovudtrekka i utviklinga og dagens situasjon i høve til fylkesmennene sine oppgåver, til dimensjonering og finansiering. Rapporten peiker også på nokre overordna styringsutfordringar og ulike omsyn som ein bør sjå i samanheng og balansere. I perioden framover med kommunereform og endringar i offentlig forvaltning har vi hausten 2014, i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og fylkesmennene, starta ein prosess for å vurdere ansvars- og oppgåvefordeling, verkemiddel, kapasitet og kompetanse på heile barnehage- og opplæringsområdet.

Styring av Statped

Vi har hatt ansvaret for styringa av Statped sidan 2004. Vi har hatt ansvar for omstillinga av Statped til éi verksemd, og vi har to års erfaring med styring av den nye verksemda. I 2014 sette vi i gang eit felles arbeid for å vidareutvikle samarbeid og kommunikasjon mellom våre to verksemder.

Udir som eit byråkratisk mellomledd?

Vår erfaring viser at Udirs grenseflater mot Statped er avgrensa. Statped er på mange måtar ei «spesialisteneste» med ansvar for ein liten, men viktig del av det spesialpedagogiske området. Kombinasjonen av få grenseflater, stor verksemd underlagd dei same budsjettprosessane som Udir, og målgrupper som ofte har stor politisk merksemd, medfører at Statped til tider kan oppleve Udir som eit byråkratisk mellomledd.

Statped tettare på kommunane?

Vi er på veg mot ei kommunereform, og i samband med det er det viktig at vi stiller oss spørsmålet om korleis staten kan møte kommunane sine behov i ein ny kommunestruktur. Vi må vurdere alle våre verkemiddel, inkludert Statped. Vi veit at kommunar har store behov på det spesialpedagogiske området. Kanskje bør Statped innrettast på ein slik måte at dei kjem enda tettare på kommunane?

På bakgrunn av desse vurderingane meiner vi at det kan vere formålstenleg å leggje styringa av Statped til departementet i ein overgangsperiode, og vi ber departementet vurdere denne moglegheita.

AUKA TAL PÅ LÆRLINGAR I STATSFORVALTNINGA

Utdanningsdirektoratet har fire lærlingar i kontor- og administrasjonsfaget. Dette er ein auke med ein lærling frå 2011. I 2014 har to lærlingar teke fagbrev i kontor- og administrasjonsfaget og ein i IKT-servicefag. Hausten 2014 starta to nye lærlingar i kontor- og administrasjonsfaget.

SAMFUNNSSIKKERHEIT OG BEREDSKAP

Kunnskapsdepartementet bad om at det vart rapportert på følgjande i årsrapporten for budsjettåret 2014:

1. Er det gjennomført/revidert ein ROS-analyse i 2013 eller 2014?
2. Er det gjennomført og evaluert ei kriseøving i 2014?
3. Er styringssystem for informasjonssikkerheit innført?

1. ROS-analysar

Utdanningsdirektoratet har i 2014 jamleg gjennomført ROS-analysar for arbeidet med samfunnssikkerheit og beredskap. Sikkerheitsarbeidet blir gjennomført med grunnlag i Styringsdokument for arbeid med samfunnssikkerheit og beredskap i kunnskapssektoren, Nasjonal strategi for informasjonssikkerheit og anna gjeldande lovverk.

2. Gjennomføring og evaluering av kriseøvingar i 2014

Det vart gjennomført ei kriseøving den 2. september 2014. Øvinga var planlagt og gjennomført i eit samarbeid mellom KD, JD, DSB, POD og Udir. Scenarioet var ei alvorleg hending ved ein skole, og overordna mål for øvinga var å oppnå ei felles ansvars- og rolleforståing ved ei slik hending. Øvinga vart etterpå evaluert av Udir og KD. Direktoratet deltok også som responselle i samband med øvinga «SNØ» i departementsfelleskapen. Utdanningsdirektoratets rolle var å bistå KD under øvinga, og elles å svare på spørsmål som var relevante for utdanningssektoren.

3. Utvikling av styringssystemet for informasjonssikkerheit

Direktoratet har eit styringssystem for informasjonssikkerheit som er basert på ISO 27001:2013 og 27002:2013, og er tilpassa behov i verksemda. Styringssystemet vart etablert i 2006 og er seinare revidert og vidareutvikla. Formålet er at leiinga og verksemda elles skal ha tilstrekkeleg styring og kontroll

med informasjonssikkerheita og leggje grunnlaget for kontinuerlege forbetringar. I 2014 vart direktoratets sikkerheitshandbok og informasjonssikkerheitspolicy reviderte, der sikkerheitsmål, ansvar, organisering og strategi er gjennomgått og forankra i leiinga.

LIKESTILLING

Vi nyttar rettleiaren «Statlige virksomheters likestillingsredegjørelser etter aktivitets- og rapporteringsplikten» som verktøy i rapporteringa om likestilling. Ettersom rettleiaren tilrår å bruke tal frå Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) i rapporteringa, vil informasjonen om likestilling bli ettersend når desse tala ligg føre våren 2015. Vi har ei medviten haldning til likestillings-spørsmål, særleg ved rekruttering og vurdering av løn.

HELSE-, MILJØ- OG SIKKERHEITSARBEID

Målet for HMS-arbeidet i Utdanningsdirektoratet er å arbeide systematisk og målretta for å sikre eit godt arbeidsmiljø for alle tilsette. HMS-handboka blir revidert jamleg og skal sikre at arbeidet med arbeidsmiljø, helse og sikkerhet blir teke vare på i samsvar med krava som er fastsette i lover og forskrifter. Handboka er lett tilgjengeleg for alle tilsette via HR-portalen på intranettet vårt.

Arbeidsmiljøutvalet (AMU) har fire faste møte i året. AMU består av tre representantar frå dei tilsette og tre representantar frå leiinga i Utdanningsdirektoratet. I tillegg er bedriftshelsetenesta representert som ein rådgjevar i alle møta i AMU. Utdanningsdirektoratet er delt inn i fem verneområde: tre i Oslo, eitt på Hamar og eitt i Molde. Hovedvernombodet er fast medlem av AMU.

Sjukefråvær i Utdanningsdirektoratet

I februar 2010 flytta Utdanningsdirektoratet inn i nye lokale der stort sett alle sit i opne kontorlandskap. I samband med flyttinga var det noko usikkert om sjukefråværet ville stige. Det gjorde det slett ikkje. (Sjå tabell på neste side.)

IKT

Utdanningsdirektoratet utviklar og forvaltar fleire sektor-system som udir.no, prøve- og eksamenssystema (PAS/

SJUKEFRÅVÆR I UTDANNINGSDIREKTORATET

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Totalt	6,1 %	5,25 %	5,64 %	5,73 %	4,18 %	4,08 %

PGS), Skoleporten, brukarundersøkingane , BASIL mfl. Vi har generelt god stabilitet på IT-systema trass i at fleire av tenestene våre har stor trafikk. Til dømes hadde www.udir.no over 6 millionar besøk i året, og PAS/PGS handterte digital eksamen for ca. 46 000 kandidatar på same dag.

Informasjonssikkerheit i våre system har høg merksemd. Som eit ledd i dette har vi i 2014 vidareutvikla internkontrollsystemet for behandling av personopplysningar etter personopplysningslova. Internkontrollsystemet sikrar oversikt over kva for personopplysningar som blir forvalta i dei ulike IT-systema, korleis denne forvaltninga skjer, og kven som er ansvarleg. IT-system som inneheld personopplysningar, er melde til Datatilsynet i samsvar med gjeldande lovverk.

I utvikling og vidareutvikling av våre tenester legg vi i aukande grad vekt på brukskvalitet og brukarinvolvering. Våre interne retningslinjer for nett byggjer på relevante regelverk, standardar og tilrådingar som diskriminerings- og tilgjengelegheitslova, WCAG og ELMER. Retningslinjene ligg ved alle relevante kravspesifikasjonar.

Stabil drift av interne og eksterne system

Fleire av våre system er verksemdskritiske for både oss og sektorane vi arbeider for. Spesielt gjeld dette prøve- og eksamenssystema. Men brukarane er i sitt daglege arbeid også avhengig av sikker tilgang til regelverk, rammeplanar, læreplanar og andre tenester vi forvaltar. Vi har derfor også i 2014 lagt vekt på å forbetre og profesjonalisere drifta og sikkerheitstiltaka rundt dei store sektorsystema som PAS, PGS, GREP, Skoleporten og Udir.no.

Utviklingsoppgåver i nye og eksisterande system

Utvikling og vidareutvikling av IT-systema krev personalmessig kapasitet og kompetanse som i liten grad er synleg i prosjektbudsjetta. Også i 2014 har direktoratet hatt fleire store IT-prosjekt gåande parallelt. Dette krev tid og oppfølging frå saksbehandlarane som kjenner domenet, IT-avdelinga og leiarane. Prioritering av desse prosjekta har vore viktig fordi kvaliteten på resultatet er viktig for verksemda og brukarane.

Strategisk tiltaksplan for IT

Informasjonsteknologi er ein sentral del av Utdanningsdirektoratets verksemd som stadig fleire av direktoratets kjerneprosessar blir avhengige av. Dette har resultert i ein betydeleg systemportefølje med tilhøyrande kostnader. Direktoratet må i aukande grad prioritere mellom ulike IT-investeringar i åra som kjem, og vi bør ha ei meir heilskapleg tilnærming til styring og gjennomføring av IT-prosjekt. Vi har derfor utarbeidd ein toårig strategisk tiltaksplan for IT med konkrete mål og tiltak for styring og prioritering, organisering og koordinering, og for kompetanse og bemanning.

INFORMASJONSOPPGÅVER

Kommunikasjonsarbeidet i Udir er omfattande. Sjølv om mediearbeidet har høg prioritet, er det kommunikasjonen med barnehagane og grunnopplæringa som er vårt mest ressurskrevjande arbeidsfelt. Vi skal vere hovudkanalen for formidling av det den statlege utdanningspolitikken vil medføre i praksis, og vi skal gi informasjon om tilstanden i norske barnehagar og skolar. Dette skal vi gjere i eit enkelt, forståeleg språk ved å ta utgangspunkt i brukarane sine behov og oppgåver. Vi nyttar ei lang

I løpet av 2014 hadde vi **6 124 493** besøk på udir.no og **25 697 442** sidevisninger.

rekke verkemiddel frå film til meir tradisjonelt mediearbeid, men den viktigaste kommunikasjonskanalen er Internett, der Utdanningsdirektoratet er ein stor offentlig aktør.

Udir.no

Udir.no er vår viktigaste informasjonskanal ut til sektoren. I løpet av 2014 hadde vi 6 124 493 besøk på udir.no og 25 697 442 sidevisningar. Besøkstala på nettsida har auka jamleg frå år til år.

Kva har vi prioritert i 2014, og kva gjer vi framover?

I løpet av 2014 har vi jobba med å snu tankegangen og endre måten vi kommuniserer på. Vi tek utgangspunkt i oppgåvene folk kjem til oss for å løyse, i staden for kva for informasjon vi som avsendarar ønskjer å få ut. Før vi publiserer informasjon på nettet, spør vi om innhaldet faktisk vil løyse problema brukarane har, og på denne måten kan innhaldet på Udir.no bidra til ein betre barnehage, skole og fagopplæring. Rapporten «Rapporterings- og dokumentasjonskrav i skolesektoren» (Grindheim-rapporten) viser at vi må tydeleggjere kva for rapporterings- og dokumentasjonskrav som er ufråvikelege. Vi må også synleggjere nytten av det arbeidet vi pålegg skolane. Ved å prioritere og tydeleggjere innhaldet kan vi vise samanhengen mellom ulike satsingar og utviklingstiltak. Slik kan vi spare skolane for tid og hjelpe dei til å gjennomføre dei oppgåvene dei er pålagde å gjere. Som eit utgangspunkt for dette arbeidet har vi laga nye mål for udir.no:

- › Innhaldet på udir.no skal vere lett å finne og lett å forstå.
- › Innhaldet på udir.no skal vere gyldig.
- › Vi skal prioritere innhald ut frå behovet

til brukarane våre.

- › Vi skal fjerne tidstjuvar.

I tillegg til å setje nye mål og prinsipp har vi laga ein plan for korleis vi kan følgje opp og måle om måla er nådde. Eit eksempel på korleis vi har arbeidd med innhaldet, er nasjonale prøver. Her har vi slått saman og spissa innhaldet og strukturert det på bakgrunn av dei oppgåvene skolane må løyse. Spørjeundersøkingar før og etter endringa viser at folk no lettare finn det dei er ute etter.

For betre å kunne finne fram til kva sektoren treng, har vi kjøpt inn utstyr og begynt å byggje kompetanse for å gjennomføre brukartestar sjølve. Vi har innført at nettredaksjonen minst ein gong i månaden skal ut og snakke med nokre i sektoren. Og vi har innført ein meir systematisk bruk av spørjeundersøkingar.

Udir i sosiale medium i 2014

På sosiale medium skal vi bidra til å få fram og skape positive historier om barnehagar, skolar og fagopplæring. Det gjer vi ved å dele gladsaker, rose flinke folk, støtte debattar med faktainformasjon og forsterke resten av kommunikasjonen vår. Vi ønskjer å bli oppfatta som tilgjengelege, lyttande, positive og oppklarande.

Dei beste sakene er når vi gir målgruppene lyst til å dele stoffet vidare, og når vi snakkar positivt om barnehagar, skolar og fagopplæring. Bilete, videoar og lenkjer til medieoppslag fungerer ekstra godt. Mobbesakene har fått stor merksemd i 2014, også på Facebook. Vår mest spreidde sak er vår informasjon til foreldra om elevane sitt psykososiale miljø.

Eit anna eksempel er posten om barnehagelæraren Pia som trivst i jobben sin. På Twitter svarer vi først og fremst på spørsmål og førespurnader, og vi oppklarar med fakta. Vi får gode tilbakemeldingar frå følgjarane

Vi går inn i året med **7400** følgere på Twitter og **6200** følgere på Facebook.

Vi har hele **11 000** følgere på Twitter og **8700** følgere på Facebook.

våre for at vi er til stades og hjelper med svar når vi kan. Særleg på Twitter er det viktig med raske tilbakemeldingar. Saker med stor spreiring er live-twitring frå konferansar og yrkes-NM, i tillegg til resultatata frå nasjonale prøver.

Intranettet FIBEL

Intranettet i Utdanningsdirektoratet, Fibel, er den viktigaste kanalen for internkommunikasjon i organisasjonen. Fibel er startsida for alle tilsette, og i tillegg til nyheiter og informasjon om organisasjonen finn dei tilsette også verktøy dei treng for å gjere jobben sin. På Fibel er det ein intern blogg som er open for alle tilsette. Fibel blir også brukt som digital samarbeidsarena for tilsette i Udir. I 2014 har vi integrert verktøyet Rammeverk for utviklingstiltak i Utdanningsdirektoratet i Fibel. Dette er eit felles rammeverk som skal bidra til å sikre kvaliteten i utviklingstiltak retta mot barnehagane og grunnopplæringa.

OFFENTLEGE INNKJØP

For å sikre at regelverket blir følgt har Utdanningsdirektoratet ei tverrfaglig innkjøpsgruppe med juridisk og innkjøpsfagleg kompetanse som bistår ved innkjøp. Innkjøpspolicy, interne rutinar og malar er oppdaterte og tilgjengelege elektronisk på direktoratets intranett. Direktoratet nyttar også Merzell som verktøy for elektronisk konkurransegjennomføring.

SKOLEVAL

I 2014, som var eit mellomvalår, heldt vi ved like NSD-systema for stemmeregistrering og påmelding, og vi arbeidde vidare med å lage undervisningsopplegg. Arbeidet vart gjennomført etter planen. ○

VÅRE VIKTIGSTE IT-SYSTEMER

NETTSIDER

- Udir.no
- Skoleporten
- Fibel (intranett)
- Facebook, Twitter

EKSAMENSGJENNOMFØRING OG INNRAPPORTERING

- **PAS** Administrasjon av prøver og eksamen, og innlogging til alle systemene.
- **PGS-D** Dette er eksamensnemdenes samarbeidsområde der oppgavene utarbeides.
- **PGS-A** Her laster kandidaten ned oppgaven og laster opp besvarelsen.
- **PGS-F** Her henter skolene ut forberedelsesmaterieill til eksamen
- **PGS-C** Her utarbeides, gjennomføres og rettes digitale prøver.

BRUKERUNDERSØKELSER

- Elevundersøkelsen
- Foreldreundersøkelsen
- Lærerundersøkelsen
- Lærlingeundersøkelsen
- Lærlingebedriftundersøkelsen

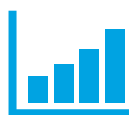

KOMPETANSEUTVIKLING

- Rektorutdanning
- Videreutdanning

DATAINNSAMLING

- GSI Data om grunnskolen
- BASIL Data om barnehager
- Innsamlingsportalen – statistikkdata

SKOLEUTVIKLING

- Ståstedsanalysen
- Organisasjonsanalysen

TILSKUDDSFORVALTNING

- Elektronisk tilskuddsforvaltning

DATABASER/GRUNNLAGSREGISTRE

- GREP Læreplaner
- NSR Nasjonalt skoleregister
- NBR Nasjonalt barnehageregister
- UBAS Brukertilgangssystem

Fram til 2030 vil Norge trenge om lag 65 000 nye lærere.

**ERFARING =
UTVIKLING**

Del V

Vurdering av fremtidsutsikter

EN BEDRE BARNEHAGE OG GRUNNOPPLÆRING

Norge vil trenge om lag 65 000 nye lærere fram til 2030. Mange skoler vil få problemer med rekrutteringen. Hvordan løser vi utfordringene?

Vår mulighet til å skape en bedre barnehage og en bedre opplæring påvirkes av en rekke forhold. Vi vil trekke fram noen utviklingstrekk som vil få betydning for vår evne til å løse samfunnsoppdraget i årene som kommer.

Sentralisering

I perioden 2012-2030 regner SSB med at befolkningen vil øke fra 5 til 6 millioner. Samtidig med denne historisk høye befolkningsveksten ser vi også at en stadig større andel bor og arbeider i byer. Sentraliseringen er ikke spesiell for Norge. OECD beregner at halvparten av verdens befolkning nå bor i byer, og at to tredjedeler vil gjøre det i 2050.

Befolkningsøkning og sentraliseringstendenser vil påvirke kommunenes mulighet og evne til å gi barn og unge en opplæring av høy kvalitet. Utdanningsdirektoratet virker gjennom skoleeiere, og vårt virkemiddelapparat må være forberedt på de utfordringene som kommunene nå står overfor. Vi vet ikke hvordan fremtidens kommuner vil se ut, men vi må sørge for at Utdanningsdirektoratet er tilpasset ulike kommuners behov og utfordringer.

De store byene og vekstsentrene må være tilstrekkelig rustet til å ta imot den økende elevmassen. Dette krever blant annet tilgang på nye skolebygg og tilstrekkelig med lærerkrefter. Utkantkommunene må på sin side være i stand til å opprettholde tilbudet til små elevgrupper.

Lærermangel

Norge vil trenge om lag 65 000 nye lærere fram til 2030, og allerede i 2016 vil lærermangelen bli tydelig. Ifølge SSB er læreryrket, sammen med sykepleieryrket, et av de yrkene som vil få stor underdekning i 2030².

Til tross for rekrutteringskampanjen GNIST og god profilering av læreryrket de siste årene, klarer ikke utdanningene å rekruttere nok unge. Økningen i antall søkere i perioden 2010 til 2013 er på ni prosent. Den ligger dermed under den gjennomsnittlige økningen i antall studenter som søker høyere utdanning, som er på 13 prosent.

Gode lærere er den enkeltfaktoren som har størst betydning for elevenes læring. Vi må fortsette jobben med å gjøre yrket mer attraktivt, men samtidig ta hensyn til at mange skoler vil få problemer med å rekruttere lærere i årene som kommer.

Lærermangelen vil få stor betydning for hvordan vi innretter våre virkemidler, og vi må vurdere grundig hvordan vi disponerer de lærerne vi har. Et eksempel er kompetanseheving for lærere. Dette må fortsatt være et viktig satsingsområde, men tilbudene må trolig i større grad gis innenfor skolens rammer. Det vil bli vanskeligere å finne vikarer for lærere som drar på etter- og videreutdanning.

Framtidens arbeidsliv

I hvor stor grad dekker norsk skole det kompetansebehovet som framtidens arbeidsliv vil kreve? Dette er problemstillingen som Ludvigsen-utvalget vil komme med en vurdering av i løpet av juni 2015.

Vi forventer at utvalget skal gi oss viktige innspill på hvordan vi bør innrette fagene og tilbudsstrukturen, slik at vi er bedre forberedt på å møte framtidige utfordringer. Tilbudsstrukturen i videregående opplæring har vært relativt uforandret de siste 20 årene. I forlengelse av utvalgets arbeid bør derfor direktoratet vurdere om det er behov for å endre på de fagene som tilbys.

² Lærerutdanninger i endring, Indre utvikling – ytre kontekstuelle og strukturelle hinder, Rapport fra Følgegruppen til Kunnskapsdepartementet, Rapport nr. 4, 2014

«Ny kunnskap om barns utvikling viser at de første årene er avgjørende for det videre læringsløpet. Vi må i større grad sette inn ressurser i denne tidlige fasen.»

Ny kunnskap om barns utvikling

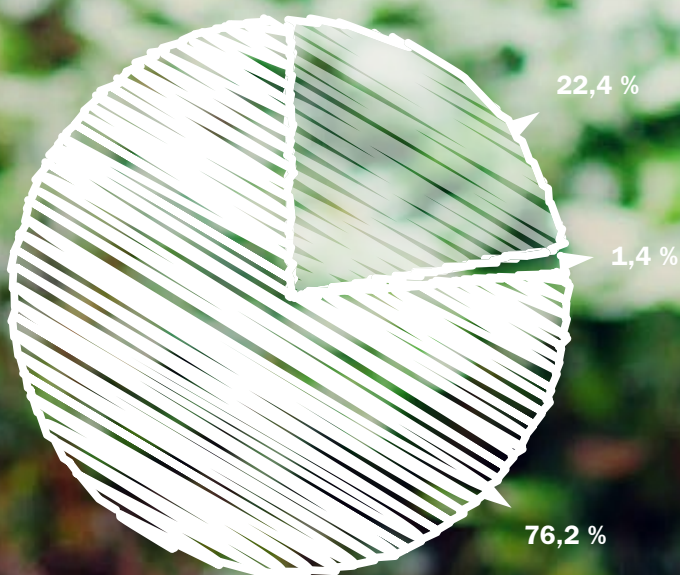
Ny kunnskap om barns utvikling viser at de første årene er avgjørende for det videre læringsløpet. Vi må i større grad velge å bruke ressurser på denne livsfasen. Da Utdanningsdirektoratet overtok ansvaret for barnehagene, fikk vi også en unik mulighet til å se hele opplæringsløpet i sammenheng og til å få en bedre kobling mellom skole og barnehage.

Vi må fortsette å utvikle virkemidler som bruker mulighetene for læring i barnehagen, uten at de går på bekostning av lek og omsorg. Det er også viktig å bidra til bedre pedagogdekning og kompetanseutvikling for de ansatte i barnehagene.

Hvor stor endringsevne har Utdanningsdirektoratet?

Vi har gjennom 10 år vist at organisasjonen er i stand til å endre seg i takt med ny kunnskap eller endrede rammer og forventninger. Reformen Kunnskapsløftet ble endret etter hvert som vi fikk forskningsbaserte tilbakemeldinger fra skoler og kommuner. Vi har i betydelig grad styrket den støttende delen av virkemiddelapparatet vårt. Kompetanseutvikling og verktøy utgjør en langt større del av arbeidet vårt nå enn vi hadde forventet ved innføringen av reformen.

Vi er forberedt på at rammevilkårene for utdanningssektoren vil endre seg i tiden som kommer. Bosettingsmønstre, kommunestrukturer og tilgang til arbeidskraft vil påvirke våre mål og måten vi jobber på. Utdanningsdirektoratet må være i stand til å håndtere en større grad av ulikhet i utdanningssektoren. Dette krever at vi differensierer virkemidlene slik at de treffer kommuner og skoler som har ulike forutsetninger til å gi en god opplæring. ●

Totale utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet i 2014 utgjør kr 960 545 918. Av dette utgjør lønn og sosiale utgifter 22,4 %, investeringer 1,4 % og andre utbetalinger til drift 76,2 %

**MOTIVASJON =
UTVIKLING**

Del VI

Årsregnskap

LEDELSENS KOMMENTAR

Formål

Utdanningsdirektoratet ble opprettet i 2004 og er underlagt Kunnskapsdepartementet. Udir er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap etter kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Vi skal bidra til å oppfylle sektormålene for barnehagen og grunnopplæringen. Disse målene skal danne grunnlag for prioritering av faglige mål og områder, og for utvikling av nye tiltak og virkemidler.

Vi har etatsstyringsansvar for det statlige spesialpedagogiske støttesystemet (Statped) og for styrene for de statlige skolene som gir opplæring etter opplæringsloven.

Vårt styringsansvar innebærer oppgaver som å utarbeide styringsdokumenter, tildele midler, ha en god styringsdialog, vurdere måloppnåelse og å se styringen i en sammenheng.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kunnskapsdepartementet i hovedinstruks for økonomiforvaltningen i Utdanningsdirektoratet. Vi mener at regnskapet gir et dekkende bilde av våre disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Vi har samlet disponert tildelinger på utgiftssiden à kr 9 315 433 000.

I tillegg har vi utgiftsført kr 5 850 000 på fremmed kapittel på tildelt belastningsfullmakt fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Helse – og omsorgsdepartementet.

Kr 6 200 524 058 av tildelingen gjelder tilskuddsmidler og andre overføringer fra staten.

Totale utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet utgjør kr 960 545 918. Av dette utgjør lønn og sosiale utgifter 22,4 prosent investeringer 1,4 prosent og andre utbetalinger til drift 76,2 prosent. Andre utbetalinger til drift inneholder en betydelig andel utgifter til konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne. En stor andel av utgiftene gjelder etter- og videreutdanning i barnehage- og skolesektoren. På IT-området benytter vi eksterne konsulenter til bl.a. prøve-

utvikling, PAS/PGS (prøveadministrasjonssystem/prøvegjen-nomføringssystem), produksjon nasjonalt gitte eksamener, utvikling av nytt statistikkssystem og systemstøtte helhetlig forvaltningsløsning innenfor tilskuddsforvaltningen.

I 2014 startet vi arbeidet med en strategisk tiltaksplan for IT. Arbeidet innebærer blant annet å vurdere en hensiktsmessig fordeling mellom fast ansatte og bruk av eksterne konsulenter. Fordelingen mellom utgifter til lønn og sosiale utgifter og konsulenter kan som følge av dette arbeidet bli endret i årene fremover.

Udir har totale inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet på kr 56 358 724. Av dette utgjør 91,5 prosent tilskudd og overføringer fra andre statlige virksomheter, og 8,5 prosent salgs- og leieinnbetalinger.

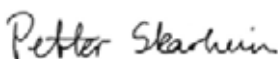
Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen viser en del avvik, men har en naturlig forklaring da det vesentligste av avvikene skyldes tildelinger og fullmakter som er gitt til andre statlige virksomheter (Statped, styrene for statlige skoler og Fylkesmenn) i samsvar med mottatt tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet.

I tillegg har det vært noen mindre avvik mellom tildelte midler på utgiftssiden og regnskapsførte utgifter som fremgår av note B. Utdanningsdirektoratet søker om overføringer innenfor 5 prosent regelen og med henvisning til stikkordet «kan overføres».

Tilleggsopplysninger

Vi innførte ny kontoplan 1.1.2014, og har derfor ingen sammenligningstall fra foregående år, jf. rundskriv R-115.

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Utdanningsdirektoratet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015. Beretningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen. Beretningen publiseres på udir.no så snart dokumentet er offentlig.

Petter Skarheim
Utdanningsdirektoratet

PRINSIPPNOTE TIL ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskap for Utdanningsdirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- A)** Regnskapet følger kalenderåret
- B)** Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- C)** Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- D)** Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Utdanningsdirektoratet er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Utdanningsdirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet Utdanningsdirektoratet har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Utdanningsdirektoratet står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva Utdanningsdirektoratet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for seg og underlagte enheter for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Utdanningsdirektoratet selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall Utdanningsdirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Utdanningsdirektoratet har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 6 til artskontorapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen. ☉

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING FOR REGNSKAPSÅR 2014

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
0220	Utdanningsdirektoratet	01	Driftsutgifter
0220	Utdanningsdirektoratet	21	Spesielle driftsutgifter
0220	Utdanningsdirektoratet	70	Tilskudd til læremidler
0222	Statens gr.- og vg. skoler og gr.skoleinternater	01	Driftsutgifter
0222	Statens gr.- og vg. skoler og gr.skoleinternater	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold
0223	Samisk utdanningsadministrasjon	50	Tilskudd til Sametinget
0225	Tiltak i grunnopplæringen	01	Driftsutgifter
0225	Tiltak i grunnopplæringen	21	Spesielle driftsutgifter
0225	Tiltak i grunnopplæringen	60	Tilskudd til landslinjer
0225	Tiltak i grunnopplæringen	62	Tilskudd til digitale læremiddel i videregående opplæring
0225	Tiltak i grunnopplæringen	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen
0225	Tiltak i grunnopplæringen	64	Tilskudd til barn og unge asylsøkere
0225	Tiltak i grunnopplæringen	66	Tilskudd til leirskoleopplæring
0225	Tiltak i grunnopplæringen	67	Tilskudd til opplæring i finsk
0225	Tiltak i grunnopplæringen	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen
0225	Tiltak i grunnopplæringen	69	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen
0225	Tiltak i grunnopplæringen	70	Tilskudd til oppl. av lærlinger og lærekandidater med spesielle beh.
0225	Tiltak i grunnopplæringen	71	Tilskudd til utvikling av musikk og kulturskolene
0225	Tiltak i grunnopplæringen	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram
0225	Tiltak i grunnopplæringen	73	Tilskudd til studieopphold i utlandet
0225	Tiltak i grunnopplæringen	74	Tilskudd til organisasjoner
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	21	Særskilte driftsutgifter
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	22	Videreutdanning lærer og skoleledere
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	50	Nasjonale sentre i grunnopplæringa
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	62	Tilskudd til økt lærertetthet
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	70	Tilskudd til NAROM
0226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	72	Tilskudd til utviklingsprosjekt i grunnopplæringen
0227	Tilskudd til spesielle skoler	60	Tilskudd til Moskvaskolen og Murmanskskolen
0227	Tilskudd til spesielle skoler	61	Tilskudd til Nordland kunst- og filmskole
0227	Tilskudd til spesielle skoler	62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole
0227	Tilskudd til spesielle skoler	70	Tilskudd til Den franske skole i Oslo
0227	Tilskudd til spesielle skoler	71	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide videregående skole
0227	Tilskudd til spesielle skoler	72	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College
0227	Tilskudd til spesielle skoler	73	Tilskudd til opplæring i Kenya
0227	Tilskudd til spesielle skoler	74	Tilskudd til Signo og Briskeby
0227	Tilskudd til spesielle skoler	75	Tilskudd til opplæring i rusinstitusjoner
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	70	Private grunnskoler
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	71	Private videregående skoler
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	72	Private videregående skoler godkjent etter kap.4
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	73	Private grunnskoler i utlandet
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	74	Private videregående skoler i utlandet
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	75	Private skoler for funksjonshemmede elever
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	76	Andre private skoler
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	77	Den tyske skolen i Oslo
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	78	Kompletterende undervisning

Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindretgift
A, B	271 353 000	281 348 354	-9 995 354
A, B	156 556 000	152 584 632	3 971 368
A, B	57 165 000	55 210 025	1 954 975
A, B	97 902 000	1 723 487	96 178 513
A, B	1 411 000	0	1 411 000
A, B	39 043 000	39 043 000	0
A, B	21 466 000	0	21 466 000
A, B	98 595 000	0	98 595 000
A, B	191 091 000	191 091 000	0
A, B	22 290 000	22 290 000	0
A, B	51 573 000	5 422 425	46 150 575
A, B	114 269 000	0	114 269 000
A, B	45 433 000	0	45 433 000
A, B	7 525 000	650 100	6 874 900
A, B	246 870 000	0	246 870 000
A, B	227 538 000	227 537 608	392
A, B	54 798 000	53 795 586	1 002 414
A, B	17 876 000	17 876 000	0
A, B	5 725 000	5 285 479	439 521
A, B	10 726 000	0	10 726 000
A, B	23 964 000	23 964 000	0
A, B	683 895 000	484 844 902	199 050 098
A, B	589 773 000	157 231 091	432 541 909
A, B	93 559 000	93 558 000	1 000
A, B	38 432 000	38 432 000	0
A, B	372 168 000	372 167 511	489
A, B	7 668 000	7 668 000	0
A, B	2 320 000	2 320 000	0
A, B	2 111 000	2 111 000	0
A, B	4 797 000	4 797 000	0
A, B	5 716 000	0	5 716 000
A, B	7 121 000	7 121 000	0
A, B	24 615 000	0	24 615 000
A, B	31 045 000	31 045 000	0
A, B	763 000	763 278	-278
A, B	40 049 000	40 049 000	0
A, B	10 000 000	8 990 046	1 009 954
A, B	1 743 986 000	1 741 937 256	2 048 744
A, B	1 425 392 000	1 423 457 356	1 934 644
A, B	147 903 000	147 910 440	-7 440
A, B	111 791 000	95 183 504	16 607 497
A, B	22 700 000	20 700 289	1 999 711
A, B	239 149 000	238 289 969	859 031
A, B	45 148 000	45 148 055	-55
A, B	14 102 000	14 101 459	541
A, B	36 910 000	36 831 299	78 701

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	79	Toppidrett
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	80	Privatskoleorganisasjoner
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	81	Elevutveksling til utlandet
0228	Tilskudd til private skoler o.a.	82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleietilskudd
0230	Kompetansesenter for spesialundervisning	01	Driftsutgifter
0230	Kompetansesenter for spesialundervisning	21	Spesielle driftsutgifter
0230	Kompetansesenter for spesialundervisning	45	Større utstyrinnkjøp og vedlikehold
0231	Barnehager	21	Spesielle driftsutgifter
0231	Barnehager - Tilskudd til samiske barnehage tilbud	50	Barnehager - tilskudd til Sametinget
0231	Barnehager	63	Tilskudd til bedre språkforståelse
0253	Tilskudd til folkehøyskoler	70	Tilskudd til folkehøgskoler
0253	Tilskudd til folkehøyskoler	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet
0253	Tilskudd til folkehøyskoler	72	Tilskudd til nordiske folkehøgskoler
0258	Analyse og utviklingsarbeid	21	Særlige driftsutgifter
0719	Helse og omsorgsdep, spesielle driftsutgifter	21	Helse og omsorgsdep, spesielle driftsutgifter
0821	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere
Sum utgiftsført			

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
3220	Utdanningsdirektoratet	01	Inntekter ved oppdrag
3220	Utdanningsdirektoratet	02	Salgsinntekter m.v.
3220	Utdanningsdirektoratet	15	Arbeidsmarkedstiltak
3220	Utdanningsdirektoratet	16	Foreldrepenger
3220	Utdanningsdirektoratet	17	Refusjon lærling
3220	Utdanningsdirektoratet	18	Refusjon sykepenger
3222	Statens gr.- og vg. skoler og gr.skoleinternater	02	Salgsinntekter m.v.
3225	Tiltak i grunnopplæringen	04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter
3230	Kompetansesenter for spesialundervisning	01	Inntekter fra oppdrag
3230	Kompetansesenter for spesialundervisning	02	Salgsinntekter m.v.
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift
Sum inntektsført			

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer

Konto	Tekst
60053801	Norges Bank KK /innbetalinger
60053802	Norges Bank KK/utbetalinger
702832	Endring i mellomværende med statskassen
Sum rapportert	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst
702832	Mellomværende med statskassen

Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindretgift
A, B	38 964 000	38 963 700	300
A, B	691 000	690 999	1
A, B	1 780 000	1 780 000	0
A, B	10 000 000	9 999 711	289
A, B	643 903 000	35 733 091	608 169 909
A, B	48 611 000	0	48 611 000
A, B	15 314 000	0	15 314 000
A, B	202 212 000	97 950 455	104 261 545
A, B	15 160 000	15 160 000	0
A, B	130 173 000	130 172 725	0
A, B	738 219 000	738 219 000	0
A, B	4 533 000	4 533 000	0
A, B	1 291 000	1 291 000	0
A, B	300 000	49 850	250 150
B		3 650 000	
B		2 200 000	
	9 315 433 000	7 172 872 681	

	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
B	3 845 000	3 822 844	-22 156
B	1 128 000	7 028 225	5 900 225
B	0	29 649	29 649
B	0	1 801 423	1 801 423
B	0	272 150	272 150
B	0	3 617 690	3 617 690
B	11 097 000	0	-11 097 000
B	51 558 000	51 558 000	0
B	48 611 000	31 448	-48 579 552
B	14 641 000	0	-14 641 000
	0	8 067 719	
	0	26 380 401	
	130 880 000	102 609 549	-28 270 451
		7 070 263 132	

	83 766 998
	-7 152 155 693
	-1 874 436
	0

2014	2013	Endring
-12 460 156	-10 585 720	-1 874 436

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING 2014

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
022001	9 075 000	262 278 000	271 353 000
022021	3 325 000	153 231 000	156 556 000
022070	3 459 000	53 706 000	57 165 000
022201	1 050 000	96 852 000	97 902 000
022245		1 411 000	1 411 000
022350		39 043 000	39 043 000
022501		21 466 000	21 466 000
022521		98 595 000	98 595 000
022560		191 091 000	191 091 000
022562		22 290 000	22 290 000
022563	238 000	51 335 000	51 573 000
022564		114 269 000	114 269 000
022566		45 433 000	45 433 000
022567		7 525 000	7 525 000
022568		246 870 000	246 870 000
022569		227 538 000	227 538 000
022570		54 798 000	54 798 000
022571		17 876 000	17 876 000
022572		5 725 000	5 725 000
022573		10 726 000	10 726 000
022574		23 964 000	23 964 000
022621	38 328 000	645 567 000	683 895 000
022622		589 773 000	589 773 000
022650		93 559 000	93 559 000
022660		38 432 000	38 432 000
022662		372 168 000	372 168 000
022670		7 668 000	7 668 000
022672		2 320 000	2 320 000
022760		2 111 000	2 111 000
022761		4 797 000	4 797 000
022762		5 716 000	5 716 000
022770		7 121 000	7 121 000
022771		24 615 000	24 615 000
022772		31 045 000	31 045 000
022773		763 000	763 000
022774		40 049 000	40 049 000
022775		10 000 000	10 000 000
022870		1 743 986 000	1 743 986 000
022871		1 425 392 000	1 425 392 000
022872		147 903 000	147 903 000
022873		111 791 000	111 791 000
022874		22 700 000	22 700 000
022875		239 149 000	239 149 000
022876		45 148 000	45 148 000
022877		14 102 000	14 102 000
022878		36 910 000	36 910 000

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
022879		38 964 000	38 964 000
022880		691 000	691 000
022881		1 780 000	1 780 000
022882		10 000 000	10 000 000
023001	11 731 000	632 172 000	643 903 000
023021		48 611 000	48 611 000
023045	6 914 000	8 400 000	15 314 000
023121	6 632 000	195 580 000	202 212 000
023150		15 160 000	15 160 000
023163		130 173 000	130 173 000
025370		738 219 000	738 219 000
025371		4 533 000	4 533 000
025372		1 291 000	1 291 000
025821		300 000	300 000

NOTE B FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BREGNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindreutgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18
022001		-9 995 354		-9 995 354	5 720 912
022021	Kan nyttes under post 70	3 971 368	-1 910 000	2 061 368	
022070	Kan nyttes under post 21	1 954 975		1 954 975	
022201		96 178 513	-98 093 533	-1 915 021	2 553 110
022245	Kan overføres	1 411 000	-1 405 987	5 013	
022501		21 466 000	-22 575 058	-1 109 058	
022521		98 595 000	-95 064 251	3 530 749	
022563	Kan overføres	46 150 575	-45 038 949	1 111 626	
022564		114 269 000	-108 808 098	5 460 902	
022566		45 433 000	-43 810 680	1 622 321	
022567		6 874 900	-6 717 413	157 487	
022568		246 870 000	-246 865 679	4 321	
022569		392		392	
022570		1 002 414		1 002 414	
022572		439 521	-344 803	94 718	
022573		10 726 000	-10 726 000	0	
022621	Kan overføres	199 050 098	-163 786 178	35 263 920	
022622		432 541 909	-429 288 620	3 253 289	
022650		1 000		1 000	
022662		489		489	
022762		5 716 000	-5 716 000	0	
022771		24 615 000	-24 615 000	0	
022773		-278		-278	
022775		1 009 954		1 009 954	
022870	Overslagsbevilgning	2 048 744		2 048 744	
022871	Overslagsbevilgning	1 934 644		1 934 644	
022872	Overslagsbevilgning	-7 440		-7 440	
022873	Overslagsbevilgning	16 607 497	-15 043 455	1 564 042	
022874	Overslagsbevilgning	1 999 711	-1 562 828	436 883	
022875	Overslagsbevilgning	859 031		859 031	
022876	Overslagsbevilgning	-55		-55	
022877	Overslagsbevilgning	541		541	
022878		78 701		78 701	
022879		300		300	
022882		289		289	
023001		608 169 909	-622 428 274	-14 258 365	21 737 486
023021		48 611 000	-41 898 520	6 712 480	
023045	Kan overføres	15 314 000	-13 787 505	1 526 495	
023121	Kan overføres	104 261 545	-93 911 084	10 350 462	
025821		250 150		250 150	

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5 prosent av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres».

Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER

Mottatte belastningsfullmakter

Utdanningsdirektoratet har mottatt en belastningsfullmakt fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet på kr 2 200 000 på kapittel/post 082162 og en belastningsfullmakt fra Helse- og omsorgsdepartementet på kr 3 650 000 på kapittel/post 071921. Begge belastningsfullmaktene er benyttet i sin helhet.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Utdanningsdirektoratet har gitt belastningsfullmakter på flere kapitler/poster i 2014. Mottakere av belastningsfullmaktene er Fylkesmenn, Statped, Sameskolen Midt-Norge og de Samiske videregående skoler. Statped, Sameskolen Midt-Norge og de Samiske videregående skoler er tildelt midlene ved at de har fått tildelingsbrev fra Utdanningsdirektoratet.

Fordelingen ser slik ut:

Kapittel og post	Belastningsfullmakt Fylkesmenn	Utgiftsført Fylkesmenn	Merutgift (-) og mindreutgift
022201	922 500	974 615	-52 115
022501	21 466 000	22 575 058	-1 109 058
022521	98 285 000	95 064 251	3 220 749
022563	45 950 000	45 038 949	911 051
022564	113 344 000	108 808 098	4 535 902
022566	44 081 000	43 810 680	270 321
022567	6 785 000	6 717 413	67 587
022568	246 870 000	246 865 679	4 321
022572	439 000	344 803	94 197
022573	10 726 000	10 726 000	0
022621	160 063 292	157 202 450	2 860 842
022622	433 766 999	429 288 620	4 478 379
022762	5 716 000	5 716 000	0
022771	24 615 000	24 615 000	0
022873	15 220 000	15 043 455	176 545
022874	2 954 000	1 562 828	1 391 172
023001	*	1 389 936	-1 389 936
023121	96 781 980	93 911 084	2 870 896
Sum utg.	1 327 985 771	1 309 654 918	18 330 853

* Statped har avgitt belastningsfullmakt på kr. 1 301 000 videre til fylkesmann i Oslo Akershus.

Kapittel og post	Belastningsfullmakt Statped	Utgiftsført Statped	Merutgift (-) og mindreutgift
022021	1 910 000	1 910 000	0
022621	7 048 000	6 583 728	464 272
023001	604 474 000	621 038 338	-16 564 338
023021	48 611 000	41 898 520	6 712 480
023045	15 314 000	13 787 505	1 526 495
Sum utg.	677 357 000	685 218 091	-7 861 091
322002	1 128 000	967 205	-160 795
323001	48 611 000	41 903 516	-6 707 484
3230 02	14 641 000	17 568 772	2 927 772
3230 15-18		21 737 486	21 737 486
Sum innt.	64 380 000	82 176 980	17 796 980

Kapittel og post	Belastningsfullmakt Samiske skoler	Utgiftsført Samiske skoler	Merutgift (-) og mindreutgift
022201	94 681 000	97 118 918	-2 437 918
022245	1 411 000	1 405 987	5 013
Sum utg.	96 092 000	98 524 905	-2 432 905
3222 02	11 097 000	12 667 606	1 570 606
3222 15-18		2 553 110	2 553 110
Sum innt.	11 097 000	15 220 716	4 123 716

Utdanningsdirektoratets mer-/mindreutgift er korrigert for utgifter rapportert av mottakerne av belastningsfullmakter. Det er i tillegg korrigert for lønnsrefusjoner og mer-/mindreinntekt iht. merinntektsfullmakt fra disse på kapittel/post 022001 (jf. 322002 på Statped), 022201 (jf. 3222 02,15-18 på Samiske skoler), 023001 (jf. 3230 02,15-18 på Statped) og 023021 (jf. 323001 på Statped).

OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN FOR 2014

	Note	2014
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	51 558 000
Salgs- og leieinnbetalinger	1	4 800 724
Sum innbetalinger		56 358 724
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	226 734 765
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-11 802 705
Utbetalt til investeringer	3	13 828 026
Andre utbetalinger til drift	4	731 781 339
Utbetaling av finansutgifter	4	4 493
Sum utbetalinger		960 545 918
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		904 187 194
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	5	6 200 524 058
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre		6 200 524 058
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		26 380 401
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m.m)		8 067 719
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		34 448 120
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		7 070 263 132
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld		2014
Fordringer		45 657
Skyldig skattetrekk		-9 450 321
Skyldige offentlige avgifter		-367
Annen gjeld		-3 055 126
Sum mellomværende med statskassen	6	-12 460 156

NOTE 1 INNETEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET 2014

	2014
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	
Tilskudd og overføringer fra andre statlige virksomheter	51 558 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	51 558 000
Salgs- og leieinnbetalinger	
Salgsinntekt varer, utenfor avgiftsområdet	140 850
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsområdet	3 899 574
Hus-/fremleieinntekter, egne/andre leide bygg	760 300
Sum salgs- og leieinnbetalinger	4 800 724
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	56 358 724

NOTE 2 UTBETALINGER TIL LØNN OG SOSIALE UTGIFTER OG INNBETALINGER AV OFFENTLIGE REFUSJONER VEDRØRENDE LØNN 2014

	2014
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	
Lønninger	178 231 122
Arbeidsgiveravgift	26 380 401
Honorarer	18 449 207
Andre ytelser	3 674 034
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	226 734 765
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	
Sykepenges og andre refusjoner	11 802 705
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	11 802 705
Antall årsverk:	290

NOTE 3 UTBETALT TIL INVESTERINGER 2014

	2014
Lisenser m.m	2 018 219
Datamaskiner (PCer servere, m.m)	9 076 989
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	2 573 873
Andre utgiftsførte investeringer	158 946
Sum utbetalt til investeringer	13 828 026

NOTE 4 ANDRE UTBETALINGER TIL DRIFT OG UTBETALING AV FINANSUTGIFTER 2014

	2014
Andre utbetalinger til drift	
Husleie	29 416 576
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	1 513 790
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	7 404 661
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	111 936
Mindre utstyrskaffelser	1 324 742
Leie av maskiner, inventar og lignende	10 637 820
Kjøp av tjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv.	110 461 480
Kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver, IKT	44 532 652
Kjøp av forskning, evaluering, kartlegging etc.	91 960 535
Kjøp av utviklingstjenester for skolesektoren	298 605 769
Refusjon til kommuner og fylkeskommuner for innleid personell	15 869 783
Andre kjøp av tjenester fra eksterne	7 727 053
Reiser og diett egne ansatte	7 243 051
Reiser og diett	16 524 964
Trykksaker	25 720 805
Møter, kurs og seminarer for egne ansatte	3 783 154
Kurs og seminarer for eksterne	47 389 702
Telefoni og datakommunikasjon, samband, internett og porto	3 182 002
Øvrige driftsutgifter	8 370 864
Sum andre utbetalinger til drift	731 781 339
Utbetaling av finansutgifter	
Renteutgifter	4 493
Sum utbetaling av finansutgifter	4 493

NOTE 5 TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN 2014

	2014
Overf. til forv.organer med særskilte fullmakter	206 421 544
Overføringer til andre statlige regnskaper	300 000
Tilskudd til kommuner	412 369 703
Tilskudd til fylkeskommuner	727 771 018
Tilskudd til ikke-finansielle foretak - læremidler	55 210 025
Tilskudd til ikke-finansielle foretak - Signo og Briskeby	31 423 000
Tilskudd til ikke-finansielle foretak - Veiledning nyutdannede lærere/b.h.lærere og frikjøp studieplasser (UH sektor)	49 460 500
Tilskudd til finansielle foretak - Prosjekt «Dialog skole-arbeidsliv fag- og yrkesopplæring»	6 524 000
Tilskudd til ideelle organisasjoner - Private grunnskoler	1 837 120 760
Tilskudd til ideelle organisasjoner - Private videregående skoler	1 592 068 085
Tilskudd til ideelle organisasjoner - Folkehøgskoler	744 043 000
Tilskudd til ideelle organisasjoner - Andre	523 720 170
Tilskudd til statsforvaltningen	8 250 000
Tilskudd til utlandet	5 842 253
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	6 200 524 058

NOTE 6 FORSKJELLEN MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

	31.12.2014	31.12.2014	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Omløpsmidler			
Kundefordringer	1 243	0	1 243
Andre fordringer	45 657	41 225	4 432
Sum	46 900	41 225	5 675
Kortsiktig gjeld			
Skyldig skattetrekk	-9 450 321	-9 450 321	0
Skyldige offentlige avgifter	-367	-367	0
Annen kortsiktig gjeld	-3 055 126	-3 050 694	-4 432
Sum	-12 505 813	-12 501 381	-4 432
Sum	-12 458 914	-12 460 156	1 243

Annen kortsiktig gjeld

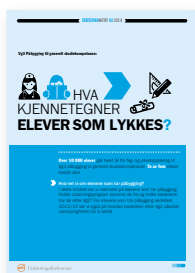
Utdanningsdirektoratet mottok oppdragsmidler fra EU, Nordisk ministerråd og Utenriksdepartementet m.fl. til bruk i ulike internasjonale prosjekt i 2014. På grunn av faseforskyvning i aktiviteter vil store deler av kostnadene til disse prosjektene først påløpe i 2015 og 2016. Utdanningsdirektoratet har valgt å overføre ubrukte midler på slike oppdrag til 2015.

Et utvalg av våre utgivelser i 2014

Utdanningsspeilet
→ udir.no/utdanningsspeilet

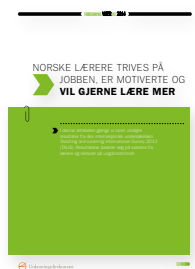
Utdanningsspeilet presenterer tall og analyse av barnehager og grunnskoleringen i Norge.

Statistikknotater
→ udir.no/statistikknotater

Statistikknotater er en serie som presenterer aktuell statistikk og analyse om aktuelle problemstillinger. I 2014 utga vi titler som dekket blant annet disse temaene:

- Hvor mange studiepoeng har lærerne i fagene de underviser i?
- Hva gjør de som ikke fikk læreplass?
- Hva kjennetegner elever som lykkes?
- Hvordan varierer kommunenes utgifter til barnehager?

Forskning viser
→ udir.no/forskningviser

«Forskning viser...» er en artikkelserie fra Utdanningsdirektoratet som presenterer aktuell forskning på grunnskole, videregående opplæring og barnehager.

Årsrapport 2013
→ udir.no/stottemeny/om-direktoratet/

Årsrapporten gir deg et bilde av vårt bidrag til å skape en bedre barnehage og en bedre opplæring for barn, unge og voksne.

Udir barnhagemagasinet 2014

→ [magasinet.udir.no/
barnehage](http://magasinet.udir.no/barnehage)

Et magasin om kompetanseutvikling i barnehagen. Målgruppen er alle ansatte i barnehager. Magasinet formidler hvilke muligheter ansatte har for å heve kompetansen sin og hvordan barnehagen selv kan jobbe med utvikling. Dette magasinet kom ut for første gang i 2014 og ble meget godt mottatt i sektoren og fikk mange positive tilbakemeldinger.

Udir skolemagasinet 2014

→ magasinet.udir.no/skole

Et magasin med studiekatalog. Målgruppen er styreere og lærere og magasinet formidler mulighetene og studietilbudene for videreutdanning. Magasinet inneholder mye inspirerende og lærerikt stoff som har vist seg å treffe målgruppen på en god måte.

Vetuva

→ udir.no/vetuva

Vetuva er et magasin for alle som jobber i barnehagen. Det baserer seg på skandinavisk forskning om barnehager. Vi utgir magasinet for første gang i år.

Bidro Udir til å skape en bedre barnehage, og en bedre grunnopplæring i 2014?

Hva har vi jobbet med og hva har vi oppnådd? I del I av årsrapporten oppsummerer direktør Petter Skarheim året som har gått. Vi beskriver samfunnsoppdraget vårt i del II og i del III forteller vi hvordan vi har løst de oppgavene som Kunnskapsdepartementet ga oss dette året.

I del IV beskriver vi hvordan vi styrte Udir i 2014, om risiko, om tidstyver og hvor mange følgere vi har på Facebook.

Hvordan skal vi tilpasse oss fremtidens krav? Det kan du lese om i del V. Hvordan disponerte vi midlene våre? I del VI finner du hele årsregnskapet.

**Svarene på alle disse spørsmålene
finner du i årsrapporten.**

 udir.no/årsrapport2014

 facebook.com/Utdanningsdirektoratet

 twitter.com/udir

Schweigaards gate 15 B
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
www.udir.no